

BEŞİNCİ ÇAĞIRIŞ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİNİN
XIV SESSİYASI İCLASININ

PROTOKOLU № 111

Milli Məclisin iclas salonu.
25 noyabr 2019-cu il.

İclasa Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin
*Sədri **O.Əsədov** sədrlik etmişdir.*

İclasda Milli Məclisin 106 deputatı iştirak etmişdir.

Qeydiyyat	(saat 12.02 dəq.)
İştirak edir	106
Yətərsay	83

İclasa dəvət olunmuşlar:

Samir Şərifov, Azərbaycan Respublikasının maliyyə naziri.

Mikayıl Cabbarov, Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyat naziri.

Sahil Babayev, Azərbaycan Respublikasının əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri.

* * *

Səfər Mehdiyev, Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri.

Tahir Budaqov, Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin sədri.

* * *

Aftandil Babayev, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı İdarə Heyəti sədrinin müavini.

Şahmar Mövsümov, Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun icraçı direktoru.

* * *

Şahin Sadıqov, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin İqtisadiyyat və maliyyə-kredit siyasəti şöbəsinin müdiri.

* * *

Vüqar Gülməmmədov, Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının sədri.

Adil Məhərrəmov, Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatası sədrinin müavini.

* * *

Sevinc Həsənova, Azərbaycan Respublikası iqtisadiyyat nazirinin müavini.

* * *

Zaur Əliyev, Azərbaycan Respublikası İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi İdarə Heyətinin sədri.

İclasın gündəliyinə aşağıdakı məsələlər daxil idi:

1. Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (ikinci oxunuş).

2. Sosial təminatı və müdafiəni həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının 2020-ci il büdcəsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (ikinci oxunuş).

3. İşsizlikdən sığorta fondunun 2020-ci il büdcəsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (ikinci oxunuş).

4. Azərbaycan Respublikasında 2020-ci il üçün yaşayış minimumu haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (ikinci oxunuş).

5. Azərbaycan Respublikasında 2020-ci il üçün ehtiyac meyarının həddi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (ikinci oxunuş).

6. “Əmək pensiyaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (ikinci oxunuş).

7. “Məşğulluq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (ikinci oxunuş).

8. “Sosial müavinətlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (ikinci oxunuş).

9. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (ikinci oxunuş).

10. “Tibbi sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

11. “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (ikinci oxunuş).

12. “Dövlət məhkəmə ekspertizası fəaliyyəti haqqında”

Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (ikinci oxunuş).

13. Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (ikinci oxunuş).

14. Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (ikinci oxunuş).

15. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (ikinci oxunuş).

16. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (ikinci oxunuş).

17. “İnzibati icraat haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (ikinci oxunuş).

18. “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (ikinci oxunuş).

19. “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (ikinci oxunuş).

Aşağıdakı məsələlər müzakirə edilmişdir:

Gündəlik haqqında.

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Gündəlik qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.03 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

1. Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Ziyad Səmədzadə, Elmira Axundova, Sahib Alıyev, Elman Məmmədov, İlham Məmmədov, Əflatun Amaşov, Azay Quliyev, Eldəniz Səlimov, Sevinc Hüseynova, Mələhət İbrahimqızı, Bahar Muradova, Samir Şərifov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.07 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.09 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	1

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

2. Sosial təminatı və müdafiəni həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının 2020-ci il büdcəsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Hadi Rəcəbli, Siyavuş Novruzov, Fazil Mustafa, Ziyafət Əsgərov, Çingiz Qənizadə, Fəzail Ağamalı, Vahid Əhmədov, Rəşad Mahmudov, Qənirə Paşayeva

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.10 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.42 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

3. İşsizlikdən sığorta fondunun 2020-ci il büdcəsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.43 dəq.)

Lehinə 96

Əleyhinə 2

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 99

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.44 dəq.)

Lehinə 94

Əleyhinə 2

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 97

Nəticə: Qəbul edildi

4. Azərbaycan Respublikasında 2020-ci il üçün yaşayış minimumu haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.44 dəq.)

Lehinə 96

Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.46 dəq.)

Lehinə	96
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

5. Azərbaycan Respublikasında 2020-ci il üçün ehtiyac meyarının həddi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.46 dəq.)

Lehinə	97
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.47 dəq.)

Lehinə	95
--------	----

Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

6. “Əmək pensiyaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Hadi Rəcəbli

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.48 dəq.)

Lehinə	99
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.49 dəq.)

Lehinə	92
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	92
Nəticə: Qəbul edildi	

7. “Məşğulluq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Hadi Rəcəbli

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.50 dəq.)

Lehinə 99

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 100

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.51 dəq.)

Lehinə 97

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 97

Nəticə: Qəbul edildi

8. “Sosial müavinətlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Hadi Rəcəbli

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.53 dəq.)

Lehinə 99

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi	0
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.53 dəq.)

Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

9. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Ziyad Səmədzadə, Musa Quliyev, Kamran Nəbizadə

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.03 dəq.)

Lehinə	97
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.04 dəq.)

Lehinə	95
Əleyhinə	0

Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	96
Nəticə: Qəbul edildi	

10. “Tibbi sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Əhliman Əmiraslanov, Ziyad Səmədzadə, Zaur Əliyev, Aydın Mirzəzadə, Vahid Əhmədov, Siyavuş Novruzov, Rafiq Məmməd həsənov, Əflatun Amaşov, İlham Əliyev, Qənirə Paşayeva, Azay Quliyev

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 16.46 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

11. “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Əli Hüseynli, Tahir Kərimli, Ziyafət Əsgərov, Vahid Əhmədov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.12 dəq.)
Lehinə	95
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.12 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	95
Nəticə: Qəbul edildi	

12. “Dövlət məhkəmə ekspertizası fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.13 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	98

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 17.13 dəq.)

Lehinə 93

Əleyhinə 2

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 96

Nəticə: Qəbul edildi

13. Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 17.14 dəq.)

Lehinə 96

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 97

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 17.14 dəq.)

Lehinə 95

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 2

İştirak edir
Nəticə: Qəbul edildi

97

14. Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 17.15 dəq.)

Lehinə 98

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 98

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 17.15 dəq.)

Lehinə 93

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 94

Nəticə: Qəbul edildi

15. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 17.16 dəq.)

Lehinə 98

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 98

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 17.16 dəq.)

Lehinə 94

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 2

İştirak edir 96

Nəticə: Qəbul edildi

16. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 17.17 dəq.)

Lehinə 97

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 98
Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 17.17 dəq.)
Lehinə 94
Əleyhinə 0
Bitərəf 0
Səs vermədi 0
İştirak edir 94
Nəticə: Qəbul edildi

17. “İnzibati icraat haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 17.18 dəq.)
Lehinə 94
Əleyhinə 0
Bitərəf 0
Səs vermədi 1
İştirak edir 95
Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 17.19 dəq.)
Lehinə 97
Əleyhinə 0
Bitərəf 0

Səs vermədi	0
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

18. “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.19 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	96
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.20 dəq.)
Lehinə	98
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.20 dəq.)
Lehinə	95
Əleyhinə	1

Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

19. “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 17.21 dəq.)

Lehinə 95

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 2

İştirak edir 97

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 17.21 dəq.)

Lehinə 96

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 2

İştirak edir 99

Nəticə: Qəbul edildi

**Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin Sədri**

O.ƏSƏDOV

MİLLİ MƏCLİSİN İCLASI

25 noyabr 2019-cu il. Saat 12.

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri
Oqtay Əsədov sədrlik edir

Sədrlik edən. Xoş gördük, hörmətli millət vəkilləri, hörmətli hökumət üzvləri! Xahiş edirəm, qeydiyyatdan keçək.

Qeydiyyat	(saat 12.02 dəq.)
İştirak edir	106
Yetərsay	83

Çox sağ olun, yetərsay var, iclasımıza başlaya bilərik.

Bugünkü iclasın gündəliyi sizə paylanıb. Gündəliyi-mizdə 19 məsələ var, onlardan 9-u büdcə və büdcə zərfinə daxil olan sənədlərdir. 9 məsələ ikinci oxunuş, “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” birinci oxunuş qanunlarıdır. Bir də “Tibbi sığorta haqqında” Qanuna dəyişiklik edilməsi barədə birinci oxunuşda qanun layihəsidir. Xahiş edirəm, gündəliyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.03 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0

Səs vermədi
İştirak edir
Nəticə: Qəbul edildi

0
104

Çox sağ olun, gündəlik təsdiq edildi.

Birinci sözü verək Ziyad Səmədzadəyə. Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsi haqqında qanun layihəsi. Buyurun, Ziyad müəllim.

Z.Səmədzadə, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri*.

Hörmətli cənab Sədr, hörmətli millət vəkilləri, hörmətli hökumət üzvləri. Məlumat vermək istəyirəm ki, 2020-ci il dövlət büdcəsi zərfinə daxil olan sənədlər Milli Məclisin komitələrində ətraflı müzakirə edilib. Millət vəkilləri tərəfindən kifayət qədər maraqlı, səmərəli, eyni zamanda, bəzi hallarda mübahisə doğuran təkliflər verilib. Bu təkliflər ilk növbədə ölkə iqtisadiyyatının daha davamlı, keyfiyyətli inkişafına xidmət etmək məqsədi daşıyır. Büdcə xərclərindən səmərəli istifadə, investisiyaların artırılması istiqamətində mövcud olan imkanlardan istifadə, sahibkarlığın inkişafı ilə əlaqədar olaraq həyata keçirilən tədbirlərin səmərəliyinin daha da artması, aqrar sektora, digər sahələrə dövlət dəstəyinin artırılması və bu artırılan vəsaitlərdən səmərəli istifadə olunması, dövlət proqramları çərçivəsində maliyyələşmənin, şəffaflığın artırılması, informasiya kommunikasiya texnologiyaları istiqamətində rəqəmsal iqtisadiyyatın inkişafı və onun doğuracağı problemlərlə əlaqədar dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitlərdən səmərəli istifadə edilməsi ilə bağlı təkliflər verildi.

Mən millət vəkillərinə təşəkkürümü bildirirəm ki, kütləvi informasiya vasitələrində çoxsaylı yazılar getmişdir

və bu yazıların da əksəriyyəti 2020-ci il üzrə Azərbaycan dövlət büdcəsinin daha sanballı olmasını xarakterizə edir. Eyni zamanda, millət vəkilləri təklif etdilər ki, bu kimi müzakirələr daha geniş xarakter alsın. Mən hesab edirəm, bu barədə Maliyyə, İqtisadiyyat nazirlikləri, Dövlət Gömrük Komitəsi və digər strukturlar millət vəkilləri tərəfindən söylənilmiş təkliflərlə əlaqədar olaraq xeyli işlər görmüşlər ki, bu barədə müvafiq strukturların rəhbərləri bu gün millət vəkillərinə, Milli Məclisə məlumat verəcəklər. Mən hesab edirəm ki, ikinci oxunuş baxımından Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il üzrə dövlət büdcəsi kifayət qədər sanballı hazırlanmışdır. Bu dövlət büdcəsi Azərbaycan iqtisadiyyatının, ölkəmizin daha davamlı inkişafına, sosial proqramların daha səmərəli həyata keçirilməsinə imkan verəcəkdir. Ona görə də millət vəkillərindən xahiş edərdim ki, qanun layihəsinə ikinci oxunuş kimi müsbət münasibət bildirsinlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Hörmətli millət vəkilləri, bir də yada salmaq istəyirəm ki, 3 gün komitələrdə, 3 gün plenar iclasda müzakirələr getdi, həmin müzakirələrdə 79 millət vəkili çıxış elədi. İndi qanun layihəsinə ikinci oxunuşda əsas kimi münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.07 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, ikinci oxunuşda qəbul edildi. Xahiş edi-

rəm, müzakirələrdə iştirak etmək istəyənlər varsa, yazılısınlar. Bir xahişim var, təkrar çıxışlar etməyə. Elmira Axundova.

E.Axundova. Çox sağ olun, cənab Sədr. Hörmətli deputat həmkarlarım, hörmətli qonaqlar. Qısa bir çıxışım var. Layihənin birinci oxunuşunda vaxt azlığından bir neçə təklifimi səsləndirə bilməmişəm. Ona görə də bu gün onları nəzərinizə çatdırıram.

Bir məsələ mədəniyyətlə bağlıdır. Biz rayonlarda yeni parklar salınmasını, möhtəşəm mərkəzlər tikilməsini plana salır, qururuq, istifadə edirik. Lakin əcdadlarımızdan bizə miras qalan tarixi abidələr, qədim qəbiristanlıqlar tədricən yox olur. Hansı rayona getsəm, mənə yerli ziyalılar bu və ya digər qədim abidəni, məsələn, alban kilsəsinin qalıqlarını göstərir və xahiş edirlər ki, bunların vəziyyəti haqqında mərkəzi strukturlara məlumat verim. İnanın ki, həyəcan təbili çalmaq vaxtıdır. AXI, bir neçə ildən sonra belə abidələrin bəzisinin bərpası, ümumiyyətlə, mümkün olmayacaq. Çünki onlar məhv olacaqlar.

Hörmətli Samir müəllim buradadır, ya yox, bilmirəm. O, komitə iclaslarında haqlı olaraq bildirmişdi ki, əlavə xərclərdən danışanda gəlir mənbəyini də göstərmək lazımdır. Kifayət qədər resurslar, əlavə gəlir mənbələri vardır. Bu barədə Hesablama Palatasının rəyindən də çox aydın şəkildə məlumat əldə etmək olar. Biz bütün bu abidələri bərpa etsək, inanın ki, nə vaxtsa onların ziyarətinə Azərbaycana minlərlə insan axışacaq. Özü də vəsaiti öz ciblərindən ödəyəcəklər və bizim büdcəmizə minlərlə dollar vəsait daxil olacaq.

İkinci məsələ. Məktəblərdə, xüsusən rusdilli məktəblərdə dərsliklərin keyfiyyətinə diqqət yetirmək istərdim. Bilavasitə büdcəyə aid olmasa da, məsələ onlardır ki, bu

dərsliklər təzədən işlənməlidir. Onların keyfiyyəti hazırda heç kimi qane etmir. Mən beşinci sinif üçün Azərbaycan dili dərsliyini analiz elədim. Bu dərsliklə biz nəinki uşaqlarımıza dövlət dilini öyrədəcəyik, əksinə onlarda bu dilə qarşı etinasızlıq yaranacaq.

Üçüncü məsələ, yenə də Təhsil Nazirliyinə müraciətdir. Nəyə görə orta ümumtəhsil məktəblərində şagirdləri ev tapşırıqları ilə həddən çox yükləyirlər? Bəzən heç onların izahını da vermirlər. Yəni müəllimlər bir növ öz üzərlərinə düşən vəzifələri valideynlərin çiyinə atırlar. Bunu isə proqramın gərginliyi ilə izah edirlər. 6 yaşlı uşaqlar məktəbdən sonra, demək olar ki, axşam saat 8–9-a qədər ev tapşırıqları ilə məşğul olurlar. Axı, onlar hələ uşaqlardır. Bu qədər ağır yük altında şagirdlərdə məktəbə qarşı bir növ nifrət yarana bilər. Hesab edirəm ki, birinci, ikinci siniflərdə ev tapşırıqları özəl məktəblərdəki kimi, ya tamamilə olmamalıdır, ya da cüzi olmalıdır. Yoxsa uşaqlarımız nə idmanla, nə də incəsənət növləri ilə məşğul olmağa vaxt tapmayacaqlar. Belə olan halda onlardan, sadəcə, robot insanlar yetişdirəcəyik. Üstəlik də bu qədər oturaq həyat keçirməklə onların səhhətlərində ciddi problemlər yaranacaq.

Bir sosial məsələyə də toxunmaq istərdim. Bu, əmək pensiyalarına aiddir. Bildiyiniz kimi, Nazirlər Kabinetinin qərarına əsasən elmi dərəcəsi olan şəxslərin vəzifə maaşlarına müəyyən miqdarda əlavələr tətbiq edilir. Lakin həmin şəxslər pensiyaya çıxarkən bu əlavələr onların pensiyalarına tətbiq edilmir. Nəzərə alsaq ki, həmin əlavələr elmi dərəcəsi olan bu insanların fəaliyyətinə cənab Prezident tərəfindən verilən qiymətdir və onların pensiya məbləğləri elə də çox deyil, belə olan halda təklif edərdim, biz gələcəkdə bu məsələyə baxaq. Onların pensiya

məbləğləri hesablanarkən əmək haqlarına edilən bu əlavələrin tam olmasa da, heç olmasa, müəyyən bir hissəsi həmin pensiyalarda öz əksini tapsın. Məncə, bu sosial cəhətdən ədalətli olardı. Ümumiyyətlə, biz büdcəyə səs verəcəyik. Diqqətinizə görə minnətdarıq.

Sədrlik edən. Elmira xanım, çox sağ olun, amma Siz üçüncü dəfə çıxış edirsiniz. Mən xahiş elədim ki, təkrar çıxışlar eləməyək. Ona görə təkrar çıxışları çıxartsınlar. Çıxış eləməyənlərdən burada siyahıda 10–15 nəfər var. Sahib Aliyev çıxış eləməyib, buyurun.

S.Aliyev. Hörmətli cənab Sədr, dəyərli həmkarlar. Hətta müttəfiqlər arasında belə ticarət savaşının getdiyi, bunun nəhəng iqtisadiyyatların artım tempinə öz mənfi təsirini göstərdiyi, neftin qiymətinin dayanıqlığını təzyiq altında saxladığı, bizə qonşu olan iki böyük dövlətin sanksiyalara məruz qaldığı və sair reallıqlarla üzləşdiyimiz bir dövrdə belə bir büdcənin formalaşdırılması, fikrimcə, ilk növbədə Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin apardığı hərtərəfli düşünülmüş siyasətdən, reallaşdırılan islahatlardan, şəffaflyq yolunda atılan addımlardan qaynaqlanır. Dövlət Neft Fondundan transferin 14 milyon manat azalması fonunda gəlirlərin 966 milyon artdığı və artımın tam olaraq vergilərə dayandığı, 2020-ci ilin büdcəsi, açıqlandığı kimi, manatla götürüldükdə bizim indiyədək olan ən böyük büdcəmizdir, – bu, çıxışlarda dəfələrlə sadalandığından rəqəmləri təkrarlamaq istəmirəm, – bir çox önəmli sahələrə ayırmaların əhəmiyyətli dərəcədə artmasında da özünü göstərir. Ümid edirəm ki, 2020-ci ilin büdcəsi manatla götürüldükdə ən böyük büdcəmiz olduğu kimi, ayırmaların şəffaf, düzgün və səmərəli xərclənməsi baxımından da özündən əvvəlkilərdən müsbət anlamda fərqlənəcək.

İndi isə bəzi təkliflərimi səsləndirmək istəyirəm. Hesab edirəm ki, ipoteka və sosial mənzillə bağlı güzəştli kateqoriyaya düşən gənc ailələrin sayını artırmaq lazımdır. Biz müəllimliyin prestijini və uyğun olaraq təhsilin səviyəsini qaldırmaq istəyiriksə, dövlət qulluğunda çalışan gənclər kimi, gənc müəllimlərə də 5 il deyil, 3 ildən sonra güzəştli ipoteka və sosial mənzil almaq hüququ verilməli və hətta təhsil işçilərinə daha çox güzəşt olunmalıdır. Eyni zamanda, yaxşı olar ki, 15 il dövlət qulluqçusu kimi çalışanlar gənc ailə sayılmadığı halda da bu güzəştlərdən yararlandığı kimi, müəllimlər də yararlana bilsinlər. Fikrimcə, burada diferensiaslamaya ehtiyac duyulur. Baxın, Tərtərdə 40-dan artıq həkim çatışmır. Neçə ildir ki, hətta rayonun mərkəzi xəstəxanasında anestezioloq və travmatoloq da yoxdur. Xatırladıram ki, söhbət cəbhə bölgəsindən gedir. Ona görə də ehtiyac duyulan sahələr üzrə mütəxəssislərin belə yerlərə getmələri üçün onlar ya pulsuz, ya da güzəştli şərtlərlə evlə təmin edilsələr, fikrimcə, bu cür problemlər həllini tapar.

Tərtərdən söz düşmüşkən, rayonun ən aktual və ağır problemi olan su çatışmazlığı problemi təxirəsalınmaz tədbirlərin görülməsini tələb edir. Düzdür, dövlət başçımızın göstərişi ilə rayonda ardıcıl olaraq subartezian quyuları qazılır, ancaq onların səmərəliyi getdikcə azalmaqdadır və böyük məsrəflərə səbəb olur. Çünki quyuların çoxluğu yeraltı su balansını pozur və bu çıxarılan suyun tək həcmində deyil, keyfiyyətində də özünü göstərir. Ona görə orada yeni DRS tikintisi qarışıq alternativ su mənbələri üzərində düşünülməlidir. Amma ölkənin bir çox yerlərində su qıtlığı problemi ilə gələcəkdə daha çox üzləşəcəyimizi nəzərə alaraq, onu innovasiya və yeni texnologiyalar hesabına uğurla həll edən İsrail və bir çox

ölkələrin təcrübəsinin kompleks tətbiqinə başlanılmalıdır.

Hörmətli Musa müəllim də toxundu, Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin üzvü olaraq mən də bu məsələyə diqqət yetirilməsini istərdim. Cənab Prezident Qoşulmama Hərəkatına üzv dövlətlərin Bakı Zirvəsində bildirdi ki, orada təmsil olunan 31 dövlətdən 37 tələbənin bütün xərclərini öz üzərimizə götürürük, bizim ali məktəblərdə oxuduruq. Bu, çox müsbət amildir, çünki belə tələbələr vətənlərinə döndükdən sonra çox vaxt təhsil aldıkları ölkə üçün onun diaspor təmsilçilərindən heç də az gərəkli olmurlar. Yəni dediyim odur ki, bu sahəyə xərclənən vəsait bir çox baxımdan özünü doğruldur. Hətta iqtisadi termin tətbiq edərək demək olar ki, multiplikativ effeklidir. Ona görə də belə tələbələrin sayı artırılmalıdır. Burada istər-istəməz yenə də çağdaş standartlara cavab verən yataqxana problemi yada düşür ki, ötən dəfə Qənirə xanım da dedi, rayonlardan seçilən millət vəkillərinin hazırda ən çox üzləşdiyi xahiş və şikayətlər bununla, bir də aliment ödəmələrdən yayınmalarla bağlıdır. Sonuncunun da həlli aliment fondunun yaradılmasını qaçılmaz edir.

Bir neçə kəlmə də yollarımızın qıraqlarındakı, əgər buna köşk demək olarsa, meyvə-tərəvəz köşkləri haqqında deyim. Azərbaycan yol infrastrukturuna görə dünyada 27, MDB-də isə birinci yerdədir. Bu, Davos İqtisadiyyat Forumunun müəyyənləşdirdiyi reytingdir. Amma yollarımızın qıraqlarındakı həmin köşklər bərbad görkəmdədir. Fikrimcə, büdcədən bunun üçün ayrıca vəsait ayrılmalı, əsas magistralların qıraqlarındakı köşklər qida təhlükəsizliyi standartlarının tələblərinə uyğun normal şəkildə quraşdırılmalıdır. Yol, mədəniyyət demək olduğu kimi, həmin köşklər və oradakı xidmət də, sanitariya şəraiti də bir ölkə

və xalq haqqında müəyyən təəssürat formalaşdırır. Büdcəyə səs verəcəyəm. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Rəşad müəllim, mən dedim ki, təkrar çıxışlar olmayacaq. Əgər suallarınızı maliyyə naziri cavablandırmasa, üçüncü oxunuşda danışırsınız. Buyursun Elman Məmmədov.

E.Məmmədov. Hörmətli cənab Sədr, mən də təbii ki, büdcəyə səs verəcəyəm. Hamının dediyi kimi, mən də hesab edirəm ki, büdcə kifayət qədər mükəmməl hazırlanıb, sosialyönlüdür. Ancaq bir məqam, büdcədə hərbi xərclərin azalması, bir az məndə narahatlıq yaradır. Yəqin ki, buna da nəzər salınar. Arzu olunan odur, büdcənin xərclənməsində, istifadə olunmasında səlahiyyətli şəxslər çalışsınlar ki, şəffaflyq öz əksini tapsın. Büdcədən istifadədə müəyyən xoşagəlməz hallara, israfçılığa yol verilməsin.

Hörmətli deputat yoldaşlar, mənim çıxış etməkdə məqsədim Nazirlər Kabinetinin bir qərarına sizin diqqətinizi cəlb etməkdir. Cənab Prezidentimizin rəhbərliyi ilə məcburi köçkünlərə və onlara bərabər tutulan şəxslərə dövlət qayğısı göz qabağındadır. Yəni mən deyərdim ki, dünyanın heç bir ölkəsində məcburi köçkün kateqoriyasına aid olan insanlara Azərbaycandakı qədər qayğı, diqqət yoxdur. Bütün sahələrdə qaçqınlara, məcburi köçkünlərə dövlətimiz, dövlət başçımız tərəfindən göstərilən qayğı, diqqət ən yüksək səviyyədədir və bundan da yüksək səviyyədə cənab Prezidentimiz tərəfindən davam etdiriləcək. Cənab Prezidentimiz özünün bütün çıxışlarında qeyd edir ki, bu kateqoriyadan olan insanlara, şəhid ailələrinə, müharibə veteranlarına həmişə qayğı, diqqətlə yanaşmaq lazımdır. Təbii ki, hökumət də bu sahədə cənab Prezidentimizin qarşıya qoyduğu vəzifələri icra edir və

etməyə çalışır. Ancaq bəzən kimlərsə mövqeyi nəticəsində elə qərarlar verilir ki, bu qərarlar məcburi köçkün statusuna malik olan bir qrup insanın hüququnun pozulmasına gətirib çıxarır. Məsələn, mən Nazirlər Kabinetinin 2017-ci il 24 yanvar 11 nömrəli qərarını nəzərinizə çatdırıram. Bu qərara əlavə olunan Qaydada müavinətlərin ödənilməsi qaydası öz əksini tapır. Mən istəyirəm hökumət üzvləri nəyə diqqət yetirsinlər. Narazılıq doğuran məqamlar hansılardır? Bu Qaydanın ikinci maddəsində “Aylıq müavinət aşağıdakı məcburi köçkün statusu olan şəxslərə şamil edilmir” yazılır. İkinci maddə. Kimlərdir bunlar? Mən bunu deməzdən qabaq istəyirəm nəzərinizə bir şeyi çatdırım. Hamıya məlumdur ki, məcburi köçkünlər müharibə nəticəsində bütün hüquqlarından məhrum olublar.

Beş dəqiqədir, Oqtay müəllim? Onda uzunçuluğa yol verməyim, konkret deyim. Baxın, məcburi köçkün başqa ölkədən gəlməyib ki, Azərbaycan vətəndaşıdır. 30 ilə yaxın məcburi köçkündür. Bunun əmlakı, torpağı qalib orada. Ağı qalmayıb ki, ağı özünü ilə gətirib. Bu ağı ilə işləyir, çalışır, zəhmət çəkir. Özünə kiçik bir koma qaraldır. İndi görün, burada nə yazılır. Əgər məcburi köçkün özünə ev tikibdirsə, bunun evi varsa, buna müavinət verilmir. Yaxşı onda belə çıxır ki, məcburi köçkünlərin heç biri işləməsin, əlini ağdan qaraya vurmasın, otursun desin, indi məni yedirin, saxlayın, ev də verin. Bu, ziddiyyət təşkil edir axı. Belə olmaz. Demək, evi olmayan, işləməyən üzrlü səbəbdən iş tapmayan adama dövlət ev verir, digər məcburi köçkün isə gedib əziyyət, zəhmət çəkib işləyib özünə bir ev tikib, bunun müavinəti kəsilir. Yaxud digər bir bənddə nə göstərir. Məcburi köçkün olan qadın məcburi köçkün olmayan bir

nəfərə ərə gedibsə, onun müavinəti kəsilsin, müavinət verilməsin. Bu hansı məntiqə sığır? Yaxud məcburi köçkün olan kişi məcburi köçkün olmayan qadınla evlənibsə, bunun müavinəti kəsilsin. Bunlardan olan uşaqlara müavinət verilməsin. Niyə, nə səbəbə?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Bir dəqiqə də vaxt verin. Mikrofon verin.

E.Məmmədov. Üçüncü bir məqamı nəzərinizə çatdırıram. Məcburi köçkün 10 il, 12 il bundan qabaq nə səbəbə isə ölkədən işləməyə, çörək pulu qazanmağa gedib, xəstəliyinə görə gedib. Nəyə görə gedibsə, 182 gün ölkədə olmayıbdır. 2017-ci ildə qəbul edilmiş qərar 10 il bundan qabaq olmuş hadisəyə şamil olunur ki, sən filan ildə ölkədə olmamısan, sənə müavinət vermirəm. Mən, xahiş edirəm, bu məqamlara hökumətimiz, müvafiq qurumlar diqqət yetirsinlər. Burada çoxdur. İndi vaxtın azlığına görə mən bunları demirəm. Nazirlər Kabinetinin bu qərarı, 2017-ci il 24 yanvar tarixli 11 nömrəli qərar. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Etdiyiniz çıxışın nə məsələləri qalıbsa, verərsiniz katibliyə, çatdırarlar. İlham Məmmədov buyursun.

İ.Məmmədov. Çox sağ olun. Cənab Sədr, hörmətli millət vəkilləri, hökumət üzvləri. Birinci oxunuşda mən yazılmışdım, amma çox təəssüf ki, fikirlərimi bildirmək üçün vaxt çatmadı. Təşəkkür edirəm ki, bu fürsətdən istifadə edib ikinci oxunuşda büdcə və digər problemlər barəsində ümumən fikirlərimi qısaca çatdıracam.

Əlbəttə, ilk olaraq büdcə haqqında fikrimi bildirmək istəyirəm. Beynəlxalq standartlara cavab verən 2020-ci ilin büdcəsi büdcə təsnifatına uyğun hazırlanıb və izah olunub ki, bu beynəlxalq standartlar özündə nəyi ehtiva edir. Yəni həmin təsnifata uyğun olaraq funksional və

iqтisadi təsnifat çərçivəsində büdcə xərclərinin strukturunda ciddi dəyişikliklər edilmiş, əvvəllər əsaslı xərclərə aid olan bir sıra xərclər beynəlxalq standartlara müvafiq olaraq cari xərclər statusunu almışdır. Yəni sosial, mədəni, məişət, istehlak, istehsalat təyinatlı binalar, yollar, qurğular və sair. Hesab edirəm ki, bu, büdcəmizin şəffaflığının əsas parametri hesab olunmalıdır. Yəni əsas xərclərin yenə də büdcə xərclərində prioritet olaraq konkret inamlı istiqamət və xərclərinin çəkisinin əsas göstəricisi olacaqdır. Hesab edirəm ki, bu, büdcəmizin rasionallığının və əsasən də, şəffaflığının əsas göstəricilərindən biridir.

Düzdür, biz həmişə komitə iclaslarında müzakirə gedərkən ölkəmizdə ayrı-ayrı sahələrin, təhsilin, elmin, səhiyyənin inkişafı və eyni zamanda, təmsil olunduğumuz bölgələrin problemləri üçün vəsaitin ayrılmasını və artırılmasını xahiş edirik. Bizim maliyyə naziri hörmətli Sanir müəllim də hər dəfə büdcə bəndinə uyğun xüsusiyyətləri qeyd edir. Eyni zamanda, qeyd edir ki, imkan daxilində, imkan çərçivəsində büdcə xərcləri səviyyəsində bunun həlli istiqamətində addımlar atılacaqdır. Bu fürsətdən yararlanaraq, mən də təmsil olunduğum bölgənin bəzi və çox əsaslı problemləri haqqında məsələləri qaldırmaq istəyirəm.

Hörmətli millət vəkilləri, bildiyiniz kimi, möhtərəm cənab Prezidentimiz bu yaxınlarda mənim təmsil olunduğum Yevlax rayonunun çox vacib bir məsələsi olan sukanalizasiya sistemi üçün vəsaitin ayrılmasına göstəriş verdi. Bu, rayonumuzun əhalisi tərəfindən çox yüksək səviyyədə, hörmətlə qarşılandı və xahiş etdilər ki, möhtərəm cənab Prezidentə minnətdarlığımızı, təşəkkürümüzü bildirək. Çünki nə qədər investisiya qoyulursa, qoyulsun Yevlax rayonunun iqlim şəraitinə, strukturuna

uyğun olaraq, əgər su-kanalizasiya məsələləri ortadan qalxmasa, demək olar ki, bu problemlərin həlli istiqamətində heç bir iş görmək mümkün deyildir. Elə bunun da nəticəsi olaraq son illərdə Yevlaxda bir çox problemlər əmələ gəlmişdi. Düzdür, bu problemlər daha əvvəlki vaxtlara gedir. Belə ki keçən əsrin əvvəllərində dəmir yol xəttinin çəkilməsi, dəmir yol stansiyasının tikilməsi, neft nəql edən Bakı–Batumi kəmərinin çəkilməsi, 1930-cu illərdə pambıq təmizləmə zavodunun inşa edilməsi, təsərrüfat yüklərinin ətraf rayonlara daşınması üçün Yevlax şəhərində çoxmənzilli yaşayış binaları tikilmişdi. Keçən dövr ərzində həmin çoxmənzilli binaların bir çoxunun istismar müddəti bitmiş və olduqca qəzalılıq vəziyyətə düşmüşdür. Fövqəladə Hallar Nazirliyində Tikintidə Təhlükəsizliyə Nəzarət Dövlət Agentliyinin 2018-ci il 15 mart tarixli qərarına əsasən çoxmənzilli binalarda 180 mənzildən çoxunun qəzalılıq vəziyyətdə olması göstərilmişdir. Həmin binaların istismarının konkret olaraq dayandırılması, sakinlərin köçürülməsi və digər tədbirlərin görülməsi məqsədemüvafiq hesab edilmişdir. Ancaq şəhər icra hakimiyyəti tərəfindən bunun həyata keçirilməsi mümkün olmadığı üçün bunu nəzərə almağınızı xahiş edərdim. Düzdür, bu, 2022-ci ildə dövlət proqramına salınıbdır. Ancaq həmin insanların vəziyyəti olduqca acınacaqlıdır.

Eyni zamanda, qeyd edim ki, bizim Yevlaxda Yevlax–Səmədabad–Qaraməmmədli və Qaramanlı köy kəndləri arasında İnci çayı üzərində kiçik bir körpü var. Bu, 6 kəndi birləşdirən çox kiçik həcmli bir körpüdür. Bunun dağılması nəticəsində o ətrafda yaşayan olduqca məşğul bir əhali pambıq, digər əkin sahələrinə getmək üçün olduqca böyük məsafə qət edir və vaxt itirirlər. Bu,

olduqca tez aradan qalxası bir məsələdir. Çünki maliyyə yükü də çox azdır. Xahiş edərdim ki, bunun üçün vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulardı.

Əlbəttə ki, bütün bunları nəzərə alaraq, ümumiyyətlə, yeni büdcə qanununun tətbiq olunması və şəffaflığın təmin olunması, hesab edirəm ki, 2020-ci ildə və ondan sonrakı illərdə də cənab Prezidentimizin apardığı sosial siyasətin, digər siyasətin həyata keçirilməsi üçün yaxşı bir zəmin yaradacaqdır. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Əflatun Amaşov.

Ə.Amaşov. Hörmətli cənab Sədr, hörmətli deputatlar, hörmətli hökumət nümayəndələri, əziz media nümayəndələri. Bu gün ikinci oxunuşda müzakirə etdiyimiz dövlət büdcəsi layihəsi kifayət qədər təkmil hazırlanmışdır. Əminəm ki, burada səslənən təkliflər əsasında daha da təkmilləşəcəkdir.

Nazirlər Kabinetinin fəaliyyəti haqqında hesabat keçən dəfə müzakirə edilərkən deputatı seçdiyim Saatlı rayonunu ərazisinin su ilə təmin olunması ilə bağlı məsələ qaldırmışdım. Həssas yanaşıldı. İqtisadiyyat Nazirliyindən Milli Məclisin deputatı kimi ünvanıma bir məktub daxil olubdur. Bu məktubu qısaca olaraq sizin diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm. Məktubda bildirilir ki, Nazirlər Kabinetinin fəaliyyəti haqqında hesabatın Milli Məclisdə müzakirəsi zamanı tərəfimizdən irəli sürülmüş məsələ ilə əlaqədar bildiririk ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 26 iyul tarixli 1355 nömrəli sərəncamı ilə Saatlı rayonunun əkin sahələrinin su təminatının yaxşılaşması üçün Kür çayından əlavə suyun verilməsi işlərinin layihə-smeta sənədinin hazırlanması məqsədi ilə Meliorasiya və Su Təsərrüfatı ASC-yə müvafiq vəsait ayrılmışdır. Göründüyü kimi, Kür çayından kanalın çəkilməsi

ilə bağlı ilk vəsait ayrılıbdır. Hökumət nümayəndələri də buradadır. Əminəm ki, bu kanal tezliklə çəkiləcək və nəinki Saatlı, bütövlükdə Muğan bölgəsinin sakinləri sevinəcəklər.

Hörmətli cənab Sədr, büdcə layihəsinin ikinci oxunuşu ərəfəsində mən bir daha Saatlıda oldum, seçicilərimlə görüşdüm. Gəlinən qənaət belədir, rayonun 44 yaşayış məntəqəsinin 10-u hələ qazlaşdırılmayıb, 49 məktəbin 29-nun tikintisinə, yaxud əsaslı təmirinə ehtiyac var. 4 kənd yolu bərbad vəziyyətdədir, yəni ciddi təmir edilməlidir. Əsas məsələ şəhərin 110 kilometrlik kanalizasiya xəttinin hələlik yalnız 12,4 kilometri çəkilib. Bu problemlərin həlli üçün artıq müvafiq qurumlara məktublar göndərilibdir. Əminəm ki, bu məsələlər də diqqətə alınacaqdır.

Bir neçə kəlmə də media ilə bağlı demək istərdim. Bilirsiniz ki, hazırda ölkəmizdə müxtəlif sahələrdə islahatlar gedir, bəzi deputat həmkarlarım mediada da islahatların aparılmasının vacibliyini vurğulayırlar. Onlara çox sağ olun deyirəm. Ancaq elə anlama gəlməsin ki, mediamız zəifdir, jurnalistlərimizin peşəkarlığı aşağıdır. Əsla elə deyil. Mediamızı daha da güclü görmək üçün biz ilk növbədə bunun iqtisadi müstəqilliyini artırmalıyıq. Yəni media varlı olmalıdır. Əgər media varlı olarsa, daha azad, müstəqil, həm də peşəkar olar. Bu isə, əsasən, reklam ilə bağlıdır. Ümumi təcrübədə dünyada medianın gəlirlərinin 80 faizə qədəri reklam vasitəsi ilə formalaşır. Bizdə isə bu göstərici çox aşağıdır. Demək olar ki, yoxdur. Bunun da obyektiv və subyektiv səbəbləri var. Kölgə iqtisadiyyatına, monopoliyaya qarşı mübarizənin gücləndiyi, şəffaflığın artdığı bir şəraitdə reklam bazarının genişləndirilməsi üçün yollar axtarmalıyıq. Mediaya, eyni zamanda, subsidiyaların, güzəştli kreditlərin verilməsini

də gündəmə gətiririk. Ən əsası isə çap məhsulları üzərindən əlavə dəyər vergisini götürməliyik.

Bu qədər. Hesab edirəm ki, büdcə layihəsi sanballı hazırlanıb. Ona görə də mən layihəyə səs verəcəyəm. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Azay Quliyev.

A.Quliyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli cənab Sədr, hörmətli millət vəkilləri, hörmətli hökumət üzvləri, dəyərli mətbuat təmsilçiləri. Mən də bu gün büdcə zərfi ilə bağlı deyilən müsbət fikirlərə qoşularaq, ilk növbədə bizə təqdim olunan sənədin peşəkar və ətraflı formada hazırladığına görə Maliyyə Nazirliyinə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Doğrudan da, büdcə zərfi, ümumiyyətlə, ayrı-ayrı sənədlər kifayət qədər aydın şəkildə hazırlanıb və bu gün biz bunu böyük məmnuniyyətlə ikinci oxunuşda müzakirə edib, qəbul edəcəyik. Ancaq birinci oxunuş zamanı çoxlu təkliflər səsləndi. Demək olar ki, büdcənin bütün parametrləri haqqında fikirlər söyləndi. Mən istəmirəm bunları təkrar eləyəm. Lakin büdcə haqqında ümumi bir fikir söyləsək, birmənalı şəkildə deyə bilərik ki, bu sənəd 2020-ci ildə ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən yeni dövrün tələblərinə və çağırışlarına uyğun olaraq müəyyən edilmiş əsas vəzifələrin icrasını, xüsusi ilə ölkəmizin hərtərəfli və dayanıqlı inkişafı istiqamətində nəzərdə tutulan bütün planların həyata keçirilməsini təmin edəcəkdir.

İndi isə icazə versəniz, bir sıra təkliflərimi səsləndirmək istərdim. Bunlardan birincisi elektron hökumətlə bağlıdır. Xüsusi ilə dövlət büdcəsindən maliyyələşən qurumlarda elektron idarəetmənin və ya elektron hökumətin tətbiqinin miqyası və səviyyəsi ilə bağlıdır. Bugünkü vəziyyət belədir ki, elektron hökumətin və elektron idarəetmənin

tətbiqinə hər qurumun öz yanaşması var. Bəziləri bunu uyğun tətbiq edir və öz səlahiyyətlərində səmərəliliyi, əlçatanlılığı, şəffaflığı, hesabatlılığı tam şəkildə təmin edir, neqativ hallara qarşı səmərəli mübarizə aparır və idarəetməni modernləşdirir. Lakin bəzi qurumlarda isə, təəssüflər olsun ki, yenilikdən ya ümumiyyətlə, istifadə olunmur, ya da onların tətbiq etdikləri elektron hökumətin səviyyəsi arzu olunan səviyyədə deyil. Məsələn, deyək, rayon icra hakimiyyətləri ilə birlikdə dövlət büdcəsindən maliyyələşən 250-dən çox qurumdan yalnız 42-si bu formada elektron xidmətləri tətbiq etməkdədir. Yerdə qalan 208 qurumda elektron idarəetmə tətbiq edilməyibdir. Elektron və ya rəqəmsal idarəetməyə keçid artıq müasir dövrün tələbidir və biz bu prosesi, əlbəttə, sürətləndirməliyik. Bu tələb həm də cənab Prezidentin elektron hökumətə keçidlə bağlı imzaladığı fərman və sərəncamlarda, xüsusi ilə son dövrlər idarəetmədə yeniliyin tətbiqi və neqativ hallara qarşı səmərəli mübarizənin aparılması və şəffaflığın təmin edilməsi haqqında verdiyi tapşırıqlarda da öz əksini tapıbdir.

Elektron hökumətlə bağlı digər bir çətinlik isə yaradılmış sistemin və ya infrastrukturun saxlanması, onlara davamlı olaraq texniki xidmətin göstərilməsi və ən əsası isə kibertəhlükəsizliyin qorunması məqsədi ilə ehtiyac duyulan vəsaitlə bağlıdır. Bu kimi innovasiyaların tətbiq edildiyi bir sıra ölkələrdə dövlət büdcəsinin bir faizi həcmində vəsait məhz elektron xidmətlərə ayrılır. Nəticədə elektronlaşma və rəqəmsallaşmaya ayrılan maliyyə resursları müəyyən müddətdən sonra büdcəyə dəfələrlə artıq maliyyə vəsaiti qaytarır ki, bu da, əlbəttə, ümumi inkişafa öz töhfəsini verir.

Bütün bunları nəzərə alaraq, təklif edərdim ki, gələn

ildən etibarən hökumətin büdcədən maliyyələşən bütün qurumlarda elektron və rəqəmsəl idarəetməyə keçidlə bağlı lazım olan vəsaitin həcmi öncədən müəyyənləşsin, bu vəsait ayrıca maddə ilə onların illik xərclər smetasına daxil edilsin. Eyni zamanda, düşünürəm ki, büdcə təsnifatında elektron hökumətlə bağlı ayrıca bir paraqrafın verilməsi də hər il bu məsələyə xüsusi diqqətin ayrılması baxımından məqsədəmüvafiq olardı.

İkinci təklifim Dağlıq Qarabağ bölgəsinin azərbaycanlı icmasına ayrılan vəsaitlə bağlıdır. Yəqin əvvəlki müzakirələrdə də mənim hörmətli həmkarlarım bu barədə məsələlər qaldırıblar. Bilirsiniz ki, hazırda icma, öz fəaliyyətini, xüsusi ilə aktivləşdirib, xeyli işlər görür. Lakin icmaya ayrılan büdcənin həcminə baxsaq, görürük ki, ayrılan vəsait bütövlükdə icmanın fəaliyyətini tam şəkildə əhatə etmir. Nəzərə alsaq ki, bu gün separatçı rejimin, qondarma qurumun təmsilçiləri beynəlxalq aləmdə çox fəallıq göstərirlər və Azərbaycan əleyhinə öz fəaliyyətlərini genişləndirirlər, bu baxımdan, mən düşünürəm, Dağlıq Qarabağın azərbaycanlı icmasının saxlanması üçün vəsaitə yenidən baxılmalıdır. Bu vəsait ən azı iki dəfə artırılmalıdır. Nəzərə alsaq ki, cəmi 200 min ayrılıbdır. Hesab edirəm ki, növbəti ildə bu vəsait bir qədər artırılсын. Əlbəttə, biz bu vəsaitin digər işğal olunmuş rayonların da büdcəsinə ayrılmasına baxmalıyıq. O baxımdan ki, həmin rayonlar da işğal günlərində təkcə ölkə daxilində deyil, ölkə xaricində də müvafiq tədbirləri həyata keçirsinlər. Mən büdcənin qəbul olunmasına səs verəcəyəm. Düşünürəm ki, bu büdcə gələn ildə bizim üzərimizə düşən vəzifələrin öhdəsindən gəlməyə imkan verəcəkdir. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Eldəniz Səlimov.

E.Səlimov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli cənab Sədr, hörmətli hökumət nümayəndələri, dəyərli həmkarlarım. Ötən həftə Milli Məclisin komitələrinin hərtərəfli və geniş müzakirələrindən keçirilən ölkənin ali maliyyə sənədi, 2020-ci ilin büdcə zərfi artıq ikinci oxunuşda hökumət üzvlərinin iştirakı ilə parlamentin plenar iclasında müzakirə olunur. Hesab edirəm ki, dövlət büdcəsi ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin tapşırıq və tələblərinə uyğun olaraq çox mükəmməl və peşəkar şəkildə hazırlanıb. Büdcə zərfi hər gün, hər saat, hər an inkişaf edən Azərbaycanın reallıqlarına, ölkənin inkişaf tempinə və hədəflərinə tam cavab verir. Büdcə layihəsini dəstəkləyirəm və təmsil olduğum Xaçmaz rayonu ilə bağlı təkliflərimi bildirmək istəyirəm.

Əvvəla, Xaçmazda 34 kənddə 1870 abonent qaz ilə təmin olunmalıdır. Burada qazlaşma aparılmalıdır. Hacı-əhmədoba kəndi ilə beş kəndi birləşdirən 14 kilometr uzunluğunda yol çəkilməlidir. Həmçinin Xudat şəhərinin dəmir yolunun aşağı hissəsi adlandırılan ərazisində yerləşən uşaq bağçası 1917-ci ildə böyük xeyriyyəçi Hacı Zeynalabdin Tağıyevin fəhlələr üçün tikdirdiyi taxta yataqxanada yerləşir. Əhalinin artımını nəzərə alaraq, orada 4 qruplu və 120 uşaq tutumlu yeni uşaq bağçasının tikintisinə ehtiyac vardır. Eyni zamanda, Rəcəbkənd tam orta məktəbi 1970-ci illərin əvvəllərində inşa olunub. 840 şagird tutumludur. Onun da əsaslı təmirinə, yenidən qurulmasına ehtiyac vardır. Xudat şəhərində 123 küçə və məhəllə mövcuddur ki, onların da su və kanalizasiya xətlərinin çəkilməsinə böyük ehtiyac var. Xahiş edirəm, dediklərimi nəzərə alınız. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Sevinc Hüseynova.

S.Hüseynova. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, millət vəkilləri, hökumət üzvləri və mətbuat nümayəndələri. Müzakirəmizə təqdim olunan büdcə layihəsi həmkarlarımızın qeyd etdiyi kimi, reallıqlara əsaslanan, peşəkarlıqla hazırlanmış və ölkə Prezidenti möhtərəm cənab İlham Əliyevin uğurlu siyasətini əks etdirən sənəddir. Azərbaycanımızın müstəqillik tarixində ən irihəcmli büdcə olmaqla əvvəlki illərin ənənəsinə sadıq olaraq sosial-yönümlüdür. Sözsüz ki, layihənin lehinə səs verəcəyəm. Eyni zamanda, hökumətin nümayəndələrinin iştirak etməsindən istifadə edərək, müəyyən məqamları diqqətinizə çatdırmaq istərdim.

Öncə mədəniyyət sahəsində. Kinonun inkişafına ayrılan vəsaitin artırılmasını yüksək dəyərləndirərək, həmkarım Elmira xanımın da vurğuladığı kimi, yaxşı olardı ki, mədəniyyət sahəsinin digər istiqamətinə, tarix-mədəniyyət abidələrinin bərpaasına və konservasiya işlərinin aparılmasına kömək göstərilsin. Məlum məsələdir ki, tarix və mədəniyyət abidələri qeyri-neft sektorunun əmək tutumlu sahələrindən olan turizm sahəsinin ən vacib komponentlərindən biri olmaqla, hazırda mənfur düşmənlərimizlə apardığımız ideoloji mübarizədə əsas dəlil, gənclərimizin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə edilməsində mühüm əhəmiyyət kəsb edən vəsaitdir. Tarixin süzgəcindən keçərək bu günə qədər gəlib çıxmış xalqımızın və dövlətimizin tarixi keçmişini təsdiqləyən bu nadir sənət incilərinin bərpası ilə bağlı işlərin aparılmasına vəsaitin daha sonrakı vaxtlara saxlanması iqtisadi baxımdan da səmərəli deyil. Daha sonra bu abidələrin bərpası daha böyük maliyyə tələb edə bilər, bəzən isə biz bu abidələri birdəfəlik itirə bilərik. Düşünürəm ki, kapital qoyuluşu tələb edən bu abidələrin səmərəli istifadə edilməsi, bu ünvanlara turizm

marşrutlarının salınması ilə müəyyən vaxt kəsiyində gəlir gətirərək qoyulmuş vəsait ödənilə bilər. Məsələn, bu il ilk dəfə olaraq ölkəmizdə Gədəbəy rayonunda təşkil olunmuş Milli Yaylaq Festivalında 50 minədək iştirakçı olmuşdur. Bu turistlərin əksəriyyəti Festival məkanında yerləşən orta əsrə aid, el arasında Koroğlu qalası, XIX əsrdə abidə ərazisində elmi araşdırma aparən alman arxeoloqları tərəfindən isə Cənnət qalası adlandırılan abidəni ziyarət etmişlər. Haşiyədən kənara çıxsam da, məlumat üçün bildirmək istərdim ki, alman arxeoloqları tərəfindən buradan aparılan eksponatlar hazırda Berlin dövlət muzeyinin ən qiymətli Qalakənd adlı kolleksiyasını təşkil edir. Əgər bu abidəyə də digər bərpa edilmiş abidələrdə olduğu kimi bilet satışı mümkün olsa idi, mənə elə gəlir ki, bərpaya qoyulan vəsaitin müəyyən bir hissəsi qayıtmış olardı.

Digər təkliflərim isə təmsil etdiyim rayonun sakinlərini ən çox narahat edən məsələlərdir. Bildiyiniz kimi, sərhəd bölgəsində yerləşən dağlıq Gədəbəy rayonunu bəzən Azərbaycanın Sibiri adlandırırlar. Burada çox sərt qış keçir. İlin demək olar ki, 7 ayını istilikdən istifadə edirlər. Ölkə Prezidentimizin diqqət və qayğısı nəticəsində son iki il ərzində rayonun bütün sərhəd kəndləri mavi qazla təchiz edilmişdir. Buna görə ölkə Prezidentinə öz adımdan və sakinlərimiz adından minnətdarlığımı bildirirəm. Hazırda 108 yaşayış məntəqəsi olan rayonumuzun 58 faizi qazla təmin edilmişdir. Ölkə üzrə bu rəqəm 97 faizdir. Rayonun elə zonası var ki, orada 6–7 kənddən 5-nə qaz verilib, biri və yaxud ikisi qalıb. Məsələn, Qoşabulaq, Əlinağılar, Gərgər, Dəyirmandağ və sair kəndlər. Bu isə həmin kəndlərdə yaşayan insanların narazılığına səbəb olur. Aidiyyəti qurumlardan rayonun sərhəd bölgəsində yerləşməsini və sərt iqlim şəraitini nəzərə almalarını, qalmış hissəsinə də

qaz çəkilişinin sürətləndirilməsini xahiş edirəm.

Digər təklifim isə ikinci dövlət proqramında təsdiq olunmuş və ölkə Prezidenti İlham Əliyevin iştirakı ilə açılışı olmuş 110 kilovoltluq yarımstansiyanın ikinci mərhələsi üçün, yəni ki, yarımstansiyanın rayon şəbəkəsinin qurulması üçün vəsaitin ayrılması ilə bağlıdır. Hazırda müasir tələblər səviyyəsində qurulmuş 110 kilovoltluq Zəyəm–Gədəbəy yarımstansiyasına istismar müddəti çoxdan başa çatmış 35 kilovoltluq yarımstansiya xidmət göstərir. Bu isə yeni avadanlıqları da sıradan çıxarır. Xahiş edirəm, nəzərə alınız. Sonda isə bir daha bildirirəm ki, qanun layihəsinə səs verəcəyəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Sonuncu Mələhət İbrahimqızı buyursun.

M.İbrahimqızı. Çox sağ olun, Oqtay müəllim, şərait yaratdığınıza görə. Hörmətli Oqtay müəllim, hörmətli həmkarlarım, hörmətli hökumət üzvləri! Mən də öz növbəmdə belə ildən-ilə daha təkmil, daha mükəmməl, daha peşəkar hazırlanan büdcəyə görə təşkilatçılara, tərtib edənlərə öz təşəkkürümü bildirirəm. Sözsüz ki, ən böyük təşəkkür möhtərəm Prezidentimizə çatır ki, bu il ölkəmizdə bütün sahələrdə ciddi fundamental islahatlar gedir və bu büdcə, 2020-ci ilin büdcə paketi bu islahatları qarşılamaqla bərabər, əhalinin sosial müdafiəsinə və sosialyönlü siyasətin həyata keçirilməsinə çox yüksək səviyyədə təsirini göstərir.

Hörmətli həmkarlarım, bir neçə gün bundan öncə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının web saytında Azərbaycanla bağlı xoş, sevindirici bir xəbər qeyd olunubdur. Hazırda da saytdadır. Belə ki, dayanıqlı inkişaf məqsədləri ilə dünyanın inkişaf etmiş ölkələri cərgəsində, yəni bu günə qədər hesabat verən 53 ölkənin içərisində Azərbay-

canın hesabatı birinci yerdədir. Həqiqətən, bu, bir daha göstərir ki, dayanıqlı inkişaf məqsədləri deyəndə, daha doğrusu, daha çox sosial yönümü, sosial müdafiəni əhatə edən istiqamətlərdir, hədəflərdir və bu, bir daha bizim dövlətimizin apardığı siyasətdə öz əksini tapmışdır. Mən bunu nəyə görə misal çəkdim? Mən on il Şəmkir rayonunu təmsil etmişəm. Bildiyimiz kimi, dayanıqlı inkişaf məqsədləri içərisində HIV, vərəm və malyariya kimi qlobal çağırışlar olan xəstəliklər vardır. Gəncədə olan vərəm xəstəxanası dispanseri bütün bölgəni, yəni Qazax, Ağstafa, Gədəbəy, Tovuz və bir sıra rayonları əhatə edir. Amma mən o vaxt orada olanda da və bu günə qədər də o vərəm dispanseri hədsiz dərəcədə acınacaqlı vəziyyətdədir. Nəzərə alsaq ki, orada bu gün də 60-dan çox xəstə yatır və bizim ölkəmiz qlobal fonda, qlobal çağırışlara dəstək məqsədi ilə dünyada nümunə verən ölkələrdəndir, vəsait ödəyir, çox təəssüf, bu il Səhiyyə Nazirliyindən bu ikili idarəetmə ilə bağlı vətəndaşların narahatçılığı odur ki, yenə də bu xəstəxana təmir olunmamış vəziyyətdə qalacaqdır. Samir müəllimdən xahiş edirəm ki, 2020-ci ildə mümkündürsə, bu, nəzərə alınsın. Bir tərəfdən də sevindiricidir ki, artıq gələn ildən icbari tibbi sığorta tətbiq olunacaqdır.

Mən keçən dəfə komitə iclasında da demişdim. Bizim hərbi qulluqçulara, yəni əsgərlərə ay ərzində verilən aylıq müavinət təxminən 200 manat civarındadır. Yəni bir az da kobud formada ifadə etsək, yemək pulu əvəzi sayılan vəsait. Amma çox təəssüf ki, hərbi qulluqçulara uzun illərdir verilən bu aylıq müavinət 64 manat olaraq qalır və hərbi qulluqçuların müraciətini nəzərə alıb Sizdən çox xahiş edirəm ki, bu vəsaitə də baxılsın. Burada əmək və əhalinin sosial müdafiəsi nazirimiz hörmətli Sahil müəllim

iştirak edir və mən Sahil müəllimdən xahiş edərdim, nazirlik əməkdaşlarına tapşırıq verilsin ki, iki övladı şəhid olan ailələrin ikinci dəfə mənzil növbəsinə durmasına imkan yaradılsın. Çünki bu, onun haqqıdır. Bir də 20 yanvar şəhidi Ağayev Şövkətə 27 ildən sonra möhtərəm cənab Prezidentin fərmanı ilə şəhid ailəsi statusu verilib. Baxmayaraq ki, möhtərəm Prezidentimiz bütün imtiyazları ona tətbiq etdi, amma bu günə qədər onu mənzil növbəsinə götürə bilmirlər. Sahil müəllimin bu məsələyə də baxmasını xahiş edərdim.

Nəhayət sonuncu təklifim. Müxtəlif sponsorların, xarici təşkilatların, Azərbaycanın xeyirxah, xeyriyyəçi adamlarının dəstəyi ilə bütün rayonlarda artezian quyuları, tibb məntəqələri tikilir. Amma çox təəssüf ki, istifadəyə verildikdən sonra onların su, qaz, işıq təminatı problem olaraq qalır. Mən xahiş edərdim ki, Samir müəllim aidiyyəti qurumlarla bu məsələnin də mexanizminin tapılmasına dəstək versin. Sözsüz ki, mən də səs verəcəyəm. Çox sağ olun, uğurlar arzulayıram.

Sədrlik edən. Sağ olun. Bahar Muradova.

B.Muradova. Təşəkkür edirəm, Oqtay müəllim. Mən də artıq xeyli müddətdir müzakirə olunan büdcə paketinə və onun nəzərdə tutduğu parametrlərə həmkarlarımızın sərgilədiyi münasibətin bir çoxunu dəstəkləyirəm və düşünürəm ki, 2020-ci iqtisadi ilində Azərbaycanın qarşısında duran bütün hədəflərin reallaşdırılması, insanların problemlərinin həlli və ölkəmizin inkişafı istiqamətində layihələrin reallaşdırılmasına büdcə kifayət qədər imkan yaradacaqdır.

Mən həmkarım Elman müəllimin başladığı məsələni bir az da davam etdirmək istəyirəm. Çünki biz məcburi köçkün rayonlarını təmsil edən millət vəkiliyəyik və bu

insanlarla gündəlik ünsiyyətdəyik. Bu problemlər, əlbəttə ki, ölkə Prezidentinin qayğısı ilə getdikcə azalmaqdadır. Amma statusla bağlı məsələlər ki var, o statusun bu və ya digər səbəbdən ləğv olunması və yaxud da kimlərə isə şamil edilməməsi özündən sonra bir sıra problemlər yaradır və insanlar da bu narazılıqlarını zaman-zaman ifadə edirlər. Biz hər qəbulda onlarla belə insanları qəbul edirik. Bir növ qapalı dairə yaranır, onlar bizə müraciət edir, biz rayon icra hakimiyyətinə, Qaçqınkoma müraciət edirik. Onlar da bizə cavab məktubu yazır ki, filan nömrəli sərəncamın filan bəndinə görə bu məsələləri, bu problemləri həll etmək mümkün deyil. Amma biz özlüyündə bu cavabı almaq üçün müraciət etmirik, biz müraciət edirik ki, bu problemlər həll olunsun. Problem də həll olunmadıqca üst-üstə yığılır və təbiidir ki, insanların narazılığına səbəb olur.

Mən təkcə öz təmsil etdiyim rayonla bağlı söyləsəm, belə bir təhlil aparmışam, çünki son vaxtlar bu cür müraciətlərin sayı artıb. Bu problemlər Füzuli rayon ərazisində 12 min nəfərədək əhalini əhatə edir. Çünki həmin sərəncama əsasən bir sıra köçkün statusu olan insanlar bu təminatlardan məhrum oldular. Məsələn, müəyyən məntiqlə bunu ediblər. Amma hər kəs bu məntiqi qəbul edə bilmir və anlaşılmır da. Tutaq ki, daxili işlər orqanlarında, dövlət qulluğunda çalışan, hərbi xidmətdə olan bizim soydaşlarımıza çörək müavinəti, dövlət tərəfindən verilən müavinətlər dayandırılıb. Bu və ya digər güzəştlərdən istifadə edə bilmirlər. Burada söyləndiyi kimi, kiminsə tərəfindən, yaxın qohumunun, dostunun və yaxud da hansı isə bir xeyirxah adamın ona bağışladığı bir otaqlı evi varsa, o, bütün təminatlardan məhrum olur. Halbuki ölkəmiz ayrı-ayrı qaçqınların, bütövlükdə rayonlardan

köçkün olan minlərlə insanların həm evini tikib verir, həm onlara həyətyanı sahə verir, həm də əkin-biçinlə məşğul olmaq üçün neçə hektar sahə verir. Yeri gələndə fərdi bizneslərini qurmaq üçün yardım da edir. Siz təsəvvür edin ki, kiminsə bir otaqlı evi, adına bir mülkiyyət varsa, o, bütün bunlardan məhrum olur. Doğrudan da, burada bərabərsizlik yaranır və biz hüquqları, güzəştləri müəyyən etmişiksə, hər kəs bundan bərabər istifadə etməlidir. Çünki bu problem həllini tapmayıb, insanlar evinə-eşiyinə qayıtmayıb. O status onun üzərindədir. Amma bu statusdan istifadə imkanları məhdudlaşdır. Əlbəttə, mən anlayıram ki, bu, müəyyən qədər çətinliklər olduğu dövərdə qəbul olunmuş qərardır. Amma düşünürəm, sosial sahəyə cənab Prezidentin siyasəti ilə gətirdikə artan diqqət, göstərilən himayə və qayğı hər cür problemlərlə üz-üzə olan bu insanlardan yan keçməməlidir və bir də ki, o insanlara izah etmək mümkün olmur. Hansı isə yanaşmalara görə hər hansı kənddə, bir qəsəbədə eyni statuslu insanların bir qismi bundan istifadə edir, bir qismi istifadə etmir.

Məsələn, bu yaxınlarda mənə bir neçə nəfər müraciət etmişdi və sonra mən araşdırdım, bəlli oldu ki, bu daha çox insanları əhatə edir. Hərbi xidmətdən qayıtmış gəncələrin yenidən statusunu bərpa etməsi məsələsində problemlər yaranır. Bu, harasa başqa bir ölkəyə getməyib, vətəndaşlığını dəyişməyib. Hərbi xidmətə gedib, qayıdıbsa, necə ola bilər ki, statusunu bərpa edib lazımı yerdə qeydiyyatda düşə bilməsin. Yaxud da ailəsindən boşanıb, yataqxanada yaşayan məcburi köçkün ailəsinə qayıdan qadınların yenidən ora qeydiyyatda düşməsi qeyri-mümkündür. Hansı ki, bunun pasportunda var, bu, neçə illər burada qeydiyyatda olub və bu, hər kəsin başına gələ bilər.

Mən konkret belə halların bir neçəsi ilə məşğul olmuşam və onu həll edə bilməmişəm. Mən heç kəsi də qınamıram. Düşünürəm ki, burada nə Qaçqınkomun belə bir məsuliyyəti var, nə də rayon icra başçıları bu məsələdə müəyyən səlahiyyətlərə malik deyillər. Təbii ki, mənə elə gəlir, bu sərəncama yenidən baxılması bu məsələlərə yeni yanaşmaların formalaşmasına gətirib çıxara bilər. Biz millət vəkilləri olaraq bu məsələlərlə, yəni problemlərlə üzləşən insanlar olaraq öz dəstəyimizi verə bilərik və bu məsələləri müzakirə edib yeni qaydaların formalaşmasına yardım edə bilərik. Mən hökumətdən xahiş edirəm ki, bu məsələni diqqətdə saxlasın və getdikcə artan problemlərin qarşısını birlikdə ala bilək. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Müzakirələr ikinci oxunuşda bitdi. İndi icazə verin, Samir Şərifova söz verək, öz fikirlərini söyləsin.

S.Şərifov, Azərbaycan Respublikasının maliyyə naziri.

Hörmətli cənab Sədr, hörmətli millət vəkilləri, xanımlar və cənablar! Cari ilin 15 oktyabrında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən Milli Məclisə təqdim olunmuş Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsi haqqında qanun layihəsi və büdcə zərfinə daxil edilmiş sənədlər Milli Məclis daxilində müzakirə olunmaqdadır. Bununla əlaqədar, birinci və ikinci oxunuş üzrə dinləmələrdə və müzakirələrdə hökumət nümayəndələri də dəvət olunaraq fəal iştirak edir, qaldırılan suallar, şərhlər və təkliflərlə bağlı müvafiq aydınlıq gətirir, məsələlərə dair hökumətin mövqeyini izah edirlər. Əsasən, Milli Məclisin komitələrində müzakirələr zamanı hörmətli millət vəkillərinin qaldırdıqları suallar İqtisadiyyat, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi və Maliyyə nazirlikləri tərəfindən cavablandırılmışdır. Zənnimizcə, müzakirələri

məzmunlu, fəal və məhsuldar kimi qiymətləndirmək olar. Ümid edirəm ki, Milli Məclisin üzvləri də həmin fikirdədir. Müzakirələrdə iştirak etmiş bütün millət vəkil-lərinə bir daha təşəkkür etmək istərdim. Eyni zamanda, bəzi məsələlərə əlavə aydınlıq gətirmək yerinə düşərdi. Qaldırılan məsələləri şərti qruplaşdırıb cavablandırmaq istərdim.

Birinci qrup suallar. Əksər millət vəkilləri çıxışlarında təmsil olunduqları regionlarda bəzi sosial obyektlərin, əsasən, məktəblər, uşaq bağçaları, idman və mədəniyyət obyektləri, onların yenidən qurulması və ya yenidən tikilməsi, əsaslı təmiri, digər tərəfdən isə qaz, su təchizatı-nın və kanalizasiya sistemlərinin, kəndlərdaxili və kənd-lərarası yolların tikintisi kimi əsaslı vəsait qoyuluşu ehtiyacları ilə bağlı məsələləri qaldırmışdılar. Bildirmək istərdim ki, 2019-cu il dövlət büdcəsində dövlət investisi-ya xərcləri üçün 5 milyard 982 milyon manat vəsait nəzər-də tutulub və həmin vəsaitin bölgüsü zamanı nəqliyyat infrastrukturu ilə bağlı məsələlərin həllinə, – söhbət ilk növbədə yolların tikintisindən, yenidən qurulmasından gedir, – Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyi üzrə 837 milyon manat, Azərbaycan Dəmir Yolları Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti üzrə də bir sıra mühüm dəmir yol layihələrinin həyata keçirilməsi üçün 650 milyon manat vəsait ayrılıb. Eyni zamanda, Bakı Metropoliteninə, “Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi”nə, Bakı Nəqliyyat Agentliyinə, bu kimi təşkilatlara da vəsaitlərin ayrılması nəzərdə tutulmuşdur. Bununla yanaşı, ümumiyyətlə, nəqliyyat sektoru üzrə ayrılan vəsaitlər 1 milyard 722 milyon manat təşkil et-mişdir və hazırda bu layihələrin həyata keçirilməsi davam etməkdədir. Kommunal, yəni su, qaz, elektrik enerjisi üzrə ayrılan vəsait 697 milyon manat təşkil edir. Meliorativ

tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün 290 milyon manat, sənaye və energetika üzrə, – əsasən də, bildiyiniz kimi, Azərenerji Səhmdar Cəmiyyəti tərəfindən bir sıra təxirə-salınmaz tədbirlərin həyata keçirilməsi, bizim enerji potensialımızın daha da gücləndirilməsi və etibarlılığının artırılması ilə bağlı layihələrdən söhbət gədir, – 137 milyon manat vəsait ayrılıb. Ekologiya və kənd təsərrüfatı sahəsində görülən işlər üzrə 156 milyon manat vəsaitin ayrılması da təmin edilmişdir.

Sosialyönümlü layihələr dövlət investisiya xərcləri çərçivəsində də maliyyələşdirilir. O cümlədən təhsil müəssisələrinin təmiri və tikintisi üçün 336 milyon manat vəsait ayrılmışdır və bu vəsait hesabına ölkəmizin bütün rayonlarında demək olar ki, istisnasız olaraq məktəblərin, uşaq bağçalarının tikintisi və bu tədbirlərin təmin edilməsi üzrə işlər aparılmaqdadır. Səhiyyə obyektləri üçün 74 milyon manat vəsait ayrılır. Əsasən də, söhbət bir sıra xəstəxanaların və digər tibb ocaqlarının yenidən qurulmasından gədir. Əlil və şəhid ailələri üçün yaşayış evlərinin tikintisi üçün 303 milyon manat vəsait ayrılıb. Mədəniyyət və turizm obyektləri üçün 275 milyon, digər sosial obyektlər üzrə 79 milyon vəsaitin ayrılması təmin edilmişdir.

Eyni zamanda, qeyd etmək istərdim ki, bildiyiniz kimi, dövlət büdcəsində 2020-ci ildə də investisiya layihələri üzrə kifayət qədər böyük məbləğ nəzərdə tutulur və tam əminliklə demək olar, əvvəlki illərdəki kimi, bu layihələrin maliyyə təminatı, o cümlədən hörmətli millət vəkilləri tərəfindən qaldırılan məsələlərin nəzərdən keçirilməsi nəticəsində müəyyən vəsaitlərin ayrılması təmin oluna bilər. Təkcə onu qeyd etmək istərdim ki, sosialyönlü layihələrin həyata keçirilməsi növbəti ilin investisiya layihələrində də öz əksini tapacaqdır.

Yuxarıda qeyd olunan istiqamətlər üzrə vəsaitin ayrı-ayrı ərazi bölgüsünə gəldikdə isə, söhbət 2020-ci ilin dövlət büdcəsindən gedir, qeyd etmək istərdim ki, bir qayda olaraq investisiya xərcləri cari büdcə ili başa çatdığı ərəfədə bir daha təhlil olunur. Yəni o layihələr hansılar ki, artıq başa çatır, heç şübhəsiz, onların maliyyələşməsi dayandırılır. Lakin keçid layihələri, yəni hansılar ki, davam etdirilməlidir və növbəti ildə başlanması zəruri hesab edilən layihələr üzrə dəqiqləşdirildikdən sonra növbəti ilin investisiya xərclərinin konkret layihələr üzrə bölgüsündə öz əksini tapır.

Şərti olaraq digər qrup məsələlər, ümumi iqtisadi məzmunlu və iqtisadiyyatın idarə edilməsi və onun nəzəriyyəsi ilə bağlı, – mən bunları belə xarakterizə edərdim, – şərtlər və təkliflərdən ibarət olmuşdur. Zənnimizcə, bu istiqamətdə qaldırılan sualların əksəriyyətinin, bir çoxunun, deyərdim, təqdim olunmuş qanun layihəsinə bilavasitə aidiyyəti yoxdur. Yəni bu sualların şübhəsiz ki, vacibliyi, əhəmiyyəti şübhə altına qoyulmur. Amma zənnimizcə, bunlar bilavasitə bu qanun layihəsinə aid olmadığına görə biz hesab edirik ki, bunlara sonradan da başqa formatda və başqa çərçivədə baxıla bilər. Yəni deməyim odur ki, həmin təklif və şərtlərdə konkret olaraq qanun layihəsinin hər hansı maddəsinə düzəlişlərin və yaxud əlavələrin edilməsi nəzərdə tutulub. Bu baxımdan, irəli sürülmüş həmin təklif və şərtlərin ənənəvi olaraq təhlili aidiyyəti hökumət orqanları tərəfindən həyata keçiriləcəkdir və bununla əlaqədar hörmətli millət vəkilələrinə məlumat veriləcəkdir.

Bir sıra təkliflər isə yeni qanunvericilik aktlarının qəbul edilməsi və yaxud mövcud qanunvericilik aktlarında əhəmiyyətli dəyişikliklərin edilməsini özündə ehtiva

etdiyindən həmin məsələlərin bu təklifləri qaldıran millət vəkilləri tərəfindən büdcə dinləmələrindən kənar, yəni Milli Məclisin prosedur qaydalarına uyğun olaraq və lazım gəldikdə həmin bu müzakirələrə hökumət üzvləri dəvət edildiyi təqdirdə bunlar da iştirak edə, onların müzakirəsi təşkil oluna bilər.

Üçüncü qrup suallar. Bəzi hörmətli millət vəkilləri Hesablama Palatasının rəyinə əsasən müəyyən məsələlər qaldırmışdılar. Zənnimizcə, Hesablama Palatasının rəyində büdcə zərfinin büdcə sahəsini tənzimləyən qanunvericiliyə uyğun şəkildə təqdim olunması kimi məsələlər, həmçinin təqdim olunmuş büdcə layihəsinin struktur və kəmiyyət parametrlərinin dürüst və əsaslı olduğuna dair şərh verilməlidir. Hesablama Palatasının rəyində Azərbaycan qanunvericiliyi ilə təsdiq olunmamış, yalnız məhdud sayda ölkələrdə istifadə olunan büdcə və parlament praktikasına istinad edilir. Biz bu istinadların edilməsinin və hər hansı xarici ölkənin təcrübəsinin öyrənilməsinin təhlil və müzakirə edilməsinin faydasını heç bir halda şübhə altına almırıq. Lakin həmin məsələlərin təqdim olunmuş qanun layihəsinə hazırlanmış rəyə aid olmadığı fikrindəyik. Bununla belə, “Hesablama Palatası haqqında” Qanuna uyğun olaraq Palata tərəfindən hazırlanan təkliflər, təklif və tövsiyələr, yəni büdcə qanununa rəylə birgə deyil, ayrılıqda təqdim oluna bilər. Eyni zamanda, bildirmək istərdim ki, Hesablama Palatası mütəmadi olaraq təklif və tövsiyələrini hökumətə göndərir və buna hökumətdə baxılaraq cavablar Palataya göndərilir.

Dördüncü qrup suallar. Müzakirələr zamanı maliyyələşmə ilə əlaqədar səsləndirilən bəzi təkliflərin qəbul edilməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikası Prezidentinə məruzə edilmişdir və Azərbaycan Respublikası Prezidenti

tərəfindən bir sıra məsələlərin mövcud büdcə layihəsində nəzərə alınması mümkün hesab edilmişdir. Belə ki, siyasi partiyalar üçün nəzərdə tutulmuş vəsaitin 1 milyon manat artırılaraq, 4 milyon manata çatdırılması təklif olunur. İctimai birliklərə nəzərdə tutulmuş vəsaitin 0,900 min manat artırılaraq, 5,5 milyon manata çatdırılması təklif edilir. Bununla yanaşı, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamının icrası olaraq Şəmkir rayonunun tarixi ərazisində “Qədim Şəmkir şəhəri” Dövlət Tarix-Mədəniyyət Qoruğu və Ağsu rayonunun tarixi ərazisində Orta əsr Ağsu şəhəri Dövlət Tarix-Mədəniyyət Qoruğu yaradılması ilə bağlı xərclər üçün də 600 min manat vəsaitin ayrılmasının da büdcə layihəsində nəzərə alınması təklif olunub.

Maliyyə təminatının daha da yaxşılaşdırılması ilə bağlı 2020-ci il üçün Milli Məclisin xərclərinin əlavə olaraq 1,9 milyon manat artırılması təklif edilir. Eyni zamanda, nəzərinizə çatdırmaq istərdim ki, Naxçıvan Muxtar Respublikası tərəfindən hökumətə müraciət daxil olmuşdur və həmin müraciətə əsasən Muxtar Respublikada gəlirlər potensialının əlavə artırılması hesabına Muxtar Respublikanın büdcəsinin öz gəlirlərinin 19 milyon manat artırılması və dövlət büdcəsindən müvafiq olaraq Muxtar Respublikaya ayrılan dotasiya məbləğinin 19 milyon manat azalmasına imkan yaranıb. Həmin qənaət edilmiş 19 milyon manat vəsaitin dövlət büdcəsi kəsirinin azalmasına yönəldilməsi təklif olunur. Bu zaman, Muxtar Respublikasının büdcəsinin gəlir və xərcləri dəyişməz olaraq 482 milyon manat səviyyəsində qalmaqla, dövlət büdcəsindən Muxtar Respublikanın büdcəsinə yönəldilən dotasiyanın məbləği 4,9 faiz azaldılacaqdır.

Ediləcək dəyişiklik nəticəsində 2020-ci il icmal büd-

cənin gəlirləri və xərcləri təqdim olunmuş layihədəki kimi, müvafiq olaraq 27 milyard 552 milyon manat və 29 milyard 488 milyon manat səviyyəsində nəzərdə tutulub. İcmal büdcənin kəsiri isə 19 milyon manat azaldılaraq 1 milyard 936 milyon manat təşkil edəcəkdir. Dövlət büdcəsinin gəlirləri də təqdim olunmuş səviyyədə, yəni 24 milyard 134,5 milyon manat, xərcləri 19 milyon manat azaldılaraq, 26 milyard 894,7 milyon manat, kəsir isə 19 milyon azaldılaraq, 1 milyard 786 milyon manat təşkil edəcəkdir. Bunları nəzərə alaraq, təqdim olunmuş qanun layihəsinin bəzi maddələrində düzəlişlərin edilməsi ehtiyacı yaranır və təklif edirik ki, bunlar qəbul edildiyi təqdirdə qanun layihəsinin 7.1, 7.3, 7.7. və 7.12-ci maddələrində müvafiq dəyişikliklər öz əksini tapsın.

Hörmətli millət vəkili, çıxışımın sonunda qeyd etmək istərdim ki, 2020-ci il dövlət büdcəsi layihəsi hesab edirəm, Azərbaycan Respublikası Prezidenti möhtərəm cənab İlham Əliyevin hökumətin qarşısında qoyduğu vəzifələrin icrasını tam təmin edir, Azərbaycan dövlətinin vəzifələrinin tam icrasına imkan yaradır və eyni zamanda, ölkəmiz qarşısında duran bir çox sosial məsələlərin həllinə əməli şəkildə maliyyə təminatı yaradır. Bunları nəzərə alaraq, bir daha sizləri təqdim olunmuş qanun layihəsinə səs verməyə və onun bəyənilməsinə çağırıram. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Xahiş edirəm, qanun layihəsinə ikinci oxunuşda münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri

(saat 13.09 dəq.)

Lehinə	101
Əleyhinə	1
Bitərəf	0

Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun. Bütçə haqqında qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul olundu.

Gündəliyin ikinci məsələsi. Sosial təminatı və müdafiəni həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının 2020-ci il bütçəsi haqqında. Bu da ikinci oxunuşdur. Xahiş edirəm, ikinci oxunuş olduğuna görə, qanun layihəsinin əsas kimi qəbuluna münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.10 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Buyursun Hadi Rəcəbli. Xahiş edirəm, bir az qısa.

H.Rəcəbli, *Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri*.

Minnətdaram, Oqtay müəllim. Oqtay müəllim, məsləhət olarsa, çünki biz bütün komitə iclaslarında 4 məsələni birgə müzakirə etmişik, bunlar 2-ci, 3-cü, 4-cü və 5-ci məsələlərdir, burada müzakirə mövzusu da eynidir, icazə versəniz, mən elə o cür də məlumat verərdim.

Birinci, dediyiniz kimi, Sosial təminatı və müdafiəni həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının 2020-ci il bütçəsi parlamentdə də geniş müzakirə olundu və bizim deputat həmkarlarımızın böyük rəğbətlə qarşılıdığı

hörmətli Sahil müəllim buna geniş bir izahat verdi və demək olar ki, məsələlər tamamilə aydınlaşdı.

Komitə iclaslarında da deputat həmkarlarımız büdcəni qəbul etdilər, büdcəyə ciddi dəyişiklik və digər fikirlər səsləndirmədilər. Həmin müzakirələrdə də, komitə iclaslarında da hörmətli nazir Sahil müəllim iştirak etdi, orada səslənən fikirlərə aydınlıq gətirdi və gələcəkdə görülməli işlərdən danışdı.

Rəqəmləri səsləndirib vaxt almaq istəmirəm. Deputat həmkarlarımda hamısında rəqəmlər var. Rəqəmlərdə dəyişiklik yoxdur. Amma bizdə olan məlumatlara görə, ola bilər ki, büdcədə kiçik dəyişikliklər olsun. Bu dəyişikliklər də, əlbəttə, əlaqədar qurumlarla qarşılıqlı təmas, fikir mübadiləsi şəklində ola bilər.

Digər məsələ, bizdə İşsizlikdən sığorta fondunun büdcəsidir. Bu büdcə də demək olar ki, dəyişilməz qalır. Büdcə müzakirə olunanda biz bu sığorta fondunun böyük bir məbləğinin, təxminən 64 milyon manatının özünüməşğulluq məsələlərinə həsr olunması ideyasına çox böyük üstünlük verdik. Bu da, əlbəttə, hamımız tərəfindən yüksək səviyyədə qəbul olundu və bir fikir özünü bir daha göstərdi ki, işsizlikdən sığorta o demək deyil, adamlar işləməsinlər, onlara müavinət verilsin. Yəni üstünlük daha çox özünüməşğulluğa və bizim insanların işlə təmin olunması məsələsinə yönəldi.

Növbəti məsələ, əslində, İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində də, bizim komitədə də müzakirə edildi. Bu, yaşayış minimumunun təsdiq olunmasıdır. Bütövlükdə, ölkə üzrə bu rəqəm 190 manat nəzərdə tutulub. Burada əmək qabiliyyətli əhali üçün 201 manat, pensiyaçılar üçün 157 manat, uşaqlar üçün 170 manat nəzərdə tutulub. Bu rəqəmlərdə də müzakirə vaxtı

dəyişiklik nəzərdə tutulmadı.

Digər bir məqam da ehtiyac meyarının həddidir. Biz, xüsusilə qeyd etdik ki, artıq ehtiyac meyarının həddi yaşayış minimumuna yaxınlaşır və bu rəqəm fərqi də əvvəlki illərə nisbətən hiss olunandır. Belə görünür ki, 2 ilə ehtiyac meyarı rəqəmi yaşayış minimumu rəqəmi ilə üst-üstə düşəcək. Bütövlükdə, təkcə bu rəqəmin 160 manata çatması hesabına əlavə olaraq 13 min ailə ünvanlı yardımla təmin olunacaq və beləliklə, ölkə üzrə ünvanlı yardımla təmin olunan ailələrin sayı 90 minə çatacaq. Bu da rəqəm kimi olduqca yaxşı göstəricidir.

Bütövlükdə, Oqtay müəllim, bizim komitə iclaslarında deputat həmkarlarımız bu layihələrə birmənalı səs veriblər. Mən bu gün də deputat həmkarlarımı layihələrin 4-nə də səs verməyə çağırıram. Diqqətinizə görə minnətdaram.

Sədrlik edən. Sağ olun. Siyavuş Novruzovun sualı var. Buyur, sualını ver.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm, hörmətli Oqtay müəllim. Hörmətli hökumət üzvləri, mən, əslində, sual verməyəcəyəm, təşəkkürümü, minnətdarlığımı bildirmək istəyirdim. Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə, Azərbaycan hökumətinə, xüsusilə Samir müəllimə təşəkkürümüzü bildiririk ki, bizim burada qaldırılan bütün fikirləri, təklifləri nəzərə almaqla yanaşı, eyni zamanda, siyasi partiyalara dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitin artması ilə əlaqədar siyasi partiyalara şad məlumat verdi. Burada oturan bütün siyasi partiyalar adından öz təşəkkürümüzü, minnətdarlığımızı bildiririk. Bu, bir daha göstərdi ki, Azərbaycan dövləti, Azərbaycan Prezidenti digər sahələrdə olduğu kimi, Azərbaycanda siyasi sistemin möhkəmlənməsi, formalaşması, inkişafı üçün siyasi partiyaların

rolu və əhəmiyyətini yüksək qiymətləndirir, onların ehtiyaclarının ödənilməsi, digər alternativ layihələrin hazırlanıb təqdim olunması, qərargah şəraitlərinin yaxşılaşdırılması üçün daim vəsaitlər ayırır və bu gün də bunun bariz bir nümunəsidir.

Növbəti il ölkəmizdə parlament seçkiləri ilidir. Parlament seçkiləri ilində ölkə büdcəsindən siyasi partiyalara ayrılan vəsait onlar tərəfindən seçkiqabağı təbliğatın, təşviqatın aparılmasında, digər prosedur qaydaların həyata keçirilməsində xüsusi əhəmiyyət kəsb edəcəkdir. O cümlədən bir daha sübut olunur ki, Azərbaycanda hər bir məsələ sivil yolla, demokratik əsaslarla, qanunun aliliyi ilə həll olunur. Siyasi partiyaların, əgər kiminsə qəlbindən, ürəyindən hakimiyyətə gəlmək arzusu, istəyi keçirsə, buyursun, seçki prosesi var, seçki proseslərində iştirak etsin, yer qazansın, özünün maliyyə imkanlarını təmin etsin. Əgər bir təşkilat xalqın etimadını qazanırsa, xalq ona etimad göstərsə, səs ala bilirsə, parlamentdə təmsil olunursa, artıq xalqın adından danışmaq hüququnu da əldə edə bilir. Xalqın adından danışmaq hüququ xalqın seçdiyi nümayəndələrə aiddir. Bu baxımdan, mən hesab edirəm ki, əgər xalq adından kimsə danışmaq fikrindədirsə, buyursun, bu proseslərdə iştirak etsin. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Mən də sənə təşəkkür edirəm. Sən praktik çıxış etdin, bu çıxışdan kartını çıxar. Yenə görürəm, bizim həmkarlarımız cavab almamış ikinci dəfə yazılırlar. Buyursun Fazil Mustafa.

F.Mustafa. Hörmətli cənab Sədr, hörmətli hökumət üzvləri, hörmətli millət vəkilləri, media nümayəndələri. Mən də parlamentdə təmsil olunan müxalifət partiyaları adından ölkə Prezidentinə, maliyyə nazirimiz hörmətli

Samir müəllimə təşəkkürümüzü bildirirəm ki, yalnız partiyalara deyil, həm də qeyri-hökumət təşkilatlarına bu cür həssas yanaşma olduqca vacibdir. Ölkədə, doğrudan da, partiya demokratiyasının inkişafına xidmət edəcək. Eyni zamanda, bütöv Azərbaycan Xalq Cəbhəsi partiyası adından, onların da xahişini çatdırıram ki, onlar da öz minnətdarlığını bildirirlər. Hesab edirəm, həqiqətən də, ölkədə sivil mübarizə parlament müstəvisində həyata keçirilməlidir, seçkilər yolu ilə olmalıdır və hər bir halda əgər istəyiriksə, bu mübarizə metodu bütün cəmiyyət tərəfindən mənimsənilsin, partiyaların, qeyri-hökumət təşkilatlarının, vətəndaş cəmiyyəti institutlarının inkişafına mütləq dövlət dəstək verməlidir ki, bu qalxınma baş versin və Azərbaycanda daha elitar bir siyasi partiya modeli formalaşsın.

Konkret məsələyə gəldikdə isə, hesab edirəm, burada biz çıxışlarımızda çox məsələləri qeyd etmişik, amma yeni məsələlər gündəmə gəldiyinə görə mən çox hörmətli əmək və əhalinin sosial müdafiəsi nazirimizdən istərdim ki, bu məsələyə də bir aydınlıq gətirilsin. Evdar qadınlara müavinət verilməsi məsələsi. Bunu biz parlamentdə qaldırmışdıq, amma hökumət üzvləri tərəfindən də bu məsələlər gündəmə gətirildi, Ailə, Qadın və Uşaq Məsələləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri açıqlama verdi. Bu qadınların bir qismi işləyə bilmir, 3–4 uşaq böyüdür, yaxud da məişət zəminində zorakılığa məruz qalırlar. Onların məhz iqtisadi asılılığının olması uşaqları normal tərbiyə etmək imkanlarını müəyyən dərəcədə məhdudlaşdırır. Onlar təklif etdilər ki, evdar qadınlara müavinət forması tapılsın. Mən hesab edirəm ki, bunu tapmaq bir xeyli çətin məsələdir. Hökuməti anlamaq lazımdır. Çünki gizli işsizlik və başqa məsələlər var ki, bunu təyin etmək

xeyli çətinləşir. Kimin zorakılığa məruz qaldığını müəyyənləşdirmək də çətinidir. Çünki gərək kimsə polis idarəsinə, yaxud da müvafiq qurumlara şikayət versin. Amma xatırlayırsınızsa, mən ötən dəfə bu problemin qismən həlli istiqamətində təklif vermişdim ki, hətta uşaq pulu deyilən məsələdə də artıq hökumətin hansısa bir addımı atmayacağı elan olunduğuna görə, anaların sosial müdafiə problemi istiqamətində addım atılması vacibdir. Qeyd etmişdim ki, Azərbaycanda analıq məzuniyyəti ilə bağlı 14 faiz insan sosial ödəniş ala bilər. Bu, inkişaf etmiş ölkələrdə 100 faizdir. Mən demirəm 100 faiz olsun, heç olmasa, bunu 50 faizdən yuxarı səviyyəyə çatdırmaq lazımdır. Postsovet ölkələrin əksəriyyətində 50 faizdən yuxarıdır. Bu, nəyə görə vacibdir?

Çoxlu qadın ya gizli işsizlik kateqoriyasında yer alır, hansısa bir qeydiyyatdan keçmədən, deyək ki, bir yolun qırağında təndirdə çörək bişirir, yaxud da kiminsə evində qulluqçu kimi işləyərək, kimə isə dayəlik eləyərək qeyri-rəsmi formada pul qazanır. Amma bunlar analıq məzuniyyətinə görə vəsait almırlar. Sosial ödəniş almırlar. Biz bunu elə eləməliyik, burada söhbət ananın, yaxud kiminsə pul almağından getmir. Bizim bu məsələdə fəlsəfəmiz dəyişməlidir. Uşağa münasibətə görə bunu etməliyik. Yəni uşağın günahı deyil ki, tutaq, anası işləmir, ya işlədiyi müəssisəyə, çıxdığı analıq məzuniyyətinə görə vəsait almır. Ona görə də biz çalışmalıyıq, analıq məzuniyyəti kateqoriyasında qanunla tanınmayan qadınların istisnasız olaraq məhz bu vəsaiti alması təmin olunsun ki, uşağını sağlam böyütmə imkanı əldə etsin. Bu, olduqca vacib məsələlərdən biridir.

Bunun ardınca, aliment fondu ilə bağlı məsələ də gündəmə gətirilir. Bu da yenə hökumət üzvü, hökumətin

bir strukturu tərəfindən gündəmə gətirildi. İqtisadçıların hesablamalarına görə, belə bir fondun yaranması məsələsi üçün vəsait 15 milyon manatı keçmir. Yəni dövlət bu yükü öz üzərinə götürür, bu pulu aliment almalı olan uşaqlara verir. Aliment ödəməli şəxsdən bu vəsaiti hansısa formada dövlət alır. Artıq uşağın böyümə müddətində aliment almamağa görə sıxıntılardan qurtarması baş verir. Yəni valideyn, ata ödəmirsə, məhkəmələr, icra orqanları illərlə süründürməçiliklə bu vəsaiti ala bilmirsə, biz ən azı bunu təmin edirik ki, uşaq o müddət ərzində sıxıntısız, sağlam böyüsün.

*Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Sədrinin
birinci müavini **Ziyafət Əsgərov** sədrlik edir*

Sədrlik edən. Sağ olun. Çingiz müəllim, sualınız var? Buyurun.

Ç.Qənizadə. Təşəkkür edirəm. Ziyafət müəllim, mən çıxış eləməyəcəyəm, amma özümə borc bildim ki, bu fikirlərimi çatdırım. Bizim komitələrdə qaldırdığımız məsələlərlə bağlı rayonlardan zənglər olur, o cümlədən mənə də zəng oldu. Mən Maliyyə Nazirliyinə, eyni zamanda, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi, İqtisadiyyat nazirliklərinə təşəkkür edirəm. Qaldırılan məsələlərlə bağlı rayonlarla əlaqə saxlanılıb, o məsələlər araşdırılıb, arayış tələb olunub. Bu, bir xüsusi diqqətdir. Bu, yeni yanaşmadır. Ona görə, mən hamısına təşəkkür edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Fəzail Ağamalı.

F.Ağamalı. Təşəkkür edirəm. Hörmətli hökumət üzvləri, hörmətli həmkarlar və media təmsilçiləri. Doğrudan da, millət vəkili üçün son dərəcə xoş bir vəziyyətdir ki,

bizim qaldırdığımız məsələlər hökumət, nazirliklər tərəfindən çox diqqətlə dinlənilir, araşdırılır, bizə məlumatlar verilir və imkan daxilində büdcə layihəsində bu cür dəyişikliklər aparılır.

Digər məsələ, xüsusi olaraq burada Siyavuş müəllim dedi. Mən də onun təşəkkürünə qoşuluram və düşünürəm ki, ölkə Prezidenti hər zaman olduğu kimi, bir daha siyasi partiyalara diqqətini və qayğısını ifadə etdi. Ayrılmış vəsait siyasi partiyalar arasında sağlam rəqabətin inkişafı üçün əlverişli mühit və stimul yaratdı.

Müzakirələrdə mən hörmətli Sahil Babayevin diqqətinə bir məsələni xüsusi olaraq çatdırmışdım. Bu, pensiyaya çıxan və vəfat edən vətəndaşımızın Sosial Müdafiə Fondunda qalmış olan vəsaitinin vərəsəyə verilməsi ilə bağlı idi. Bununla bağlı müəyyən açıqlamalar oldu. Burada hörmətli Sahil müəllim də fikrini ifadə etdi. Düşünürəm ki, burada müəyyən qanun dəyişiklikləri həyata keçirilməlidir. Məsələn, deyilir ki, əgər pensiya alan vəfat edirsə və onun həyat yoldaşı da pensiya alırsa, o, pensiyalardan birini, ya özününkünü, ya da vəfat edən həyat yoldaşının pensiyasını ala bilər. Düşünürəm ki, bu, kifayət qədər ədalətli deyil. Çünki məntiqlə desək, əgər həyat yoldaşı yaşasaydı, o vəsait həm də onun həyat yoldaşının aldığı pensiya ilə bərabər onun həyat yoldaşının da, özünün də ehtiyaclarına ödənilməlidir. Ona görə mənə elə gəlir ki, bunu dəyişmək lazımdır. Burada dəqiqləşməyə ciddi ehtiyac var. Əgər varis onun həyat yoldaşı deyilsə, uşaqlarına, 18 yaşına çatmamış uşaqlarına və ya ola bilsin ondan sonra hansısa bir təhsil haqqına və sair ödənilə bilər. Yaxud onun varisi yoxdursa, bunun Fondada kifayət qədər pulu varsa, bu, orada qalmalı deyil. Onun konkret ünvanı da göstərilməlidir ki, o vəsait hara ödənilsin. Yaxşı

olardı ki, bu, Silahlı Qüvvələrə Yardım Fonduna transfer olunsun.

İkinci, mənə hazırda pensiyada olan hakimlərdən müraciətlər var. Onlar belə bir fikri diqqətimizə çatdırırlar ki, vaxtı ilə onlar hakim işləyərkən “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Qanunun 106-cı maddəsinə əsasən onlara əlavə bir aylıq əmək haqqı verilirdi. İndi faktiki olaraq hakim işləyənlərə bu verilir, lakin pensiyaçılara verilmir. Onlar da düşünür ki, məhz “Əmək pensiyaları haqqında” Qanunun 20-ci və 29-cu maddələrinə görə onlar bu imtiyazdan istifadə edə bilər və çox istəyərdim ki, hörmətli Sahil Babayev bu məsələyə də diqqət yetirsin.

Xüsusi olaraq bir məsələni də önə çəkmək istərdim. Bunu keçən dəfə də söylədim. Ola bilsin ki, 2020-ci ildə bunu həyata keçirmək mümkün olmadı. Lakin gələcəkdə mənə elə gəlir ki, buna həm qanunvericilik, həm də Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin icra strukturları baxımından yenidən baxılması yaxşı olardı. Nikahdankənar uşaqlara müavinətin və ya uşaq pulunun verilməsi. Bəllidir ki, bu fakt var və bir çox hallarda nikahdankənar uşaqların atası onları hansısa zaman kəsiyində tərk edir, gedir və o uşaq anası ilə bərabər qalır. Onun aliment almaq imkanları, hüququ da yoxdur, çünki rəsmi nikahı yoxdur. Ona görə də, mənə elə gəlir ki, buna da baxmaq yaxşı olardı. Bir sözlə bu məsələlər ölkə Prezidentinin həyata keçirməkdə olduğu islahatların məntiqinə və mahiyyətinə tamamilə uyğundur və mən tamamilə əminəm ki, hörmətli Sahil Babayev rəhbərlik etdiyi strukturlarda aparmış olduğu ciddi islahatların mahiyyətinə uyğun olaraq qaldırmış olduğum məsələlərə də özünün müsbət fikrini və iradəsini ifadə edəcəkdir. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Vahid Əhmədov.

V.Əhmədov. Çox sağ olun, Ziyafət müəllim. Hörmətli hökumət üzvləri, hörmətli millət vəkilləri. Mən bir neçə məsələyə toxunmaq istərdim və istərdim ki, cənab nazir Sahil Babayev sonra öz mövqeyini bildirsin. Birincisi, biz hər il komitənin iclasında dövlət büdcəsi ilə bağlı məsələlərə toxunmuşuq. Dövlət büdcəsini təsdiq edirik və sonra da dövlət büdcəsinin icrası ilə əlaqədar məsələni Milli Məclisdə müzakirə və təsdiq edirik. Amma çox təəssüflər olsun ki, Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun büdcəsini biz faktiki olaraq yalnız təsdiq edirik, amma icrası ilə əlaqədar bizdə heç bir məlumat yoxdur. Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun büdcəsi kifayət qədər böyükdür. Yəni 5 milyard manatdan söhbət gedir. Ona görə də mən təklif edirəm ki, ümumiyyətlə, Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun büdcəsinin də Milli Məclisdə icrası müzakirə olunsun və Milli Məclis tərəfindən təsdiq edilsin. Bunun üçün hansısa bir qanuna dəyişiklik etməyə ehtiyac varsa, ona dəyişiklik etmək lazımdır. Yenə qeyd edirəm ki, kifayət qədər böyük məbləğdən söhbət gedir.

İkinci bir məsələ. Burada Hadi müəllim ehtiyac meyarı ilə əlaqədar qeyd elədi. Keçən il də bu məsələ qaldırıldı. Ümumiyyətlə, burada hətta cənab Sədr Oqtay Əsədov da müraciət elədi ki, bu məsələni yekunlaşdırmaq lazımdır. Yəni ehtiyac meyarını yaşayış minimumu səviyyəsində götürmək lazımdır. Amma indi yenə eşidirik ki, iki il müddətinə bunu uzatmaq lazımdır. Mən belə hesab edirəm ki, ümumiyyətlə, Azərbaycan dövlətinin kifayət qədər imkanları var və ehtiyac meyarı anlayışını yığışdırmaq lazımdır. Yalnız yaşayış minimumu anlayışını saxlamaq lazımdır.

Üçüncü bir məsələ, son vaxtlar Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi çox ciddi islahatlara start verir.

Amma bir şeyi mən anlaya bilmirəm. Çox ciddi DOST mərkəzləri yaradılır. Bunların fəaliyyəti ilə əlaqədar, yəni əgər Azərbaycanda elektron hökumət sisteminə keçilirsə, faktiki orada bir sıra məsələlər avtomatlaşdırılırsa, biz niyə əlavə mərkəzlərin yaradılmasına gedirik? Sosial Müdafiə Fondu fəaliyyət göstərir, yerlərdə faktiki olaraq bu fondlar var, məşğulluqla əlaqədar mərkəzlər var və əlavə bir mərkəzin yaradılması, dövlət büdcəsindən əlavə vəsait ayrılması nə qədər məqsədəuyğundur? Yəni mən buna da aydınlıq gətirilməsini istərdim.

Digər bir məsələ pensiya yaşı ilə əlaqədardır. Bu məsələ ilə əlaqədar biz keçən il də qeyd etmişik, amma sonradan cənab nazir müəyyən rəqəmləri qeyd edir, müəyyən dövlətlərlə əlaqədar misallar gətirir. Amma biz də misallar gətirə bilərik. Yaş ilə əlaqədar MDB məkanından, Avropa dövlətlərindən, Türkiyədən gətirə bilərik. Yəni bizdə pensiyaya çıxmaq ilə əlaqədar olaraq yaş həddi kifayət qədər yüksəkdir. Düzdür Statistika Komitəsinin verdiyi məlumata görə, yaş həddi, orta yaş həddi ilə bağlı müəyyən rəqəmlər göstərilir. Amma Birləşmiş Millətlər Təşkilatının verdiyi rəqəmlər tamamilə başqa rəqəmlərdir. Yəni burada hansısa ümumi bir məxrəcə gəlməyə ehtiyac var. Yəni yaşlı insanların sosial yükünü dövlət öz üzərinə götürməyi bacarmalıdır. Mən belə hesab edirəm ki, pensiya yaşı ilə əlaqədar da, ümumiyyətlə, bir ümumi məxrəcə gəlmək lazımdır.

Bir məsələ də. Ümumiyyətlə, bu, uşaq pulu ilə əlaqədar olaraq necə deyirlər, millətin tələbidir. Əlbəttə, cənab nazir qeyd eləyib ki, müəyyən təbəqələrdə olan insanlara təxminən biz uşaq pulu veririk. Amma biz hamımız faktiki olaraq uşaq pulu ilə böyüyən insanlarıq. Sovet vaxtında hər ailədə 10–12 uşaq olmuşuq və bu uşaq pulu ilə, necə

deyərlər, yetişmişik və sair. Uşaq pulunu demək ki, yox, ödəyə bilmirik, mən bunu doğru hesab etmirəm. Biz demirik ki, 18 yaşına qədər uşaqlara uşaq pulunu vermək lazımdır. Amma bir ümumi məxrəcə gəlmək lazımdır. Çünki cəmiyyətdə də bu tələbat var, cəmiyyət tərəfindən də bu, səslənir. Yəni bununla əlaqədar artıq müəyyən qədər ictimai fikir formalaşır. Ona görə də buna birbaşa yox demək, mən belə hesab edirəm ki, düzgün deyil və Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin bununla əlaqədar da müəyyən təkliflərlə çıxış etməsini məqbul hesab edirəm. Amma ümumən götürəndə, Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun büdcəsini mən məqbul hesab edirəm, səs verəcəyəm və millət vəkillərini səs verməyə çağırıram. Sağ olun.

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri
Oqtay Əsədov sədrlik edir

Sədrlik edən. Sağ olun. Rəşad Mahmudov.

R.Mahmudov. Cənab Sədr, dəyərli millət vəkilləri və hökumət üzvləri. 2020-ci illə bağlı bu gün müzakirəyə çıxarılan bütün layihələri mən də dəstəkləyirəm və bunların son illərdə olduğu kimi, gələn il də ölkəmizin sabitliyi və müstəqilliyimizin qorunması, eləcə də inkişaf ilə birlikdə başlamış islahatların həyata keçirilməsinə zəmin yaradacağına inanırıq. Sosial sahə ilə əlaqəli bir məsələyə diqqət çəkməyi özümə borc bilərək onun üçün söz aldım.

Hamınıza məlumdur ki, sosial sahənin əsasını təşkil edən dövlət səhiyyə siyasəti cənab Prezidentimizin diqqət mərkəzindədir. Maliyyə siyasətinin düzgün qurulması, tibbi və maliyyə resurslarını nəzərə alaraq, ayrılan maliyyə

xərclərinin düzgün istifadəsi əhalinin sağlamlığının qorunmasında və həyat keyfiyyətinin artırılmasında mühüm rol oynayır. 2 gün əvvəl hamıya məlum olan icbari tibbi sığortanın mərhələli şəkildə həyata keçirilməsi ilə əlaqəli qərar Milli Məclisdə müzakirə olundu və həm iqtisadi, həm də səhiyyə baxımından millət vəkilləri tərəfindən bu, çox yüksək səviyyədə qəbul edildi. Amma bu qərarın nə üçün verildiyi barədə kütləvi informasiya vasitələrində geniş və tutarlı izahat verilmədiyini üçün bu məsələ insanlar arasında mənasız müzakirə və narahatçılığa səbəb olur. Aidiyyəti orqanların bunu nəzərə almasını çox xahiş edirik və bu tribunadan istifadə edərək, bu yeni qərar ilə əlaqəli bəzi fikirlərimi diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm.

İcbari tibbi sığortanın tətbiqi səhiyyəimizin inkişafı, eləcə də vətəndaşın səhiyyə xidmətinə əlçatanlığının təminatında vazkeçilməz bir yoldur. Hökumətin və cənab Prezidentin sosial sahədə həyata keçirdiyi islahatların biri, bəlkə də bu illərdə ən əsasıdır. Bu illər içində icbari tibbi sığorta sisteminin pilot layihəsi uğurla işinə başladı. Başlamaq işin 50 faizidir. Fikrimcə, çox böyük bir yol qət etdik. Layihənin icrası ilə məşğul olan dəyərli insan maliyyə və sığorta işi savadına çox hörmət etdiyim Zaur müəllimə və komandasına da sonsuz təşəkkürümüzü bildirmək istəyirəm. 2020-ci ilə girərkən onu gördük ki, səhiyyənin maliyyə siyasəti bu illərdə çox uğurla təşkil olunub, rəqəmlərlə desək, keçən il...

Sədrlik edən. Rəşad müəllim, mən üzr istəyirəm, icbari sığorta böyük bir qanundur. Bugünkü gündəlikdə var, biz o qanunun üzərində işləyəcəyik.

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Mikrofon verin.

R.Mahmudov. Cənab Sədr, mən çox üzr istəyirəm. Bu

gün bütün sosial sahə rəsmiləri və hökumətin burada olmasına və dediyiniz məsələ ilə əlaqəli olduğuna görə, bu məsələni diqqətə gətirməyi özümə borc bilirəm. Səhiyyə büdcəsində maliyyə siyasəti ortadadır. İki dəfə qiymətlər artırılıb. Xalq, insanlar bunu bilməlidir ki, Azərbaycanda bu gün adam başına ayrılan rəqəmlər artıq 135 manata, ümumi məbləğ 1 milyard 400 milyon manata gəlib yaxınlaşır. İlin sonuna qədər yığılmalarla birlikdə 2 milyarda yaxınlaşması gözlənilir. Bu gün büdcə layihəsi ilə birlikdə tibbi sığorta haqqında bir az əvvəl dediyiniz qanun dəyişikliyi hər bəndi ilə yüksək peşəkarlıqla hazırlanıb və icbari sığorta ilə birlikdə səhiyyənin inkişafına böyük töhfə verəcəyinə inancımız sonsuzdur. Fürsətdən istifadə edib, bunun hazırlanıb ərsəyə gəlməsində iştirak edən hər kəsə təşəkkür eləmək istəyirəm.

Bu gün ölkəmizdə səhiyyə xidmətinin vergiyə cəlb olunmasında gözlənilən yeniliklər var ki, bu sahənin inkişafına təkan verməklə birlikdə, həm də səhiyyədə kölgə iqtisadiyyatının azalmasına səbəb olacaq. 2 gün əvvəlki komitə iclasında 2020-ci ilin yanvar ayından ölkə üzrə icbari tibbi sığortanın birdən-birə deyil, mərhələli bir şəkildə tətbiqi ilə əlaqədar atılmış addım düşünülmüş, doğru bir addımdır. Bunu tam dəstəkləyirik və həmkarlarımızı da buna dəstək verməyə çağırıram. Bu, ola biləcək xoşagəlməz halların qarşısının alınması üçün atılmış yeni bir addımdır.

Təkrar etmək istəyirəm ki, icbari tibbi sığortanın başlanması Azərbaycan Respublikasının səhiyyə tarixinin ən uğurlu layihəsidir. Bunun mərhələli başlaması təqdirləyiq və dünya təcrübəsində qəbul olunan doğru bir yoldur. Amma mərhələli yolda bir neçə metoddan hansının seçilməsi qərarı çox vacibdir. Hər bir yolun müsbət və

mənfi tərəfləri var, qəbul edirəm. Nə demək istədiyimi açıqlama verib sizi yormağ istəmirəm, amma gələn ilin sonunda yenidən çətin vəziyyətə düşməmək üçün “Ağac yaş ikən əyilər” atalar məsəlını xatırladaraq, bu dəfə heç bir tövsiyə vermədən, bütün aidiyyəti qurumlardan bir xahişim olacaq. Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi, Maliyyə Nazirliyi və İqtisadiyyat Nazirliyinin, eləcə də Səhiyyə komitəsinin ekspertlərinin bir layihə ətrafında 2016-cı ildə, hələ 4 il bundan qabaq mayın 15-də, stenoqramlarda var, təklif elədiyimiz remodelləşdirmə layihəsi haqqında vacib müzakirələrin olduğunu diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm. Kimin doğru olduğunu müzakirə etməyə, mənəcə, nəyin doğru olduğuna qərar verilməsi və bununla da bu məsələyə bir nöqtə qoyulması çox yaxşı olardı. Nəticədə hamının qəbul etdiyi remodelləşmə layihəsi əgər ekspertlər tərəfindən müzakirədə qəbul olunarsa, hörmətli Birinci vitse-prezidentə təqdim edilməsini və uyğun görülsə...

Sədrlik edən. Sağ olun. Qənirə Paşayeva.

Q.Paşayeva. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri və hökumət üzvləri. Mən də ilk öncə onu vurğulamağ istəyirəm ki, Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2020-ci il büdcə layihəsini və bu sahədə həyata keçirilən önəmli islahatları dəstəkləyirik. Çox hörmətli Sahil müəllim ötən iclasda bizim suallarımızı ətraflı və geniş şəkildə cavablandırdı. Bunun üçün təşəkkür edirik. İnanırıq ki, doğrudan da, bu sahədə başlayan çox önəmli islahatlar 2020-ci il içərisində də davamlı olacaq və əhalimizə xidmət daha da yaxşılaşacaq.

Mən qısa şəkildə, sadəcə, bir məsələni diqqətə çatdıraraq çıxışımı bitirəcəm. Çünki bu müraciətin müəllifi

Qarabağ Qaziləri İctimai Birliyidir. Əgər söhbət ölkəmizin ərazi bütövlüyünün qorunması uğrunda sağlamlığını itirmiş insanlarımızın müraciətindən gedirsə, təbii ki, bu məsələni burada həssaslıqla qaldırmalıyıq. Çünki Qarabağ Qaziləri İctimai Birliyi millət vəkillərinə müraciət edərək təkliflərinin, müraciətlərinin burada səslənməsini, hökumət üzvlərinə çatdırılmasını xahiş ediblər.

Onlar cənab Prezidentin sərəncamı ilə şəhid ailələrinə 11 min manat birdəfəlik ödəmələrin verilməsinə görə cənab Prezidentə təşəkkürlərini bildirir və vurğulayırlar ki, bu məsələdə ilk öncə şəhid ailələrinə yanaşma ortaya qoyulmasını və bu prosesin sürətlə getməsinə onlar da dəstəkləyirlər. Dövlətimizin imkanları artdıqca bu məsələyə baxıldı və cənab Prezidentimiz tərəfindən bu önəmli addım atıldı, şəhid ailələrinə 11 min manat birdəfəlik ödəmələr verildi.

Qarabağ Qaziləri İctimai Birliyinin üzvləri ərazi bütövlüyü uğrunda döyüşlərdə iştirak etmiş və sağlamlığını itirmiş Qarabağ müharibəsi əlilləri olaraq xahiş edirlər ki, Qarabağ müharibəsi əlillərinin, hərbi qulluqçuların da şəxsi icbari sığortasının ödənilməsi məsələsinə baxılsın. Söhbət 1997-ci ilə qədər olan ödəmələrdən gedir, yəni 1997-ci ilə qədər olan dövrü əhatə edir. Hərbi qulluqçular, Qarabağ müharibəsi əlillərimiz də hərbi qulluqçuların şəxsi icbari sığortanın ödənilməsi məsələsinə xahiş edirlər. Ölkənin imkanları artır, hökumətdən xahiş edirlər ki, bu məsələyə də baxılsın. İnanırlar ki, cənab Prezidentin rəhbərliyi ilə bu istiqamətdə də addımlar atılacaq. Mən Qarabağ Qaziləri İctimai Birliyinin və Qarabağ müharibəsi əlillərimizin bu xahişini həm cənab nazirimizin, həm də hökumət üzvlərimizin diqqətinə çatdırdım. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. İndi xahiş edirəm, gündəliyin ikinci məsələsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.42 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Sahil müəllim, mən Sizə söz vermədim, çünki üçüncü oxunuşda suallar da olacaq, yəqin üçüncü oxunuşda bir dəfə ümumi cavab verərsiniz. Keçən dəfə Siz bu məsələləri 35 dəqiqə ətraflı cavablandırınız.

Gündəliyin üçüncü məsələsi. İkinci oxunuşdur, xahiş edirəm, əsas kimi qəbul edək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.43 dəq.)
Lehinə	96
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi bütövlükdə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.44 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	2
Bitərəf	0

Səs vermədi	1
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Dördüncü məsələ də ikinci oxunuşdur. Xahiş edirəm, əsas kimi münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.44 dəq.)
Lehinə	96
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi bütövlükdə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.46 dəq.)
Lehinə	96
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Beşinci məsələ ehtiyac meyarının həddi haqqındadır. O da ikinci oxunuşdur. İlk öncə əsas kimi münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.46 dəq.)
-------------------------------	-------------------

Lehinə	97
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi beşinci məsələyə bütövlükdə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.47 dəq.)
Lehinə	95
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, beşinci məsələ də qəbul edildi.

İndi “Əmək pensiyaları haqqında” Qanunda dəyişikliklər edilməsi barədə. Buyursun, Hadi Rəcəbli.

H.Rəcəbli. Minnətdaram, Oqtay müəllim. “Əmək pensiyaları haqqında” Qanunu biz birinci oxunuşda burada müzakirə etdik. Deputat həmkarlarım birmənalı səs verdilər. Qanunun 6.1-ci maddəsinə dəyişiklik edilir, kiçik dəyişiklikdir. Eyni zamanda, 14.4-cü maddəsinə dəyişiklik edilir. Burada da, bütövlükdə, sosial durumu yaxşılaşdırmağa xidmət edən addımdır. Əvvəllər belə idi ki, 3 və daha çox uşağı olan ailələrə 200 manat minimum pensiya verildəndə onlara əlavə pullar verilmirdi. İndi onlara 80 manatdan başlayaraq əlavə vəsait də verilir. Beləliklə, ailələrin sosial durumu bir az da yaxşılaşır. Bütövlükdə, müsbət məqam olduğundan, deputat həmkarlarımı buna

səs verməyə çağırıram.

Sədrlik edən. Başqa təklif yoxdursa, xahiş edirəm, əsas kimi qəbul edək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.48 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi bütövlükdə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.49 dəq.)
Lehinə	92
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	92
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Gündəliyin 7-ci məsələsi. “Məşğulluq haqqında” Qanunda dəyişikliklər edilməsi barədə. Buyursun Hadi Rəcəbli. İkinci oxunuşdur.

H.Rəcəbli. Oqtay müəllim, bu layihə də parlamentdə müzakirə olunub. Deputat həmkarlarım bunu qəbul ediblər. Burada 1-ci maddədən “ən azı 3 ay” fikri çıxarılıb. 25.6-cı və 25.7-ci maddələrdə də düzəlişlər, bütövlükdə, vətəndaşlarımızın xeyrinə olan düzəlişlərdir. Burada əlli işçisi olan yerlərdə işə götürən 10 sosial iş yerindən çox

olmamaq şərti ilə sosial durumu ağır olan işçiləri işə götürə bilər. Bu da olduqca önəmli məqamdır. Burada bir məqam da var ki, 10 nəfərdən artıq olmayaraq. Bu da ona gətirib çıxarır ki, 50 nəfər işçisi olan qurumda 10 nəfər belə işçini işə götürmək olur. Çox olanda da 10 nəfər həddini keçə bilər. Bütövlükdə, bu, sosial durumu ağır olan insanların məşğulluqla təmin olunmasında böyük rol oynayan məsələdir. Ona görə də deputat həmkarlarımı buna səs verməyə çağırıram.

Sədrlik edən. Sağ olun. Gündəliyin 7-ci məsələsinə ikinci oxunuşda əsas kimi münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.50 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi gündəliyin 7-ci məsələsinə bütövlükdə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.51 dəq.)
Lehinə	97
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

8-ci məsələ “Sosial müavinətlər haqqında” Qanunda dəyişikliklər edilməsi barədədir. Hadi müəllim, buyurun.

H.Rəcəbli. Oqtay müəllim, ilk növbədə bir məqama aydınlıq gətirmək istəyirəm. Keçən iclasda belə bir fikir səsləndi, vaxt olmadığından mən aydınlıq gətirə bilmədim. Bizim komitədə artıq müzakirələr vaxtı orada 1.0.2-ci maddədə belə bir məqam var idi “18 yaşından yuxarı əlil uşaqlar. Parlamentin deputatlarına belə yayılmışdı. Komitə iclası üçün biz onu düzəltdi. O, “uşaqlar” sözü “övladlar” sözü ilə əvəz olunub. Mənim deputat həmkarlarıma da artıq paylanıb. “Övladlar” gedib, yəni “18 yaşından yuxarı uşaq” termini yoxdur. İndi biz orada “övladlar” vermişik. Bütün hallarda çox maraqlı məqamdır. Ailələrdə əliliyi olan uşaqların həm müavinət almaq, həm də digər əlavə vəsait almaq imkanları olur. Burada məhdudiyət olmur. Bu hal da ki, 1 yanvar 2020-ci ildən hesablanacaq. O vaxtdan bu ödəmələr baş verəcək. Deputat həmkarlarımdan səs vermələrini xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Xahiş edirəm, qanun layihəsinə əsas kimi səs verək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.53 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi bütövlükdə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.53 dəq.)
-------------------------------	-------------------

Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Büdcə zərfinə daxil olan sənədlər sırasında 9-cu məsələ. Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında. Bu da ikinci oxunuşdur. Buyursun Ziyad Səmədzadə.

Z.Səmədzadə. Hörmətli cənab Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Vergi Məcəlləsinə edilən dəyişikliklər ikinci oxunuşda komitədə cənab nazir Mikayıl müəllimin iştirakı ilə müzakirə olundu, kifayət qədər təkliflər irəli sürüldü. Mən razılıq hissi ilə qeyd etmək istəyirəm ki, İqtisadiyyat Nazirliyində Vergi Məcəlləsinə edilən dəyişikliklərlə əlaqədar olaraq millət vəkilləri tərəfindən səslənən fikirlərə obyektiv münasibət bildirilmiş, bir sıra təkliflər qəbul edilmiş və həmin təkliflər barədə İqtisadiyyat Nazirliyinin mövqeyi deputatlara paylanmışdır. Xüsusilə sosial xarakterli güzəştlər vasitəsi ilə əhalinin maliyyə yükünün sahibkarlıq subyektlərinin vergi yükünün azaldılması, vergitutma bazasının genişləndirilməsi, kölgə iqtisadiyyatının azaldılması istiqamətində görülən işlərin daha da təkmilləşdirilməsi məsələləri ətraflı müzakirə edilmişdir. Mən İqtisadiyyat Nazirliyinə təşəkkür edirəm ki, deputatların bir sıra məsələlərlə bağlı təklifləri, xüsusilə tikinti ilə əlaqədar, idman və yoqa sahəsində fəaliyyət göstərən vergi ödəyicilərinə vergi güzəştlərinin tətbiq edilməsi, ali məktəblərdə tədris edilən çoxsaylı yerli və xarici ədəbiyyatlardan, dərslərdən əlavə ƏDV tutul-

maması, POS-terminalların regionlarda tətbiqinin genişləndirilməsi təklifləri qəbul olunmuş, Mədəniyyət Nazirliyi tərəfindən hazırlanmış Azərbaycan kinematografiyasının inkişaf konsepsiyası layihəsinə baxılmış və həmin layihəyə müsbət münasibət bildirilmişdir.

Oqtay müəllim, kifayət qədər təkliflər var. Mən hesab edirəm ki, hörmətli nazir də bu barədə danışa bilər. Hesab edirəm ki, ikinci oxunuş üçün müsbət məqamlar kifayət qədər çoxdur. Bütövlükdə, Vergi Məcəlləsində edilən dəyişikliklər fundamental xarakter daşıyır. Fundamental xarakter daşması ondan ibarətdir ki, biz gələcəkdə yeni Vergi Məcəlləsinin qəbul edilməsi barədə düşünə bilərik. Azərbaycanda Vergi Məcəlləsinə edilən dəyişikliklər Azərbaycan iqtisadiyyatının davamlı inkişafı, sahibkarlığın inkişafı, sosial məsələlərin həlli üçün kifayət qədər geniş imkanlar yaradır. Bu dəyişikliklərin qəbul edilməsi təbii ki, Azərbaycanın 2020-ci ildə nəzərdə tutulmuş dövlət büdcəsi layihəsinin uğurla yerinə yetirilməsinə öz töhfəsini verəcəkdir. Ona görə mən millət vəkllərindən bu qanun layihəsinə səs vermələrini xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Mən bilirəm ki, iqtisadiyyat naziri çox deputata yazılı şəkildə cavablar verib. İndi buyursun Musa Quliyev.

M.Quliyev. Çox sağ olun. Hörmətli cənab Sədr, hörmətli millət vəklləri. Vergi Məcəlləsinə edilən dəyişiklikləri mən müsbət hesab edirəm, dəyişikliklərə səs verəcəyəm. Düşünürəm ki, bu dəyişikliklər vergilərin yığılmasında operativliyin, şəffaflığın artırılmasına, humanizm və qanunçuluq prinsiplərinin daha yüksək səviyyədə tətbiq olunmasına gətirib çıxaracaq dəyişikliklərdir. Bu, gələcəkdə iqtisadiyyatımızın daha da inkişafına xidmət edəcəkdir.

İki kiçik təklifim və hörmətli iqtisadiyyat naziri və

maliyyə nazirimizə sualım var. Bu məsələlər komitələrdə müzakirələrdə də səsənibdir və münasibət bildirmələri yaxşı olardı. Məlumdur ki, gələn ildən icbari tibbi sığorta sisteminə keçəcəyik. İcbari tibbi sığorta sisteminin tətbiqi ilə bağlı həm qanunvericilik sahəsində, həm də təşkilati məsələlərdə böyük işlər görülüb və builki müzakirələrdə də icbari tibbi sığorta ilə bağlı da qanun layihəsinə çox böyük dəyişikliklər olacaqdır. Komitə iclaslarında da bu məsələ səsəndi ki, icbari tibbi sığortaya keçməklə əlaqədar olaraq icbari tibbi sığorta çərçivəsində tibb xidməti göstərən müəssisələrin əlavə dəyər vergisindən azad edilməsi məsələsinə bizim hökumətimiz necə baxır? Çünki dünyanın bir çox ölkələrinin təcrübəsi göstərir ki, icbari tibbi sığorta ilə məşğul olan klinikalar hamısı əlavə dəyər vergisindən tam azaddır. Cənab Prezidentin belə humanist siyasəti və vətəndaşlarımıza qayğısının yüksək ifadəsi olaraq gələn il bizim də əhalinin demək olar ki, hamısı, bütün kateqoriyası 90 manatlıq icbari tibbi sığorta paketi ilə təmin olunacaq və bu, büdcədən maliyyələşəcək. Bütövlükdə, icbari tibbi sığorta xərclərinin 70 faizdən çoxu dövlət büdcəsindən maliyyələşəcək. Belə olan halda əlavə dəyər vergisindən azad edilmə, hesab edirəm ki, çox zəruri olardı və bu, icbari tibbi sığorta ilə işləyən, əsasən də, dövlət klinikaları, publik hüquqi şəxsə keçən klinikaların ayağa qalxması, dirçəlməsi, maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi üçün çox böyük stimullardı. Çox xahiş edərdim, əlaqədar nazirliklərimiz bu məsələlərdə müsbət münasibətlərini bildirsinlər.

Hörmətli Mikayıl müəllimdən bir söz soruşmaq istəyirəm. Hörmətli Mikayıl müəllim, 2 il olar ki, bütün məmullatlarının istifadəsinin qadağan olunması ilə bağlı Qanun qəbul olunubdur və bu Qanunun pozulmasına görə

cərimə sanksiyaları var. Fiziki şəxslər bu Qanunu pozarsa, 50 manat, hüquqi şəxslər 1200 manat və vəzifəli şəxslər 500 manat məbləğində cərimə olunur. Mən soruşmaq istəyirəm, əgər indi əlinizdə məlumat yoxdursa, üçüncü oxunuşda da söyləyə bilərsiniz, ümumiyyətlə, bu cərimələr yığılırmı? Bu cərimələrdən dövlət büdcəsinə nə qədər vəsait daxil olur? Çünki icbari tibbi sığorta ilə bağlı bu məsələlərin olması çox vacibdir. Bütün dünya ölkələrinin, xüsusilə tütünlə mübarizə aparan ölkələrin təcrübəsində bu cərimələrin məhz icbari tibbi sığortanın maliyyələşdirilməsinə yönəldilməsi praktikası vardır. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm. Qanuna səs verəcəyəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Bir həmkarımız da, Kamran Nəbizadə də çıxış etsin, nazirdən də xahiş edirik, sualları üçüncü oxunuşda cavablandırır. Buyursun Kamran Nəbizadə.

K.Nəbizadə. Hörmətli cənab Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Bu gün müzakirəyə çıxarılan həm büdcə haqqında qanun, həm də Vergi Məcəlləsində dəyişikliklər beynəlxalq təcrübəyə əsaslanır və Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafına xidmət edəcək. Mən buna əminəm.

Vergi Məcəlləsinin 2.4.1-ci maddəsinə edilən dəyişikliyi, xüsusilə qeyd etmək istərdim. Dəyişikliyə əsasən sahibkarlıq və investisiya fəaliyyətini təşviq edən azadolmalar və güzəştlər müddətli olmalı və fərdi xarakter daşımamalıdır. Hesab edirəm ki, bu, tamamilə düzgün mövqedir və ümumilikdə, təsərrüfat subyektlərinin yarıdılmasının qarşısındakı maneələri aradan qaldırır. Lakin bununla yanaşı, qeyd etmək istərdim ki, dövlət əhəmiyyətli xüsusi missiyalar yerinə yetirən, müflisləşmə dərəcəsinə çatmış müəssisələrin sağlamlaşdırılması ilə məşğul olan müəssisələrə münasibətdə müəyyən vergi

güzəştləri olmalıdır. Ona görə də problemlı kreditləri olan müəssisələrin daşınmaz əmlakı əksər hallarda istifadəyə yararsız vəziyyətdədir və onların bərpası üçün xeyli vəsait tələb olunur. Ona görə də əmlakını açıq bazarda alan deyil, müəssisələri toksik aktivləri qəbul edən həmin sahibkarlıq subyektləri başqaları ilə müqayisədə çətin vəziyyətə düşürlər.

Problemin araşdırılması göstərir ki, qeyri-işlək aktivlərin fəaliyyətinin başlanması üçün müəyyən vaxt tələb olunur və bir çox hallarda bu əmlakın istifadəsi haqqında heç bir qərar yoxdur və perspektivi də müəyyənleşmir. Həmin müəssisələr hazırda heç bir gəlir əldə etmir. Amma bununla yanaşı, qanunvericiliyə əsasən əmlak və torpaq vergisi ödəməyə məcburdur. Bu isə kooperativ idarəçilikdə ciddi maliyyə çətinlikləri yaradır, gəlirlə işləyən törəmə müəssisələrin gəlirlərini azaldır və gəlirlərin bir hissəsi işləməyən təsərrüfatların vergilərinin bağlanması üçün gedir. Buna görə də aktivləri qeyri-işlək olan müəssisələrin gəlirlə işləyən səviyyəyə çatdırılanadək əmlak və torpaq vergilərindən azad olunmasını təklif edərdim. Məsələ ilə bağlı İqtisadiyyat Nazirliyinə təklif verəcəyəm və ümidvaram ki, müvafiq normativ hüquqi aktlarda bu dəyişikliklər öz əksini tapacaq. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. İndi, xahiş edirəm, ikinci oxunuşdur, gündəliyin 9-cu məsələsinə əsas kimi münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri

(saat 14.03 dəq.)

Lehinə	97
Əleyhinə	0
Bitərəf	0

Səs vermədi	0
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Gündəliyin 9-cu məsələsinə bütövlükdə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.04 dəq.)
Lehinə	95
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	96
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Fasilə elan edilir.

(FASILƏDƏN SONRA)

Sədrlik edən. Hörmətli millət vəkilləri, mən təklif edirəm ki, ikinci hissəni “Tibbi sığorta haqqında” Qanundan başlayaq. Bu, birinci oxunuşdur. O biri məsələlərə sonra keçərik. Etiraz yoxdur ki? Buyurun, Əhliman Əmiraslanov.

Ə.Əmiraslanov, *Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədri.*

Çox hörmətli Oqtay müəllim, hörmətli millət vəkilləri, media nümayəndələri! Bu gün təklif olunan qanun layihəsi bilavasitə icbari tibbi sığorta ilə bağlı olduğuna görə, mən bir neçə kəlmə icbari tibbi sığorta barəsində məlumat vermək istərdim. Bilirsiniz ki, ölkəmizdə icbari tibbi

sığortanın, bütövlükdə, həyata keçirilməsi ilə bağlı uzun illərdir hazırlıq işləri aparılır. Pilot layihələrinin həyata keçirilməsi, dünyada bu sahədə əldə olunmuş uğurlu nəticələrin, böyük təcrübə qazanmış ölkələrin təcrübəsinin öyrənilməsi və digər sahədə xeyli uğurlar əldə olunmuşdur. İcbari tibbi sığorta, bütövlükdə, ölkəmizdə möhtərəm cənab Prezidentimiz tərəfindən həyata keçirilən sosial islahatların ən vacib tərkib hissələrindən, komponentlərindən biridir. Çox böyük bir sosial proqramdır. Biz iki gün öncə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsi ilə birgə Səhiyyə komitəsinin iclasında bu məsələləri geniş müzakirə etdikdə məlum oldu ki, icbari tibbi sığortanın 2020-ci ildə, bütövlükdə, ölkə üzrə həyata keçirilməsi realdır. İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyinin rəhbərliyinin verdiyi məlumatlara görə, 2020-ci ildə mərhələlərlə icbari tibbi sığortaya keçmək mümkün olacaqdır. İcbari tibbi sığortanın ölkəmizdə uğurla həyata keçirilməsi üçün icbari tibbi sığortanın qanunvericilik bazası yaradılmalıdır.

Bilirsiniz ki, “Tibbi sığorta haqqında” Qanun ölkəmizdə 20 il bundan öncə qəbul olunmuşdur və bu müddət ərzində bu sahədə xeyli irəliləyiş, inkişaf əldə olunmuşdur. Ona görə də biz mütəmadi olaraq “Tibbi sığorta haqqında” Qanunda dəyişikliklər edirik. Düz bir il bundan öncə “Tibbi sığorta haqqında” Qanunda yüzdən artıq dəyişiklik etdik. Bu il təqdim olunan layihədə qanunun səkkiz maddəsinə 126 əlavə dəyişikliklər nəzərdə tutulur.

Qanun layihəsinə edilən əlavə və dəyişiklikləri şərti olaraq 3 istiqamətdə qruplaşdırmaq olar. Əsas anlayışlarla bağlı dəyişikliklər, bunlar “xidmətlər zərfi”, “sığortalı”, “sığorta olunan”, “sığorta ödənişi”, “sığorta hadisəsi” anlayışlarının daha da konkretləşdirilməsi, “tibbi ərazi”

bölməsi anlayışının mənasının daha da dəqiqləşdirilməsi, “müştərək maliyyələşmə məbləği” anlayışının layihəyə daxil edilməsidir. İkinci qrup dəyişikliklərsə üslub xarakteri daşıyan dəyişikliklərdir. “Tibbi ərazi bölməsi” və “tibb təchizatçısı” sözləri “tibb müəssisəsi” sözü ilə, “iqtisadi ekspertiza” sözü “tibbi iqtisadi ekspertiza” sözü ilə, “xidmətlər zərfi” ilə “baza” və “əlavə” sözləri mətn üzrə “xidmətlər zərfi” ifadəsi ilə əvəz edilmişdir. Üçüncü qrup dəyişikliklər qanunun mahiyyəti üzrə olan dəyişikliklərdir. Belə ki, burada neft-qaz, qeyrineft-qaz sahəsində çalışan işçilərin aldıkları əmək haqqına uyğun olaraq sığorta üçün ayrılan faiz dərəcələri nəzərdə tutulmuşdur. Bu barədə mən geniş danışmaq istəmirəm. Çünki bu, qanun layihəsində öz əksini tapmışdır. Bununla yanaşı, dövlət büdcəsi vəsaiti hesabına bütün əhalinin illik sığorta haqqı adambaşı olmaqla 90 manat müəyyən edilmişdir. Eyni zamanda, illik sığorta haqları fərdi sahibkarlar üçün minimum aylıq əmək haqqının 4 faizi, mülki müqavilə üzrə çalışan şəxslərin gəlirlərinin 2 faizi, digər şəxslər üçün minimum əmək haqqının 48 faizi həcmində müəyyən edilmişdir. İlk dəfə olaraq sığorta olunanlar kateqoriyasına qaçqınlar da əlavə edilmişdir. Layihəyə əsasən qanundan “icbari tibbi sığorta müqaviləsi” anlayışı çıxarılmış, əvəzində “icbari tibbi sığorta şəhadətnaməsi” anlayışı gətirilmişdir.

Vacib dəyişiklərdən biri də yeni, 16-4-cü keçid müddəası adlanan maddədir. Bu maddəyə görə, ölkədə icbari tibbi sığortaya il ərzində mərhələlərlə keçid nəzərdə tutulmuşdur.

Hörmətli millət vəkilləri, diqqətinizə təqdim olunan qanun layihəsi Milli Məclisin Səhiyyə komitəsində, İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsi ilə birgə müzakirə olunaraq Milli Məclisin plenar iclasına təklif

edilmişdir. Hesab edirik, layihə konseptual baxımdan birinci oxunuşun tələblərinə cavab verir, eyni zamanda, bildirmək istəyirəm ki, hörmətli millət vəkillərinin irad və təklifləri də nəzərə alınmaqla layihə üzərində iş davam etdiriləcəkdir. İcbari tibbi sığorta vətəndaşlarımızın tibbi xidmətlərə əlçatanlığını təmin edəcək, tibbi xidmətlərin keyfiyyətini yüksəltməyə imkan verə biləcək bir layihə olmaqla, gələn ildən ölkə ərazisində mərhələli şəkildə tətbiq ediləcək və bu sahədə bir sıra problemlərin həll edilməsinə imkan verəcəkdir. İnanıram ki, hörmətli millət vəkilləri, təqdim olunan qanun layihəsini dəstəkləyəcəklər. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Ziyad Səmədzadə, xahiş edirəm, Siz layihə barədə iqtisadi baxımdan fikrinizi bildirsiniz. Amma bir az qısa.

Z.Səmədzadə. Hörmətli cənab Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Hörmətli Əhliman müəllim qanun layihəsinin əhəmiyyəti, mahiyyəti, nəzərdə tutulan dəyişiklər barədə kifayət qədər ətraflı məlumat verdi. Mən məlumat vermək istəyirəm ki, millət vəkilləri tərəfindən qanun layihəsinə edilən dəyişikliklərin maliyyə tutumu, maliyyə mahiyyəti ilə əlaqədar biz işçi qrupu yaratmışıq. Fasilədə biz işçi qrupunun fəal iştirakı ilə İqtisadiyyat Nazirliyi, Maliyyə Nazirliyi və İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyinin əməkdaşları ilə müzakirələr apardıq. Mənə elə gəlir ki, Əhliman müəllim dediyi kimi, millət vəkilləri tərəfindən qaldırılan təkliflərin xeyli hissəsi nəzərə alınacaqdır. Mən də qanun layihəsini müsbət qiymətləndirirəm və hesab edirəm ki, belə bir qanunun qəbulu heç şübhəsiz ki, Azərbaycanda sosial siyasətin daha keyfiyyətli şəkildə həyata keçirilməsinə imkan verəcəkdir. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. İndi sözü İcbari Tibbi Sığorta

üzrə Dövlət Agentliyinin İdarə Heyətinin sədri Zaur Əliyevə verək.

Z.Əliyev, Azərbaycan Respublikası İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyinin İdarə Heyətinin sədri.

Hörmətli cənab Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Ölkə üzrə icbari tibbi sığortanın tətbiqi sahəsində dəstəyinizə görə hər birinizə dərin təşəkkürümü bildirirəm. Bildiyiniz kimi, 2018-ci ilin dekabr ayında “Tibbi sığorta haqqında” Qanunda dəyişikliklər olmuşdur və bu dəyişikliklərin əsas mahiyyəti 2020-ci ildən icbari tibbi sığortanın respublika üzrə tətbiqi ilə bağlıdır. 2019-cu il də möhtərəm cənab Prezidentin fərmanı ilə hazırlıq ili kimi nəzərdə tutulmuşdu və biz də öz növbəmizdə regionlarda və Bakı şəhərində bütün tibb müəssisələrində bu müəssisələrin hazırlığı ilə bağlı işlər görmüşük.

Gördüyümüz əsas işlər bütün tibb müəssisələrində ATİ infrastrukturun və ümumi baza sisteminin qurulması idi ki, növbəti ildən göstərilən xidmətlər çərçivəsində Agentliyə reyestrlər təqdim olunsun və onun əsasında tibb müəssisələrinə ödənişlər həyata keçirilsin. 2019-cu ildə digər inzibati quruculuq işləri ilə bağlı məsələlər öz həllini tapmışdır. 2019-cu ildə bizim gördüyümüz əsas işlərdən biri ondan ibarət idi ki, istər tibb müəssisələrində tibb heyəti, istərsə də əhali olsun, bu prosesin tam həyata keçirilməsi üçün xidmətlərdən istifadə etmədən biz nə qədər təbliğat aparsaq da, hazırlıq bir o qədər də yüksək səviyyədə olmur. Bu da anlaşılan məsələdir. Çünki əhali bu xidmətlərdən hələ tam istifadə etməyib. Pilot layihədə də bir il ərzində gördük ki, tam sığorta qaydaları necə işləyir və başladılar onu təqdim etməyə. Ona görə də prosesin mürəkkəbliyini və tibb müəssisələrinin maliyyələşməsinin köklü şəkildə dəyişməsi, yəni istehsal gü-

cünə uyğun dəyişməsinə nəzərə alaraq, biz Agentlik olaraq hökumət və Milli Məclis qarşısında 2020-ci ildə mərhələli tətbiqi təklif edirdik. Mərhələli tətbiq də ondan ibarətdir ki, 2020-ci ildə respublika üzrə dörd mərhələli bir proses olacaq. Yəni Azərbaycan bölgələri dörd hissəyə bölünür, şimal, qərb, cənub və Bakı–Sumqayıt–Abşeron. Birinci rübdə ölkənin şimal hissəsində 20 rayonun icbari tibbi sığorta prinsipləri ilə tam işləməsi nəzərdə tutulur. Qeyd etmək istərdim ki, birinci rübdə söhbət 20 rayondan gedir. İkinci rübdə qərb bölgəsi – burada əlavə olaraq 17 rayondan söhbət gedir. Üçüncü rübdə artıq prosesə cənub bölgəsinin, 14 rayonun qoşulması nəzərdə tutulur. Dördüncü rübdə Bakı–Sumqayıt–Abşeron. Biz 2020-ci ilin sonuna qədər bütün ölkədə icbari tibbi sığortanın tətbiqini bu şəkildə nəzərdə tuturuq.

Qanunda dəyişikliklə bağlı digər məsələləri də qeyd etmək istərdim. Bildiyiniz kimi, son ildə təsdiq olunan qanunda qeyri-dövlət, neft və qeyri-neft sektorunda işləyənlərin əmək haqqından tutulmalar nəzərdə tutulmamışdı. Yeni qanun layihəsində artıq bu məsələ də öz əksini tapıb. 2020-ci il üçün həmin sahədə işləyənlərin əmək haqqından işə götürənin 1 faiz, işçinin 8000 manata qədər 1 faiz və 8000-dən yuxarı isə 0,5 faiz ödəməsi nəzərdə tutulur. Əlavə etmək istərdim ki, bu, yalnız 2020-ci ildə nəzərdə tutulur. Yəni o sahəyə 1 il güzəşt olunur. 2021-ci ildən isə artıq dövlət və neft sektorunda işləyənlərlə uyğunlaşdırılacaq və əmək haqlarından eyni şəkildə 2+2 faiz tutulması nəzərdə tutulur. Əsas məqamlar bunlar idi.

Əlavə olaraq qeyd etmək istərdim ki, Qanuna müştərək maliyyələşmə anlayışı əlavə olunmuşdur. Bu da ondan ibarətdir ki, müəyyən sui-istifadələrin qarşısının alınması, vətəndaşların tibbi xidmətlərdən düzgün şəkildə yararlan-

ması üçün əgər tibb müəssisələrinə göndərişsiz müraciətlər olacaqsa, o zaman həmin xidmətlərin bir hissəsinin onlar tərəfdən qarşılınması nəzərdə tutulur. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Hörmətli millət vəkilləri, müzakirələrə başlayırıq. Bu, birinci oxunuşdur. Çox xahiş edirəm, konseptual yanaşma olsun. Buyurun, Aydın Mirzəzadə.

A.Mirzəzadə. Təşəkkür edirəm, Oqtay müəllim. Mən bu məsələ ətrafında mütləq çıxış etməli idim. Çünki Azərbaycanda tibbi sığortanın ilk pilot layihəsi məhz seçildiyim Mingəçevir şəhərində həyata keçirildi. Tibbi sığortanın nə demək olduğunu məhz Mingəçevir nümunəsindən mən özüm üçün aydınlaşdırma bildim. Bütün dünyada tibbi sığorta özünü doğruldub. Azərbaycanda çoxdan tibbi sığortanın tətbiqi ilə bağlı çağırışlar eşidilirdi, o cümlədən Milli Məclisin iclaslarında deputat həmkarlarım da vaxtaşırı bunun tezləşdirilməsi məsələsini qaldırırdılar. Mən qeyd edim ki, tibbi sığorta bu gün insanları keyfiyyətli tibbi xidmətlə əhatə edəcək çox müasir, çox düzgün düşünülmüş bir sistemdir. İlk növbədə insanların sovetdənqalma tibb, səhiyyə sisteminə münasibətini kökündən dəyişdi və dövlət səhiyyəsi ilə özəl səhiyyə arasında fərqi tamamilə aradan qaldırmaq mümkündür.

Seçicilərin qəbulu ilə bağlı vaxtaşırı Mingəçevirə gedərkən mən dəfələrlə Mingəçevir xəstəxanasında oldum, xəstəxananın baş həkimi, tibbi sığortanın Mingəçevirdə tətbiqində böyük rol oynamış Könül həkimlə birlikdə həm yaradılan şəraitlə tanış oldum, həm də ortaya çıxan məsələlərin həlli praktikası ilə tanış olduq. Bu özü göstərdi ki, insanlarda münasibət dəyişib. Əgər əvvəllər qəbul keçirərkən gələnlərin böyük əksəriyyəti tibbi

xidmət, tibbi əməliyyat, dərmanla təchizat, yaxud hansısa problemlə bağlı müraciət edirdilərsə, hazırda demək olar ki, tibbi xidmətlə bağlı mənim qəbuluma gələn yoxdur. İnsanlar gördülər ki, keyfiyyətli tibbi xidmət mümkündür və bu tibbi xidmət şəraitə uyğun olaraq hərəkət edir. Əvvəlki dövrdə şəhər xəstəxanaları, demək olar ki, böyük bir zavodun sexləri kimi fəaliyyət göstərirdi. İndi isə şəraitə uyğun hərəkət edirlər. Bu, bir təsərrüfat subyektidir. İlk növbədə artıq xərclərin qarşısının alınması üçün ciddi addımlar atılır.

İkinci növbədə, lazım gəldikdə tibbi müəssisə artıq Bakıda və digər yerlərdə əməliyyat və yaxud məsləhət üçün həkimlər dəvət edə bilər. Həkim, tibbi personal sadəcə olaraq, işə qəbul edilmir. Doğrudan da, öz sahəsinin mütəxəssisi olan həkimlərin və tibbi personalın cəlb edilməsi üçün iş görülür. Mən hesab edirəm ki, gələcəkdə artıq Azərbaycanın xəstəxanaları və rayon-şəhər səhiyyə idarələri arasında məhz savadlı, insanların inandığı mütəxəssislərin işə götürülməsi üçün ciddi rəqabət olacaq. Bu rəqabətdən isə Azərbaycan vətəndaşları irəli düşəcəklər.

Eyni zamanda, tibb ocaqları artıq gəlir qazanmağa başlayıb. Bu gəlirlərlə yeni avadanlıq alınır. Maraqlısı odur ki, səhiyyə müəssisəsi artıq özü müəyyənləşdirir hansı avadanlığı almaq, hansı sahəni daha gücləndirmək lazımdır. İnsanlar üçün çox cəlbedicidir. O baxımdan ki, bir çox tibbi əməliyyatların xərcini tibbi sığortada olan müəssisə keçirir. Bəzən alınmadıqda isə, o xərcin böyük bir hissəsini tibbi sığorta həyata keçirən müəssisə çəkir. Bu, insanların marağındadır. Qeyd edim ki, bununla bağlı edilən dəyişikləri məqbul sayıram. Onun qəbul edilməsinin lehinə səs verəcəyəm.

Sadəcə, bir təklifim olardı. Bununla bağlı çox geniş təbliğat işi aparılsın. İnsanlar bu barədə eşidiblər. Ancaq maarifləndirmə işi aparılsın, konkret necə olacağı və bu sistemdən nə cür faydalanacağı barədə televiziya kanallarında, saytlarda, hətta sosial çarxlar sifariş etməyi, bu barədə geniş iş görülməsini təklif edərdim. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Vahid Əhmədov.

V.Əhmədov. Çox sağ olun. Cənab Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Əlbəttə, “Tibbi sığorta haqqında” Qanuna edilən dəyişikliklər çox ciddi və əhəmiyyətli dəyişikliklərdir. Bu, böyük bir sosial layihədir. Azərbaycanda ilk dəfə həyata keçirilir. Hörmətli akademik Əhliman müəllim burada geniş qeyd elədi, hansı dəyişikliklərdir. 8 maddəyə təxminən 126 dəyişiklik edilir. Orada, o cümlədən dövlət büdcəsindən maliyyələşmə məbləği kifayət qədər böyükdür. Məcburi köçkünlərlə, qaçqınlarla əlaqədar məsələlər faktiki olaraq bu dəyişiklikdən sonra öz həllini tapır. Amma bununla bərabər, mən hesab edirəm ki, ümumiyyətlə, bu qanunun icrasında, əlbəttə, yeni bir qanun layihəsi olduğu üçün müəyyən problemlər üzə çıxacaq. Doğrudan da, qorxmaq lazım deyil. Çünki fikir verirəm ki, bəzi millət vəkilləri bu qanuna bir qədər laqeyd yanaşırlar. Yəni, əlbəttə, müəyyən çətinliklər olacaq. Çünki bu qanun layihəsi, doğrudan da, çox böyük bir sosial layihədir və bunun həyata keçirilməsi vacibdir.

Burada mən iki məsələyə toxunmaq istəyirəm. Birincisi, mərhələli keçidlə əlaqədar Zaur müəllim də, Əhliman müəllim də qeyd etdi. Bilirsiniz, biz artıq bütün əhaliyə məlumat vermişik ki, yanvar ayının 1-dən Azərbaycanda icbari tibbi sığorta tətbiq olunur. Amma indi biz keçid müddəası əlavə edirik və deyirik ki, yanvar ayının 1-dən

bütün Azərbaycanda yox, yəni müəyyən bölgələrdə, rüblərə bölünməklə həyata keçiriləcək. Bunun təbliğatını çoxdan aparmaq lazım idi ki, insanlar bilsinlər. Çünki əhali ilə əsas görüşən bizik, millət vəkiliyik, əhalinin arasında biz çox oluruq və bu məsələ də həmişə gündəlikdə olur, bu suallar da qalxır. Ona görə də burada, Aydın müəllim də qeyd etdi, təbliğat çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. Yəni təbliğat maşını elə ciddi işləməlidir ki, insanlar arasında ciddi problemlər yaranmasın və bu mərhələli keçidlə əlaqədar sabah opponentlərimiz bundan istifadə etməsinlər ki, Azərbaycanda qanun qəbul olundu, amma hələlik 2020-ci il yanvarın 1-dən icbari tibbi sığortaya keçilmir. Burada tibbi xidmət paketi ilə əlaqədar məsələ aydındır, məbləğ aydındır. Xidmətlərin növü də yəqin ki, biz bilməsək də Zaur müəllim bilir, bunlar da təsdiq olunacaq və bunu müəyyən qədər tez həyata keçirmək üçün, əlbəttə, yenə deyirəm, təbliğat maşını güclü işləməlidir.

Bir məsələni də deyim. Biz icbari tibbi sığortaya dövlət büdcəsindən kifayət qədər böyük vəsait ayırırıq. Bu, təxminən 951 milyon manata yaxındır. Mən, misal üçün, çox istərdim ki, həmin vəsait, ümumiyyətlə, əlavə dəyər vergisindən azad edilsin. Niyə görə biz dövlət büdcəsindən vəsaiti ayırırıq, yenidən həmin vəsaitin haradasa 150–160 milyonunu dövlət büdcəsinə qaytarmalıyıq. Yəni mən Zaur müəllimdən xahiş edərdim, bu məsələ üzərində hökumətlə işləsinlər və icbari tibbi sığorta, ümumiyyətlə, əlavə dəyər vergisindən azad edilsin. İcbari tibbi sığortanın imkanı daxilində əhali üçün daha çox vəsait, demək olar ki, saxlanılsın, qalsın.

Ümumi götürəndə, Oqtay müəllim, konsepsiyası düzgündür, düzgün qurulub. Mən belə hesab edirəm ki, bu

konsepsiya ətrafında bu qanun işləyəcək. Müəyyən problemlər olsa da, mənə elə gəlir ki, bir, iki ildən sonra Azərbaycanda tam icbari tibbi sığorta fəaliyyət göstərəcək. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Siyavuş Novruzov.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Mən də bu qanun layihəsinə səs verəcəyəm və hesab edirəm, konseptual baxımından, vacib qanundur. Uzun müddətdir ki, cəmiyyətdə bunun nə vaxt keçiriləcəyi müzakirə olunur. Pilot layihələr həyata keçirilibdir. Burada da qeyd olundu və mən hesab edirəm ki, bunun, doğrudan da, ciddi şəkildə ictimai müzakirələrə də böyük ehtiyacı var. Yəni bu sahənin mütəxəssisləri oturub, bir daha ətraflı şəkildə müzakirə edib, ictimaiyyətə, cəmiyyətə, cəmiyyətin nümayəndələrinə bunları izah etməlidir ki, tibbi sığorta nə deməkdir, bundan hansı formada istifadə olunmalıdır. Tək bu qanun ilə deyil. Eyni zamanda, insanların buna yanaşma tərzi, davranışı, bundan necə istifadə etməsi qaydaları da insanlara başa salınmalıdır. İctimai Televiziyada mən hesab edirəm ki, buna keçidlə əlaqədar heç olmasa, həftədə 3 dəfə veriliş verilməlidir, mütəxəssis dəvət olunmalıdır, baxılmalıdır və bunun mahiyyəti izah olunmalıdır.

Digər bir tərəfdən, bu, yeni bir sahədir və insanlar elə hesab edir ki, İcbari ibbi sığorta haqqında qanun qəbul olundu və bununla da hansı xəstəliyi olur-olsun gəldi, girdi sığorta kağızını göstərdi vəssalam, bu, müalicə olunub oradan çıxmalıdır. Biz hesab edirik ki, bunu da insanlara izah etmək lazımdır ki, burada paketə nələr daxildir, necə olacaqdır?

İkinci bir tərəfi, burada geniş kədr potensialına ehtiyac var. Əgər kimlərsə indiyə qədər işləyirsə, biri yarımştat, digəri 0,25 ştat işləyirdi və sair bu, hansı formada öz

əksini tapacaqdır, burada seçim necə olacaqdır, hansı həkimlər bu insanlara xidmət göstərəcəkdir? O həkimlər o regionlarda gedib işləyəcək, fəaliyyət göstərəcək, göstərməyəcəkmi? Mənə elə gəlir, biz tibbi sistemi hərbi sistem kimi bir sistemə çevirməliyik ki, ezam olundu, getməlidir, heç olmasa, müəyyən müddət ərzində orada xidmətini başa vurmalıdır. Çünki elə hallar olur ki, tibb universitetini bitirən istənilən şəxs Bakı şəhərində qalıb orada fəaliyyətini davam etdirmək istəyir və yaxud özəl klinikalarda, yaxud da qərar qəbul olundu, gedib adını bir yerə yazdırır və gəlib hər hansı bir klinikada fəaliyyətə başlayır. O baxımdan, burada tibbi sığortada bu, hansı formada öz əksini tapacaqdır? Yəni suallar çoxdur, olacaq məsələlər çoxdur və xüsusilə də vətəndaşlar tərəfindən bunlar qoyulur.

Bir çox dünya ölkələrində də mən bir balaca maraqlanmışam. Elə olur ki, məsələn, ən aparıcı ölkələrdə bu məsələlər hələ öz həllini tamamilə tapmayıbdır. Mən Kanadanı göstərə bilərəm, Böyük Britaniyanın, Amerika Birləşmiş Ştatlarının özündə. Hələ o demək deyil ki, biz tibbi sığortaya keçməklə bütün məsələlərimizi həll edəcəyik. Xeyr, ona görə də paralel olaraq digər sahələr də burada öz əksini tapmalıdır və çalışmalıyıq ki, bu tibbi sığortaya keçid özü hər hansı bir narazılıqlara səbəb olmasın, vətəndaşlarımızın sağlamlığına xidmət etsin.

Dərman təminatı, təbii ki, Azərbaycanda kifayət qədər avadanlıqlar var. Vaxtı ilə Azərbaycan Prezidentinin təşəbbüsü ilə xəstəxanalar da tikilib, avadanlıqlar da gətirilib. Amma bu avadanlıqları işlədən mütəxəssislərin yetişməsi və gəlib o mərhələyə çatması ki, bax, o avadanlıqlardan tam şəkildə istifadə edə bilər, mənə elə gəlir, biz bu mütəxəssisləri hələ kifayət qədər yetişdirib,

hazırlamamışıq ki, onlardan istifadə etsin və lazımı diaqnozları qoysun. Vətəndaş pulunu ödəyir, gəlib tələb edəcək ki, pulumu ödəmişəm, sığorta olunmuşam, xahiş edirəm, mənə düzgün diaqnoz qoy. Bu an başlayacaq məhkəmə çəkişmələri. Yəni biz bunun bu biri tərəfini də nəzərə almalıyıq. O baxımdan da, Oqtay müəllim, mən hesab edirəm ki, doğrudan da, bunun ciddi şəkildə ictimai müzakirəyə ehtiyacı var. Bir-iki rayonda bunu həyata keçirmək olar. Bütövlükdə, respublikanı əhatə etmək üçün tam şəkildə əminlik olmalıdır, əminlik olduqdan sonra bunu biz həyata keçirə bilərik. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Rafiq Məmməd həsənov.

R.Məmməd həsənov. Çox sağ olun, Oqtay müəllim. Hörmətli deputatlar, hörmətli Sədr. Bu icbari tibbi sığortanın qanunla qəbul olunmasına çoxdan ehtiyac var idi. Əlbəttə, xeyli vaxtdı bu məsələ qaldırılmışdı, müzakirə olunurdu, amma nə isə qanun şəklində ortaya çıxarılmırdı. Çünki biz xəstələrlə çox təmasda oluruq. Bunlar, hətta deyir ki, nə üçün qonşu Gürcüstanda icbari tibbi sığorta qəbul olunur, bizim respublikanın imkanları onlardan qat-qat çoxdur, bizdə bu, qəbul olunmur. Ona görə də bu qanunun qəbul olunmasını alqışlayıram və bütün deputatları bu qanunun qəbul olunması üçün səs verməyə səsləyirəm.

Əlbəttə ki, pilot layihələr, bu layihələrdə müəyyən çətinliklər olub, onlar hamısı qanunda nəzərə alınır. Amma indi bütün respublikanın regionlarında tətbiq olunması əlbəttə ki, müəyyən çətinliklər törədəcək. Amma hər halda bu qanunu biz qəbul etməliyik, bu qanun tətbiq olunmalıdır. Qanunda xoşa gələn məqamlardan biri, məsələn, həkim kimi deyim, odur ki, xəstənin həkimi seçmək hüququ olacaq. Hansı həkim xəstəyə daha çox xidmət edirsə, onun maaşı da artacaqdır. Ona görə də bu,

artıq həkimlərin öz üzərində işləməyinə, öz sənətinə daha dərindən yiyələnməsinə kömək edəcək. Bu, yaxşı əlamətdir, amma bir şeyi də qeyd etmək istəyirəm ki, bu qədər qaçqını, köçkünə olan ölkədə dövlət başçısının belə bir iradə ortaya qoyması və bu tibbi sosial sığortanın həyata keçirilməsi üçün atdığı addım təqdirəlayiq addımdır. Mən ona görə də bu qanunun qəbul olunmasını alqışlayıram, bütün deputatlardan da bu qanuna səs vermələrini xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Əflatun Amaşov.

Ə.Amaşov. Hörmətli cənab Sədr, hörmətli deputatlar, əziz media nümayəndələri! Biz bu gün ölkəmiz üçün çox vacib olan məsələni müzakirə edirik. İcbari tibbi sığorta yalnız dövlətin sosialyonümlü tədbiri deyil, o, eyni zamanda, humanizm nümunəsidir. İnsan dünyaya bir dəfə gəlir, onun sağlqla yaşaması, bu yaşamın hər hansı maddi durumdan asılı olmaması mütləqdir. Biz bu asılılığı müzakirə etdiyimiz qanunla aradan götürməliyik. Bəli, vətəndaşlar dövlətimizin zəmanət verdiyi tibbi xidmətləri pulsuz əldə etməlidir, Qanunumuzun mahiyyətində dayanan budur. Məlumdur ki, ölkəmizdəki dövlət səhiyyə müəssisələrində bununla bağlı hazırlıqlar gedir. İcbari tibbi sığorta, ümumən, səhiyyə sisteminə yeni yanaşma, yeni məsuliyyət kateqoriyaları gətirən prosesdir. İnanıram ki, İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi də üzərinə düşən vəzifələri layiqincə yerinə yetirəcəkdir.

Hörmətli deputatlar, mən bir məsələyə diqqəti çəkmək istərdim. Dediym kimi, icbari tibbi sığortanın mahiyyətində dayanan başlıca məqam vətəndaşların dövlətimizin zəmanət verdiyi tibbi xidmətləri pulsuz əldə etmələridir. İstərdim ki, dövlətimiz özəl tibbi müəssisələrin fəaliyyətinə vermiş olduğu zəmanəti bu Qanun ilə də

təsdiqləsin. Bununla bağlı ayrı-ayrı hüquqi şəxslərin, o cümlədən özəl şirkətlərin fərdi təcrübəsi var. Həmin şirkətlər öz işçilərini sığortalayırlar. Bunun nəticəsində işçilər tam pulsuz olaraq şirkət ilə müqaviləsi olan özəl tibb müəssisələrində öz səhhətlərinin qayğısına qalırlar. Yəni dediyim odur ki, prosesdə yalnız dövlətin tabeliyində olan tibb müəssisələri iştirak etməsinlər. Məsələyə daha geniş aspektdən baxaq. Hesab edirəm ki, bu yanaşmamız özəl tibb sektorunun inkişafına da müsbət təsir göstərəcək, onlar arasında rəqabət yaranacaq ki, dövlətimizin vətəndaşı üçün müəyyənləşdirdiyi tibb siyasətində iştirak etsinlər.

Bir məsələyə də toxunum. Məndən əvvəl çıxış edən hörmətli deputatlarımız da söylədilər, bu da maarifləndirmə ilə, ictimai müzakirələrlə bağlıdır. Buna mütəxəssisləri cəlb etmək, sistemli həyata keçirmək vacibdir. Sonda bir təklif də vermək istərdim. İcbari tibbi sığortaya cəlb edilən tibb müəssisələri ƏDV-dən azad olunmalıdır. Bu, həm dünya praktikasına uyğun olar, çünki əksər ölkələrdə o sayaq müəssisələr belə vergilərdən azaddır, həm də həmin tibb müəssisələri fəaliyyətləri üçün daha geniş imkanlar əldə etmiş olarlar.

Bir daha deyim ki, müzakirə etdiyimiz bu qanun layihəsi yalnız yeni norma yaratma prosesi deyil, eyni zamanda, nəcib humanizm nümunəsidir. Bu missiyanı vicdanla həyata keçirmək vacibdir. İnanmaq istərdim ki, belə də olacaq. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. İlham Əliyev.

İ.Əliyev. Təşəkkür edirəm, cənab Sədr. Hörmətli həmkarlar, bir neçə gün bundan öncə biz iki komitə – Səhiyyə komitəsi və bizim komitə bu qanun layihəsini çox geniş müzakirə etmişik. Doğrudan da, bu gün həmkar-

larımın qeyd etdiyi kimi, çox vacib bir məsələdir və çoxdan gözlənilən bir məqamdır. Çox sevinirik ki, 2020-ci ildən bu qanun qüvvəyə minir, daha doğrusu, işləməyə başlayır. Baxmayaraq, mərhələlidir, ölkəmiz bir gündə, bir anda bu fəaliyyətlə məşğul olmayacaq, amma inanırıq ki, yaxın illərdə bu məsələ tam həllini tapacaq və oturacaq. Mənim söyləmək istədiyim yeganə fikir Əflatun müəllimin fikirləri ilə tam üst-üstə düşür. Mən də istəyirəm bu haqda bir-iki kəlmə deyim ki, müstəqillik əldə etdiyimiz gündən respublikamıza gələn xarici şirkətlər ayaqlarını bura qoyduqları gündən özəl tibb mərkəzləri, özəl tibb müəssisələri ilə sığorta müqavilələri bağlayıblar və bu sığortalardan istifadə olunub. Həmkarım Əflatun müəllim çox gözəl qeyd etdi ki, özəl tibb müəssisələrinin bu sahədə çox böyük təcrübəsi var. Əlbəttə, biz də istəyərdik, necə ki, həkimlərimiz çıxış edir, deyirlər, onlara çoxlu sayda həkimlər müraciət edirlər. Mən də İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü olduğuma görə, sahibkarlarla ünsiyyətdə oluruq, onların problemləri ilə yaxından tanış oluruq. Özəl tibb müəssisələri də istərdilər ki, kənar qalmasınlar. Düzdür, komitədə müzakirə zamanı mən Zaur müəllimə bu sualı verdim. Amma Zaur müəllimdən çox xahiş edək ki, özəl tibb müəssisələri kənar qalmasınlar, onlar ilə də bu müqavilələr bağlansın və onların bu təcrübələrindən bəhrələnilsin. Ümumilikdə, mən çox razıyam və çox tərəfdarıyam ki, bu qanun ikinci və üçüncü oxunuşdan tez bir zamanda keçsin və fəaliyyətə başlasın. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Qənirə Paşayeva.

Q.Paşayeva. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Biz bu qanun layihəsini hamımız dəstəkləyirik, çünki bu, əhalimizin gözlədiyi ən vacib məsələlərdən biridir. Təbii

ki, hər bir insan üçün onun sağlamlığının qorunması, müdafiəsi və səhiyyə xidmətlərinə əlçatanlıq ən vacib məsələlərdən biridir. Ona görə cənab Prezidentin bu məsələ ilə bağlı nümayiş etdirdiyi siyasi iradə, işlərin görülməsi, bu, çox vacib məsələdir və insanlarımız da bu layihənin, ümumiyyətlə, bu prosesin başlamasını ciddi şəkildə gözləyirlər.

Biz bunu Səhiyyə komitəsində geniş müzakirə etdik. Hörmətli Zaur müəllim də buradadır. Birinci vacib məsələ, qısa zaman qalıb, bu, mərhələli keçid məsələsi əhalimizə, insanlarımıza geniş şəkildə izah olunsun. Çünki əgər birdən-birə gələn il başlayan kimi bu məsələ ortaya çıxsın, bu insanlarda ciddi şəkildə suallar doğura bilər və müəyyən qüvvələr də bundan istifadə edə bilər. Ona görə nədən bu mərhələli keçid yolu seçildi, hansı regionlarda necə olacaq? Məsələn, Zaur müəllimdən öyrəndim ki, mənim millət vəkili olduğum Tovuz da daxil olmaqla region ikinci mərhələdə keçir. Yəni Qərb regionları icbari tibbi sığortaya apərdən tez keçə bilməyəcək, bu proses apərdən başlayacaq. Bəzi regionlarda fərqli tarixlərdir. Bu mərhələli məsələlər izah olunmalıdır. Çünki sabah niyə bəzi rayonlar daha öndədir, biz daha sonra və sair kimi sualların cavabları vacibdir. Təbii ki, bununla bağlı önəmli məsələlər var, biz başa düşürük. Amma bunların da əhaliyə geniş şəkildə izah olunması, bu bir ay içərisində geniş şəkildə maariflənməyə ehtiyac var. Biz də əlimizdən gələn qədər dəstək göstərməyə çalışacağıq, amma bu sahədəki qurumların üzərinə bununla bağlı məsuliyyət düşür.

İkinci, qanunda vacib bir məsələ var idi. İnsanlarımızın, yəni icbari tibbi sığorta xidmətindən yararlanan insanların xəstəxana və həkimləri sərbəst seçmək haqqı. Həkimləri seçmək haqqı, bu, olmalıdır. Bu, normal bir

şeydir ki, icbari tibbi sığortası olan insanlar həkimləri sərbəst seçməlidir. Onda Zaur müəllimin bir izahı oldu ki, bu, bəzi həkimlərə axını artırma bilər. Biz regional olaraq, icbari tibbi sığortada o regionda çalışan, yəni bu xidməti göstərən həkimləri seçim haqqını tanıyacağıq. Yəni hər region üzrə, kim hansı regionda yaşayırsa, o regional mərkəzin sərhədləri daxilində fəaliyyət göstərən xəstəxanalardakı həkimləri seçə biləcək. Bu, bir məsələni ortaya çıxarır. O regional mərkəzlərdə, doğrudan da, həmin bu kadrların ki, yüksək səviyyədə təmin olunması məsələsini. O xəstəxanalarda əgər bu təminat getməzsə, insanlar onsuz da belə dəstək içərisində də müəyyən inamsızlıqla təkrar özləri Bakıya müraciətə gələcək. Ona görə bu, kadrlar məsələsinə xüsusi diqqət etmək lazımdır. Mən çox şadam, müzakirələrdə biz bu məsələni qaldıranda Zaur müəllim bildirdi ki, bu gün elə qardaş Türkiyədə, sadəcə, yüzlərlə, Almaniyada təxminən bir neçə yüz azərbaycanlı həkim kimi müxtəlif klinikalarda çalışır. Onlar Azərbaycana dəvət oluna bilərlər. Onlar bəzən indiki səhiyyə sistemində özlərinə yer tapa bilmədiklərini vurğulayırlar. Amma biz yeni bir sistemə keçirik və bu sistemdə savadlı kadrların, savadlı həkimlərin imkanları daha geniş olacaq. Zaur müəllim vurğuladı ki, belə bir baza yaradılır və o həkimlərin dəvət olunması ilə özü şəxsən məşğul olur. İnanırıq ki, bu proses sürətlə gedəcək və regionlarda, doğrudan, o regional mərkəzlərdə o kadrlar olacaq.

Sonda bir vacib məsələ var idi. İcbari tibbi sığortadan o insanlar tam pulsuz yararlanma biləcək ki, ilkin səhiyyə xidmətindən, ailə həkimi institutundan keçərək xəstəxanaya yönləndirilirlər. Bu məsələni biz qaldırmışdıq. Biz, məsələni, mən kənd rayonlarını təmsil edirəm. Kəndlərin bir çoxunda həkim məntəqələri, xəstəxanalar yoxdur. O

vaxta qədər bu məntəqələr, o ailə institutları necə işləyəcək? Bu prosesin də başa çatması ilə bağlı işlərin sürətlənməsinə ehtiyac var və bütün xəstəxanalarımız bu günə qədər klinik tibbi protokollar olmadan fəaliyyət göstərir. Bu protokolların artıq hazırlanması lazımdır. Çünki sabah hər hansısa hüquq müstəvisində bu məsələ həll olunanda istinad nöqtəsi, sadəcə, bu protokollar olacaq. Bu məsələləri vurğulamaq istədim. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Azay Quliyev.

A.Quliyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli cənab Sədr, hörmətli həmkarlar. Əslində çıxış etməyi planlaşdırmırdım, hörmətli Oqtay müəllim. Sadəcə olaraq, bizim həmkarlar çox haqlı olaraq qeyd etdilər ki, tibbi sığorta ilə bağlı ictimai məlumatlandırma səviyyəsi qənaətbəxş deyildir. İctimai müzakirə keçirilməlidir və vətəndaşlar məlumatlandırılmalıdır. Hesab edirəm, həqiqətən də, buna böyük ehtiyac var. Çünki bizimlə təmasda olan vətəndaşlar çoxlu suallar verirlər. Ümumiyyətlə, bu tibbi sığortanın mahiyyəti nədir, onlara konkret olaraq hansı imtiyazlar verilir, üstünlüklər nədən ibarətdir? Bunlar hamısı, əlbəttə, geniş şəkildə ictimaiyyətə çatdırılmalıdır.

Mən, sadəcə olaraq, xahiş etdim ki, Oqtay müəllim, bir arayış xarakterli məlumat verim, artıq bununla bağlı biz müəyyən təkliflər işləyib hazırlamışıq. Prezident yanında QHT-lərə Dövlət Dəstəyi Şurası İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi ilə birgə qrant müsabiqəsi elan edib. Qrant müsabiqəsinin əsas mövzusu tibbi sığorta haqqında əhalinin məlumatlandırılmasıdır, ictimai müzakirələrin keçirilməsidir. Mən düşünürəm ki, doğrudan da, bu qrant müsabiqəsinə böyük maraq olacaqdır və Agentliyi də biz təsadüfən bu prosesə dəvət etmirik. Çünki burada mütəxəssis sözüne ehtiyac var. Ekspertlərin bu prosesə

cəlb olunması vacibdir. Mən fürsətdən istifadə edib, bütün qeyri-hökumət təşkilatlarını, bu sahədə təcrübəsi olan şəxsləri bu prosesdə yaxından iştirak etməyə çağırıram. Təkliflərini versinlər, layihələrini hazırlasınlar. Düşünürəm ki, burada bizim millət vəkilləri də bu və ya digər formada iştirak edə bilirlər. Həm seçildiyi bölgələrdə keçirilən tədbirlərdə, həm də ayrı-ayrı müzakirələrdə iştirak edə bilirlər.

Yeri gəlmişkən, onu da deyim ki, biz bu prosesi təkcə İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi ilə deyil, ümumiyyətlə, 18 digər qurumla da birgə müsabiqələr həyata keçiririk. Düşünürük ki, ixtisaslaşmış dövlət qurumlarının ictimai əhəmiyyətli məsələlərin həllinə yaxından cəlb olunması çox mühüm və aktual məsələdir. Elə Şuranın da əsas missiyasından biri budur ki, ictimai əhəmiyyətli problemlərin həllində vətəndaş cəmiyyəti institutları ilə dövlət qurumlarının birgə əməkdaşlığına töhfə, dəstək versin, bu işi daha da irəli aparsın. Ona görə də mən istərdim, bu arayışı bizim hörmətli millət vəkilləri nəzərə alsınlar. Eyni zamanda, düşünürəm, qeyri-hökumət təşkilatlarına da belə bir imkan verilib ki, məhz peşəkar formada öz təkliflərini hazırlayıb təqdim etsinlər. Biz böyük məmnuniyyətlə Agentliklə birlikdə təklifləri dəyərləndiririk və ən əsası əsaslandırılmış ideyaları və layihələri dəstəkləməyə hazırıq. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Azay müəllim. Birinci oxunuşda artıq çıxış eləmək istəyən yoxdur. Ona görə, xahiş edirəm, konseptual olaraq birinci oxunuşda Tibbi sığorta haqqında qanun layihəsinə münasibət bildirək.

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, çox sağ olun.

Mən hesab edirəm ki, növbəti iclaslarda bu qanun layihəsinin ikinci, üçüncü oxunuşlarını keçirərik ki, yanvar ayının 1-dən bu qanunu həyata keçirmək imkanı yaransın.

İndi keçirik məhkəmə sistemində islahatların dəyərləndirilməsi haqqında birinci paketin ikinci oxunuşuna. 10-cu məsələ. “Məhkəmələr və hakimlər haqqında”. Ondan başlayırıq. Buyursun Əli Hüseynli. Yəqin bütövlükdə təqdim edəcəksiniz. Başlayın, paket kimi təqdim edin, sonra səs vermə apararıq.

Ə.Hüseynov, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri*.

Çox sağ olun. Hörmətli cənab Sədr, hörmətli həmkarlar. Birinci oxunuş zamanı bir çox millət vəkilləri çıxış etdilər. Ola bilsin ki, qanun layihələrinin sayı çox idi və əlbəttə, bu çoxluq layihələr arasında uzlaşmanı tam duymağa imkan vermirdi. Amma mahiyyət etibarilə bu qanun layihələri iki mühüm məsələni həll edir. Birinci, vahid məhkəmə təcrübəsinin yaranması, ikinci, dövlət ekspertizası ilə yanaşı, özəl ekspertizanın da mövcud olması. Yəni mahiyyət bu iki məsələdən ibarətdir.

Hörmətli Ziyafət müəllim də birinci oxunuşdan sonra sualların çoxunu cavablandırdı. Mən bir neçə fikirə indi münasibət bildirmək istəyirəm. Dövlət məhkəmə ekspertiza fəaliyyətinin ancaq cinayət işlərinə aid olması ilə bağlı sual ünvanlanmışdı. Bəli, həqiqətən də, bir tək 23-cü

maddədə deyil, qanun layihəsinin 21-ci maddəsində də qeyd olunur ki, təhqiqatçının, müstətiqin, və ya prokuro-run, yaxud məhkəmənin qərarı ilə təyin edilmiş ekspertiza məhkəmə ekspertizası idarələri, yəni dövlət məhkəmə eks-pertizası idarələrinin ekspertləri tərəfindən həyata keçirilir. Amma, eyni zamanda, onu da qeyd etmək istəyirəm ki, tək mülki işlər üzrə deyil, həmçinin inzibati mübahisələr və inzibati xətalara dair işlərə baxılarkən də özəl məhkəmə ekspertlərinə müraciət etmək imkanı olacaqdır.

Tahir Kərimlinin sualları qanun layihəsində məhkum olunmuş şəxs anlayışı ilə bağlı idi. Cinayət məəcəlləsinin 83-cü maddəsinə uyğun olaraq, yəni cinayətin ağırlıq dərəcəsiindən asılı olmayaraq, orada əgər məhkumluq ödənilibsə, onda belə şəxslər, əlbəttə ki, ekspert ola bilirlər. Eyni zamanda, bu qanunda ekspert qismində fəaliyyət göstərmək üçün tələblər qeyd olunub. Bu, ən azı 10 il iş stajı, o cümlədən ekspert qismində fəaliyyət göstərmək istədiyi ixtisas üzrə fəlsəfə doktoru və ya elmlər doktoru elmi dərəcəsinin olmasıdır. Məlumat üçün deyə bilərəm ki, bu cür tələb, yəni belə bir elmi adın olması, bizim digər qanunlarımızda da mövcuddur. Bu, bizim qanunvericilik praktikamıza tam uyğundur, çünki artıq bu, həmin sahə üzrə real mütəxəssis deməkdir və onun iş stajına ehtiyac da yoxdur.

Həmkarımız Çingiz Qənizadənin qanun layihəsinin 11-ci maddəsi, məhkəmə ekspertlərinin 5 ildə bir dəfədən çox olmayaraq attestasiyadan keçirilməsi ilə bağlı təklifi var idi. Bu təklif nəzərə alınmışdır.

İkinci qrup təkliflər isə vahid məhkəmə təcrübəsi ilə bağlı olan məsələlər idi. Hörmətli Ziyafət müəllim bu məsələyə çox geniş aydınlıq gətirdi. Mən bir daha qayıtmaq istəyirəm ki, vahid məhkəmə təcrübəsinin

yaradılması məhz mövcud problemlərin həlli üçün cənab Prezidentin fərmanında verilmiş tövsiyənin ən vacib elementidir. Çünki bir çox hallarda məhz vahid məhkəmə təcrübəsinin olmaması elə sui-istifadələrə gətirib çıxarır. Özü də mən qeyd edim ki, layihənin birinci oxunuşunda da bunu söylədik. Məqsəd ondan ibarətdir ki, vahid məhkəmə təcrübəsi həm şaquli, həm də üfüqi istiqamətdə işləmiş olsun. Burada Fazil müəllim Mustafa və digər həmkarlarım nədənsə bu təkliflərlə, Ali Məhkəmənin səlahiyyətləri ilə Konstitusiya arasında ziddiyyət görür, amma Konstitusiyanın 131-ci maddəsinə istinad edirdilər. Məsələ bundadır ki, bəli, Ali Məhkəmənin qərarları tövsiyə xarakteri daşıyır. İndi təklif edilir ki, Ali Məhkəmənin Plenumunun maddi və ya prosessual hüquq normalarının tətbiqi ilə bağlı məhkəmə təcrübəsinə dair məsələlər üzrə izahatlarına zidd qətnamə və qərarların çıxarılması onların ləğv edilməsi üçün əsas olsun. Bu, çox vacib bir müddəadır. Belə olmasa, onda vahid məhkəmə təcrübəsi yaranmayacaq və heç kimi buna təşviq eləmək mümkün olmayacaq. Amma məhkəmələrə də həmin izahlarda təsbit olunmuş hüquqi mövqedən fərqli yanaşmanın tətbiqi imkanı verilir, yəni birdən işə baxan hakim fərqli bir yanaşma edərsə, bu zaman məhkəmələr tərəfindən həmin bu zərurətin kifayət qədər əsaslandırılması şərt kimi göstərilir. Yəni hakim öz qərarında əgər o təcrübədən çıxış etmək istəyirsə, onu əsaslandırmalıdır.

Əlbəttə ki, monitorinqlə bağlı fikirlər oldu. Əgər vahid məhkəmə təcrübəsi tətbiq olunmursa, müxtəlif məhkəmələr, habelə müxtəlif məhkəmə instansiyaları tərəfindən dəfələrlə və bir-birinə zidd qərarlar çıxarılması sistemli xarakter daşıyırsa, onda bu məsələlərlə bağlı monitorinq həyata keçirilməlidir və bu monitorinqin nəticələri ilə

bağlı, əlbəttə, Məhkəmə-Hüquq Şurası da qərarlar qəbul edə bilər. Bu mexanizmi yaratmasaq, onda hesab edin ki, biz vahid məhkəmə təcrübəsini yaratmırıq, o, kağız üzərində qalacaq. Yəni onun işləməsinin real mexanizmi olmalıdır.

Fazil Mustafa həm də ağır və xüsusilə ağır cinayətlərin 1-ci məhkəmə instansiyasında 3 hakim tərəfindən işə baxılarkən, əgər düzgün başa düşmüşəmsə, bu prosesin bir qədər formal olduğunu, daha çox məruzəçi hakimin məsuliyyət daşdığını qeyd eləmişdi. Ola bilər ki, kənardan bu, belə görünür, bəlkə də praktikada da belə hallar ola bilər. Amma bizim qanunvericiliyə görə işdə hakim olsun ki, məruzəçidir və yaxud o tərkibdə iştirak edəndir, onların hər biri məsuliyyət daşıyır. Ziyafət müəllim də təsdiq edə bilər. Misal üçün, hakimlə bağlı intizam icraatı qaldırılıb. Tərkibdə 3 hakimdir. İntizam icraatı hər 3 hakim barəsindədir. Bunların hər 3-ü qəbul etdiyi qərara görə məsuliyyət daşıyır. Baxmayaraq ki, onlardan bir nəfəri məruzəçi hakim olmuşdur.

Layihədə, həmçinin deməli, Plenumun qərarlarının məcburiliyi, imperativ qaydada olması ilə bağlı Tahir müəllim Kərimli çıxış zamanı söyləmişdi. Layihədə, həqiqətən də, yeni maddələr, bir fəsil, hüququn tətbiqi üzrə məhkəmə təcrübəsinin pozulması əlavə olunur. Bu, çox vacib bir müddəadır. Bu da vahid məhkəmə təcrübəsinin məcburiliyinə əsas verir. Layihəyə əsasən Ali Məhkəmə hüququn tətbiqi üzrə vahid məhkəmə təcrübəsinə baxdığı işlər üzrə məhkəmə kollegiyalarının və Ali Məhkəmənin Plenumunun qərarları, habelə Ali Məhkəmənin Plenumunun məhkəmə təcrübəsinə dair verdiyi izahatlar vasitəsi ilə formalaşmalıdır. Eyni zamanda, Aytən xanım Mustafazadə Cinayət Prosesual Məcəlləsinin 268-

ci və 92-ci maddələri arasında ziddiyyəti qeyd etmişdi. Amma mən hesab edirəm, burada bir ziddiyyət yoxdur, çünki, məncə, daha çox bir çəşqınlıq yaranıb. Çünki 268-ci maddədə alternativ dedikdə məhkəmə ekspertiza idarələri tərəfindən təkrar yeni ekspertizanın keçirilməsi başa düşülür. Yəni ekspertizanın aparılması əsasları digər, 264-cü maddə ilə tənzimlənilir və qeyd etdiyim kimi, cinayət işləri zamanı özəl məhkəmə ekspertizasına müraciət etmə hüququ yalnız cinayət təqibinin xüsusi ittiham qaydasında keçirildiyi halda saxlanılır. Yəni söhbət 147-ci və 148-ci maddələrdən gedir. Qalan digər heç bir halda cinayət işləri ilə bağlı özəl məhkəmə ekspertizasından söhbət getmir.

Fərəc Quliyevin təklifləri olmuşdu və həqiqətən də, son dövrlərdə həm iqtisadi, həm də hüquqi sahədə həyata keçirilən islahatlar bir-birlərinə bağlıdır və Fərəc müəllim detektiv fəaliyyəti ilə bağlı təkliflər vermişdi. Mən öz mövqeyimi deyə bilərəm ki, bu, bir çox ölkələrdə – Rusiyada, Ukraynada, Qazaxıstanda mövcuddur. Fərəc müəllim, mənim təsəvvürümdə bu, həm də özəl hüquq fəaliyyətinin, biznes fəaliyyətinin bir növüdür. Bir çox ölkələrdə bu, özünü doğruldub. Amma mən düşünürəm, daha düzgün olar ki, bu mövzu ilə bağlı hüquq ictimaiyyəti geniş ictimai müzakirələr keçirsin. Bu fikir, həqiqətən də, həm hüquq mühafizə orqanlarını, həm hüquq ictimaiyyətini, həm də cəmiyyəti tam qane edərsə, onda bu mövzuya qayıtmaq olar.

Bütövlükdə, mən həmkarlarıma təşəkkür edirəm ki, bu layihə ilə bağlı, ümumiyyətlə, ölkədə keçirilən məhkəmə islahatları ilə bağlı çox müsbət fikirlər söyləmişdilər və biz çalışacağıq ki, ikinci oxunuşdan sonra həm komitə, həm də işçi qrupun üzvləri ilə geniş müzakirələr keçirək

və üçüncü oxunuşa tam mükəmməl layihə təqdim edək. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Tahir Kərimli.

T.Kərimli. Təşəkkür edirəm. Hörməli Sədr, hörmətli deputatlar. Özüm üçün fürsət bilirəm ki, siyasi partiyaların maliyyələşdirilməsinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı cənab Prezidentə, müvafiq şəxslərə bir daha təşəkkür edirəm. Sağ olsunlar. Doğrudan da, böyük diqqətdir.

Əvvəlki qanunun müzakirəsində çıxış eləmədim ki, təkrar olmasın. Əhliman müəllimdən yeganə xahişim budur ki, zərərçəkmiş, digər şəxslər məhkəmə ekspertizası ilə bağlı müraciət edəndə tibbi sığorta onlara da şamil olunsun. İstər zərərçəkmiş və digərləri, istər dövlət, istərsə də özəl, imkan varsa, bu məsələyə də baxılsın.

Mən konkret olaraq 23-cü maddəyə toxunmaq istəyirəm. Çünki keçən dəfə konseptual və digər məsələlər üzrə çıxış eləmişdim. Onları təkrar eləmək istəmirəm. Bir dahi deyir ki, zəncirin elə bir həlqəsindən yapışmaq lazımdır ki, digər həlqələri arxasınca çəkib apara bilsin. Mən də düşünürəm, nə edək və necə edək ki, qəbul elədiyimiz bu qanun işlək olsun, islahatların mahiyyətinə uyğun olsun. İslahatların da mahiyyəti nədən ibarətdir? Vətəndaşların hüquqlarının müdafiəsi, korrupsiyaya qarşı mübarizə, süründürməçiliyin qarşısının alınması və sair. Necə edək ki, qanunumuz mükəmməl olsun. Qanunlar da insana bənzəyir. Ölü, şikəst, xəstə doğulur və biz bunu etməyə. Misal üçün, “Tütün və tütün məmulatları haqqında” Qanunda bu nəzarət mexanizmləri barədə danışmışdıq, bu olmasın. Mən ona görə bu məsələyə toxunmaq istəyirəm. Oradan tutmaq istəyirəm ki, misal üçün, məhkəmə tibbi ekspertizası ilə bağlı elə əsaslandırır ki, bu şəxsi, fərdi, özəl, alternativ qaydada aparılsa, bu

müayinə imkanları yoxdur, tibbi avadanlıqlar lazımdır və sair. Mən məhz bundan tutmaq istəyirəm.

Birincisi, nədən ibarətdir? Azərbaycanda qəsdən, ya qeyri-zorakı və zorakı hadisələr də baş verir, xəsarətlər alırlar və sair. Hamımıza məlumdur, bura bizim ali qanun-vericilik orqanıdır. Adətimiz, ənənəmiz, müsəlmançılığımız və digərlərini nəzərə alaraq, tam məsuliyyətlə deyirəm, yüzündən 99 halda bizdə meyit yarılmır və akt tərtib olunur ki, guya yarıldı. Əvəzində meyit yarılmadan deyək, ekspertin cibinə pul qoyurlar ki, çox sağ ol, az-çox sən bunu elədin. Yəni korrupsiya var? Var. Vaxt gedir, yəqin, meyit yarılsa və sair. Halbuki heç bir müstəntiq, deyək ki, prokuror, məhkəmə çox hallarda meyitin yarılmamasının zəruri şərtlərini irəli qoymur. Yenə deyirəm, 100-dən 99 halda buna ehtiyac olmur. Misal üçün, ölüm hadisəsinin baş verildiyi bütün hallarda tələb olunur, mütləq daxili müayinə olunmalıdır, yəni meyit yarılmalıdır. Beyin baş boşluğu, qarın boşluğu və sair, döş qəfəsi boşluğu yarılmalıdır, baxılmalıdır.

İnsanın əzizi ölüb, şoka düşüb, bilmir onun dərini çəksin, bu yandan da gəlib deyirlər ki, meyiti yarıyıq. İnsanlar nə qədər narahatlıq keçirirlər. Nə qədər qeyri-hüquqi, psixoloji və digər məsələlər baş verir. Misal üçün, cərəyanvurma məsələsində. Cərəyan vurur, bilirsən ki, elektrik haradan daxil olub, haradan çıxır. Bunun üçün yarma nəyə lazımdır? Suda boğulma, bunun xarakterik izləri var. Bunun üçün daxili yarma nəyə lazımdır? Yaxud avtoqəza hadisələri, çox hallarda bamperin, avtomaşının hissələrinin xaricdə bir izi qalır. Müstəntiq də şərt qoymur ki, ölünün xəsarəti bilinsin deyə, bu, mütləq yarılmalıdır. Nə üçün meyit yarılmalıdır? Bunun kimi bir sıra məsələlər də göstərmək olar. Ona görə deyirəm, ən dəhşətliyi nədən

ibarətdir? Üç halda, tələb olunursa, ölü yiyəsi ölüm şəhadətnaməsi almalıdır. Bütün Azərbaycanda bu, 10 illərlə baş verir. Ona görə çox vacib sayıram camaatın narazılığının, korrupsiya hallarının, vaxt, pul itkisinin və sair aradan qaldırması üçün bu məsələni çox vacib sayıram.

Bu, gəlir şəhadətnamə almağa. Şəhadətnaməni bir halda verirlər, ya xəstəxanada ölübsə və ya poliklinikada ambulator uçota durubsa. Qalan halda mütləq ekspert rəy verməlidir. Ekspert də vermir. Deyir, mən mütləq yarmalıyam. A bala, bunu niyə yarmalısan? O halda deyək, qəza törənib, başından zədə alıb, videokameradan görünür ki, bunun başına daş düşdü, öldü, yaxud bir az əzik var. Bunun daxili orqanları niyə yarılmalıdır? Niyə bu qədər vaxt getsin? Səbəb qoyur ki, özəl olmaz, dövlət eləsin. Bunu özəl də, dövlət də edə bilər. Ona görə biz nə üçün özəl ekspertiza, operativ ekspertiza yaradırsaq, hər hansı bir hüquq verməyək, bir funksiya ayırmayaq? Nəyə lazımdır? Yaxud məhkəmə psixiatriyasına aid. Analığı müəyyən etmək üçün mütləq, mən bilmirəm, möhkəm laboratoriyalar lazımdır? Ona görə də istəyirəm ki, biz burada yaratdığımız və bayaq dediyim yaratma prosesində çox dəqiq olaq və elə yaradaq ki, bu məsələlər də işləsin. Bir sözlə, mən çox ciddi əhəmiyyət verirəm və xahiş edirəm.

Misal üçün, bir başqa sahədə, biz bilirik, deyək ki, qeyri-hüquqi hərəkətlər, iş yerində müdiriyyət əzab verir və sair. Vətəndaş müraciət edir ki, mənə xəsarət yetirilib, təhqir olunmuşam və sair. Bunun üçün nə lazımdır dövlət ekspertizasına müraciət etsin? Özəl ekspertiza bunun öhdəsindən asanlıqla gələ bilər. Məsələn, ailədir, bir xanımdır, xanımların hüquqlarının müdafiəsi cəhətindən

deyirəm, əri vurub, xəsarət alıb istəmir o, məhkəməyə düşsün. İstəyir əlində bir sənədi olsun ki, sonrakı proseslərdə davam edərsə, əlavə edə bilər. Xəsarət müəyyən olunsun ki, bu xanım xəsarət alıb və sair. Bir kağız alıb özündə saxlayır ki, hüquqi sənəd kimi qalsın. Ona görə də müvafiq şəxslərdən çox xahiş edirəm, yaratdığımız qanun işlək olsun. Adını çəkdiyim və çəkmədiyim digər qanunlar kimi yarıcanlı, bəzi hissələri işləməyən vəziyyətdə olmasın.

Ona görə mən çox vaxt almaq istəmirəm və xahiş edirəm ki, 23-cü maddədə bu məsələlər istisna olsun. Bir çox, yəni yüngül hallarda, xüsusi daxili müayinə aparılmasını, meyitin yarılmasını zəruri etməyən şərtlərdə, ümumiyyətlə, nəinki bu qanun, bütün digər qanunlarda da məhkəmə ekspertizası, məhkəmə tibb ekspertizası, məhkəmə psixiatriya ekspertizası haqqında bütün normalarda dəyişiklik edək. Yalnız müstəntiqin, prokurorun, məhkəmənin zəruri saydığı şübhəli hallarda daxili müayinə olunsun, meyit yarılsın. Qalan hallarda, xalqımız yazıqdır, camaatın yaxını ölüb, bir tərəfdən bilmir başına nə daş salsın, bu yandan da gəlirik ki, meyiti aparaq yaraq. Getsin, olsun, orada preskurant olacaq, hansı müayinədən ötrü nə qədər pul köçürmək lazımdır, nə etmək lazımdır. O pulu asanlıqla keçirəcək, 10 manat, 15 manat heç bir rüşvətə ehtiyacı olmayacaq. Misal üçün, Ağsu kimi rayonda bir ekspert oturduğu yerdə 100 manat pul qazana bilər. Nəyinə lazımdır getsin rüşvət alsın, bu hallar olsun? Yəni qanunların, vətəndaşların müdafiəsi, Azərbaycanın sivil dövlət olması üçün hesab edirəm ki, mənim təklifimi nəzərə alsanız, məmnun qalaram. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Ziyafət Əsgərov.

Z.Əsgərov. Çox sağ olun. Hörmətli cənab Sədr, hör-

mətli millət vəkilləri. Əvvəla, mən sizin hamınıza təşəkkür edirəm ki, bu qanunun birinci oxunuşunda deputatlarımız çox fəal iştirak etdilər və Əli müəllim qaldırılan məsələlərə öz münasibətini çox gözəl bildirdi. Mənim, sözsüz ki, çıxış etmək fikrim yox idi. Burada bizim hörmətli həmkarımız Tahir müəllim məsələ qaldırdı.

Tahir müəllim, iş burasındadır ki, – mən Sizinlə razıyam, keçən çıxışında da dedim, – elə məsələlər var, onları özəl ekspertlərə vermək olar. Amma bu yeni institut olduğuna görə, biz hələ bir bunu aprobasiyadan keçirək, görək 3–4 il ərzində hansı nəticəni verir. Özü də yeri gəlmişkən, qanunda bu, nəzərdə tutulub. Fəlsəfə doktoru, elmlər doktoru, yəni bu işi bilən insanlar bu məsələyə cəlb olunacaqlar. Amma indi gəlin, Siz Ali Məhkəmənin sədri işləmisiniz, bu işləri gözəl bilirsiniz, elə hallar olur, elə Sizin dediyiniz misaldan nümunə gətirəcəyəm. Deyək, vətəndaş çayda boğulub, amma müstəntiq üçün, prokuror üçün vacibdir müəyyən etmək ki, bu, boğulub, ya boğub atıblar ora. İş burasındadır. Çünki boğulubla boğub atıbların sanksiyasında müxtəlif, çox böyük fərqlər var və əməlin tövsif olunmasında bu, olduqca vacib bir məsələdir. Yaxud qəsdən edilmiş hər hansı bir cinayət. Biz bilirik ki, cinayət hüququnda qəsdin 2 növü – yanakı qəsd, düzünə qəsd var. Bəzən müstəntiqlər yanaşı qəsdlə düzünə qəsdin tövsifində çox böyük çətinliklər çəkirlər.

Cənab Prezidentin fərmanında nəzərdə tutulan, məhkəmələr üçün vacib olacaq ümumiləşdirilmiş izahatlar var. Bu, ona görə vacibdir ki, uzun illər boyu Ali Məhkəmənin topladığı o təcrübə bax, belə hallarda məhkəmələrin əlinin altında bir stolüstü kitabı olsun. Yaxud deyək ki, qəsdlə cinayət olmasın, məsələ, ehtiyatsızlıqdan cinayətlər də, özünəgüvənmə, ya da başqa növlər də ola bilər. Belə

hallarda prosedur pozuntularda çox böyük çətinliklər onda yaranır. Yəni Əli müəllim də, mən də bu işin içindəyik. Məhkəmə-Hüquq Şurasında bu məsələlər neçə illərdir dartsılır. Bəzən biz hakimləri, bəzən yox elə çox vaxt niyə intizam məsuliyyətinə cəlb edirik? Bax, belə səhvlərin ucbatından. Xeyli hakimlər də buna görə ciddi cəza alırlar.

Yeri gəlmişkən, monitorinqlə bağlı burada Əli müəllim dedi. Biz Məhkəmə-Hüquq Şurası olaraq, Tahir müəllim, onsuz da monitorinq aparırıq. Onsuz da Məhkəmə-Hüquq Şurasının üzvləri demək olar ki, rübdə 2 dəfə, ya 3 dəfə yığışırıq, bu məsələlərə baxırıq. Hansı hakimlərin səhvləri var? Əlbəttə, ədalət mühakiməsinin işinə qarışmamaq şərti ilə, məhkəmə, hakim müstəqildir və yalnız Konstitusiya və digər qanunlar qarşısında cavab verir. Biz onların o işinə qarışa bilmərik. Nədən söhbət gedir? Hansı intizam pozuntularına yol veribdir, hansı prosedur qaydalar pozulubdur və digər məsələlər. Yəni bütün bunlar olmasın deyə, ümumi bir normativ baza lazımdır ki, konkret hakim, istintaq məhkəməsi apararkən istintaq məhkəməsi, yaxud müstəntiq, hüquq mühafizə orqanlarında işləyən şəxslər bu və ya digər konkret maddəni tətbiq edərkən bu məsələləri nəzərə alsınlar, prosedur pozuntulara yol verilməsin və insanlar da bundan əziyyət çəkməsin. Getdikcə də ədalət mühakiməsinin keyfiyyəti yuxarı qalxmış olsun. Məsələ bundan ibarətdir. Burada başqa bir iş yoxdur. Vaxtı gələcək biz dediyimiz o xüsusi ekspertlər də bu işlərdə, – şükür Allaha bizdə, xüsusilə Siz dediyiniz sahədə yaxşı ekspertlər var, – fəaliyyət göstərəcəklər. Mən burada qeyri-adi bir şey görmürəm. Amma biz prosesi başlayaq, ondan sonra qalanı məlum olacaq. Sağ olun, təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Vahid müəllim, sualınız var.

V.Əhmədov. Çox sağ olun, Oqtay müəllim. Əli müəllimə sual vermək istəyirəm. Ümumiyyətlə, məhkəmədə islahatları əhali çox böyük narahatlıqla gözləyir. Çünki biz gözləyirik ki, bu islahatlardan müəyyən müsbət nəticələr əldə olacaq. Mənim Əli müəllimə belə bir sualım var. Birinci instansiya məhkəməsi qərar çıxarır. Həmin qərardan, misal üçün, iqtisadi məhkəməyə şikayət verilir. Onlar da düzgün qərar çıxarmayanda verirlər apelyasiya məhkəməsinə, apelyasiya məhkəməsi də düzgün qərar çıxarmayanda kasasiya şikayətini verirlər Ali Məhkəməyə. Ali Məhkəmə qərar çıxarır təzədən işi qaytarır apelyasiya məhkəməsinə. Yaxşı, Ali Məhkəmə ali məhkəmə orqanıdır, o cümlədən Plenumu var. Olmaz ki, elə axırıncı qərar Ali Məhkəmədə verilsin və bununla iş bitsin? Təzədən bunu apelyasiya məhkəməsinə, birinci instansiya məhkəməsinə qaytarmaq. Ümumiyyətlə, belə bir islahat nəzərdə tutulur, ya yox? Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Əli müəllimə mikrofon verin.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, cənab Sədr. Bu işlərin Ali Məhkəməyə gedib, ləğv olunub qayıtması, baxılması və bəzən bir neçə il çəkməsi, əlbəttə ki, bizim ictimaiyyəti və vətəndaşları narahat edir. Amma bu sualın cavabını birinci oxunuş zamanı hörmətli Ziyafət müəllim də demişdi, Vahid müəllim.

Birinci və apelyasiya instansiyaları işin faktiki hallarını araşdırır. Ali Məhkəmə kasasiya instansiyası ancaq hüquqi məsələlərə qiymət verir və hər hansı bir ziddiyyət, pozuntu aşkar edərsə, onda ləğv edir və növbəti mərhələlərdə baxılır. Bəli, qanunvericilik Ali Məhkəməyə yekun qərar vermək imkanı verir. Amma, əslində, Ali Məhkəmənin məhz işin bu cür hüquqi hallarını araşdırıb

ona qiymət verməsi tamamilə düzgündür. Bizdə problem ondan ibarət idi ki, bu dediyiniz vəziyyət bir neçə dəfə təkrar olunurdu. Cənab Prezidentin təqdim etdiyi bu layihə həmin o problemi həll etməyə yönəldir. Bəzən nəinki Ali Məhkəmənin qəbul etdiyi qərar özünün bir neçə il əvvəl qəbul etdiyi qərara zidd olurdu, bir sıra hallarda Ali Məhkəmənin bir kollegiyasının qərarı digər kollegiyasının qərarı ilə üst-üstə düşmürdü. Belə hallarda, əlbəttə, süründürməçilik halları baş verirdi. Ona görə də mən birbaşa sualınıza cavab vermək istəyirəm ki, bu layihə vahid məhkəmə təcrübəsinin yaradılması, mövcud olan bu halın aradan qaldırılmasına, mən Sizə deyim ki, böyük faizlə kömək etmiş olacaq.

Sədrlik edən. Sağ olun. İndi keçirik səsverməyə. Gündəliyin 10-cu məsələsi. “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” qanun layihəsi, ikinci oxunuşdur. Xahiş edirəm, birinci əsas kimi münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.12 dəq.)
Lehinə	95
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi bütövlükdə 10-cu məsələyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.12 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1

İştirak edir

95

Nəticə: Qəbul edildi

Çox sağ olun, qəbul edildi.

11-ci məsələ. “Dövlət məhkəmə ekspertizası fəaliyyəti haqqında”. Xahiş edirəm, əsas kimi münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri

(saat 17.13 dəq.)

Lehinə

94

Əleyhinə

2

Bitərəf

0

Səs vermədi

2

İştirak edir

98

Nəticə: Qəbul edildi

Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi 11-ci məsələyə bütövlükdə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri

(saat 17.13 dəq.)

Lehinə

93

Əleyhinə

2

Bitərəf

0

Səs vermədi

1

İştirak edir

96

Nəticə: Qəbul edildi

Çox sağ olun, qəbul edildi.

12-ci məsələ. Mülki Prosessual Məcəllədə dəyişiklik edilməsi barədə. Əsas kimi münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri

(saat 17.14 dəq.)

Lehinə

96

Əleyhinə

0

Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.
İndi bütövlükdə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.14 dəq.)
Lehinə	95
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.
Cinayət-Prosessual Məcəllədə dəyişiklik edilməsi haqqında. 13-cü məsələ. Xahiş edirəm, əsas kimi münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.15 dəq.)
Lehinə	98
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	98
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.
İndi 13-cü məsələyə bütövlükdə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.15 dəq.)
Lehinə	93

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

İnzibati Prosessual Məcəllədə dəyişiklik edilməsi haqqında. Əsas kimi münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.16 dəq.)
Lehinə	98
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	98
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

14-cü məsələyə bütövlükdə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.16 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	96
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

15-ci məsələ. İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi barədə. Əsas kimi münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.17 dəq.)
-------------------------------	-------------------

Lehinə	97
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	98
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.
İndi 15-ci məsələyə bütövlükdə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.17 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.
16-cı məsələ. “İnzibati icraat haqqında” Qanunda dəyişikliklər edilməsi barədə. İkinci oxunuş. Əsas kimi münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.18 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	95
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.
Bütövlükdə 16-cı məsələyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.19 dəq.)
Lehinə	97
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

17-ci məsələ. “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Qanunda dəyişikliklər edilməsi barədə. İkinci oxunuşda əsas kimi münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.19 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	96
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Qanun layihəsinə bütövlükdə münasibət bildirək

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.20 dəq.)
Lehinə	98
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Qanun layihəsinə bütövlükdə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.20 dəq.)
Lehinə	95
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Bugünkü gündəliyin sonuncu məsələsi. “Lisenzialar və icazələr haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinə ikinci oxunuşda münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.21 dəq.)
Lehinə	95
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

18-ci məsələyə bütövlükdə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.21 dəq.)
Lehinə	96
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Bugünkü iclasımız sona çatdı. Gələn iclasımız ayın 29-da-
dır.